

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน
ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

A MODEL OF VIRTUAL MORALITY PROMOTION FOR THE YOUTH
OF BUDDHIST TEMPLES IN SINGBURI PROVINCE

พระครูโสภิตสัทธาธรรม (สังวาลย์ จนฺทโสภโณ)

ดุขฎฐฎีฬญนี้เป็ญส่วนหนึ่ของกำรคึ่กำ
ตำหลั้สุตรปรึญญำพุทธศำสตรดุขฎฐฎีฬญบั้ญฑิต
สำขำวิชำกำรจัดกำรเช็งพุทธ

บั้ญฑิตวิทยาลัย
มหำวิทยาลัยมหำจุฬำลงกรณรำชวิทยาลัย
พุทธศักรำช ๒๕๖๐

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน
ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

พระครูโสภิตสัทธาธรรม (สังวาลย์ จนฺทโสภโณ)

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Model of Virtual Morality Promotion For The Youth of
Buddhist Temples in Singburi Province

Phrakhrusopitsatthadham (Sangwan Chantasobhano)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี

ผู้วิจัย : พระครูโสภิตสัทธาธรรม (สังวาลย์ จนทโสภโณ)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระอุดมสิทธินายก ผศ.ดร. พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)

: รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา) ,M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

วันสำเร็จการศึกษา :

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพทั่วไปในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ๒) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีและ ๓) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๔ รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๙ รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบคำถามสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๘๓ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรีพบว่า จุดแข็ง มี ๒ ข้อ คือ ๑.๑ สถานศึกษามีเพียงพอ ๑.๒ เด็กได้รับการศึกษาที่เหมาะสม จุดอ่อนมี ๓ ข้อ คือ ๒.๑ เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ๒.๒ พบเด็กกลุ่มเสี่ยง อาทิเช่น ติดเกมส์ ติดยาเสพติด และตั้งครุฑก่อนวันอันควร โอกาส มี ๑ ข้อคือ ๓.๑ พ่อแม่มีเวลาอบรมลูก และอุปสรรค มี ๑ ข้อ คือ ๔.๑ การใช้สื่อออนไลน์ในทางไม่สร้างสรรค์

๒. แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีประกอบด้วยวิธีการ ๕ ส่วน คือ ๑) ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัด

(ข)

ดำเนินการอยู่ให้ดีขึ้น คือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายวัยใส ค่ายวัยรุ่น ค่ายพักค้างแรม เป็นต้น ๒) ด้านผู้เข้าอบรม กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนแต่ละรุ่นควรมีจำนวนไม่มากและ ไม่น้อยเกินไป ๓) ด้านวิทยากร วิทยากรต้องผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม มีประสบการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ๔) ด้านการจัดการ ต้องพัฒนาสถานที่ เช่น หอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น) ด้านงบประมาณ จัดทำงบประมาณค่าย ที่แสดงให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานค่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชี และการเงินในค่ายพร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

๓. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ ๑. ด้านความขยันการปลูกฝังนิสัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมีความเพียร ความพยายาม ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อด ทน ๒. ด้านความประหยัดนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิตการกระทำทั้งหลายต้องเกิดจากจิตสำนึกหรือความตระหนักในคุณและโทษที่มีต่อตนเองและส่วนรวมจนเกิดสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานของจิตใจเป็นปัจจัยภายในที่ต้องการอาศัยการ บ่มเพาะอย่างต่อเนื่อง ๓. ด้านความซื่อสัตย์ การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะควบคุมความประพฤติของตนเอง ขณะอยู่กับผู้อื่น ๔. ด้านความมีวินัยความมีวินัยในการแสดงความเคารพความมีวินัยในการรักษาความสะอาดความมีวินัยในการรักษาความเป็นระเบียบ ๕. ด้านความสุขภาพปลูกฝังให้เด็กมีความตั้งใจจริงในการปรับปรุงพัฒนาการพูดของตนเอง ๖. ด้านความสะอาดการดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังการขับถ่าย กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สีสันฉูดฉาด งด บุหรี่ สุรา สารเสพติด ๗. ด้านความสามัคคี มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม เริ่มจากการทำงานเป็นคู่ ๘. ด้านความมีน้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ความรักแก่ผู้อื่น และให้ความร่วมมือช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถด้วยความจริงใจที่มี ก็ยอมเป็นที่รัก ที่ต้องการ เป็นคนมีคุณค่าต่อสังคม และเป็นที่ชื่นชมของผู้อื่นเสมอ

Dissertation Title: A Model of Virtual Morality Promotion for the Youth of Buddhist temples in Singburi Province

Researcher: Phrakrusopitsattadhamm (Sangwan Chantasopano)

Degree: Doctor of Buddhism (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee:

Phraudomsittinayok, Assist. Prof.Dr., B.A.,M.A, Ph.D.

(Buddhist Management)

Assoc.Prof.Dr. Surapon Suyaprom, B.A. (Soc.,

M.A.,(Politics), Ph.D.(Pol.Sci.)

Date of Graduation:

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the general context of virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province, 2. To study the way to a model of virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province and 3. To propose a model to virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province.

Methodology was the mixed methods: The qualitative research collected data from 18 key informants with structured-in-depth-interview scripts, and from 9 participants in focus group discussion. Data from both methods were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from samples with questionnaires the researcher collected data by himself and analyzed data with sociological analysis program with frequencies, percentiles, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1 . General context of virtual morality promotion for the young in Sinburi Province were: Strength; 1.1 Educational institutes were enough available, 1.2 The youths had enough opportunities for education. Weakness; 2.1 Children had inappropriate behaviors, 2.2 There were risk groups of children; games addict, narcotic addict, 2.3 pregnancy before appropriate time. Opportunity; 3.1 parents had time to nurture their children, Threat; 4.1 social media or on line media were sending not so creative contents.

2. Guidelines for virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province

- 1) The curriculum must develop a moral and ethical curriculum that is better measured in ethical and moral camps, such as youth camps, youth camps, camps, etc.
- 2) Participants The target audience is young people. Not too small.
- 3) Speakers, lecturers must be trained in moral training camp. Experienced in various activities.
- 4) Management. To develop a place such as a dormitory, a toilet, an outer space, cleanliness and security, etc.). Budgeting budgeting camps that demonstrate the origin of money. To work in the camp and prepare details of expenses, prepare the accounting and finance system in the camp and prepare the relevant documents. Organize a financial stakeholder meeting To plan enough budget.

3. Models for virtual morality promotion for the youth of Buddhist temples in Singburi Province:

- 1) diligence, nourishing diligent habits in working with effort, strength, energy and patience,
- 2) economy, applying the Sufficiency Economy Philosophy in daily life. All actions arise from consciences knowing good and bad, harmful to oneself and others. Good foundation of minds depended on long and continuous nourishment.
- 3) honesty, honesty nourishing helped children to know how to control oneself while being with others,
- 4) disciplines, disciplines to pay respect, discipline keep and abide by the rules and regulations,
- 5) politeness, training children to be eager to improve themselves in speech and manner,
- 6) cleanliness, keeping body and clothes clean and neat, keep teeth cleaned and brushing teeth regularly and correctly, washing hands before meals and after toileting, eating cooked, clean food without dangerous substances, avoiding spicy and colorful food, avoiding cigarette, liquor and narcotics,
- 8) hospitality, helping, sharing, loving others, cooperative, and helping with full force and sincerity, then children would loved, wanted. Worthy and admirable in societies.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เพราะได้รับความเมตตาจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ พระอุดมสิทธิธนายก ผศ.ดร. และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่ได้อนุเคราะห์ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา ทั้งนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบประจำพิจารณาและสอบป้องกัน ประกอบด้วยพระปลัดระพิน พุทธิสารโร,ดร. อาจารย์ ดร.อุทัย สติมันน์ พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ดร. ที่ได้เมตตาแนะนำปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้วิจัย คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา กราบขอบพระคุณ พระสังฆาธิการทุกระดับชั้นและคณะญาติโยมทุกท่าน ที่ให้ความเมตตาในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณสมาชิกหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ รุ่นที่ ๒ (วังน้อย) ทุกรูป ที่ได้ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและให้คำปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็น พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณแก่ครุอุปัชฌาย์อาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระครูโสภิตศรีธรรม

๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ช)
สารบัญแผนภาพ	(ฅ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฌ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๑๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	๔๓
๒.๔ บริบทเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย	๖๓
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๖
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๘๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๘๕
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๘๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๘
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๙๗
๔.๑ สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี	๙๗
๔.๒ แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี	๑๑๒
๔.๓ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี	๑๓๐
๔.๔ ศึกษาความคิดเห็นของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี จากแบบสอบถาม	๑๓๓
๔.๕ ผลการยืนยันรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๔๓
๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๔๗
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๕๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๕๑
๕.๒ อภิปรายผล	๑๕๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๕๘
บรรณานุกรม	๑๖๐
ภาคผนวก	๑๗๑
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๗๒
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)	๑๗๘
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๘๐
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๘๒
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๐๘
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๑๗
ภาคผนวก ช การสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๒๒
ประวัติผู้วิจัย	๒๓๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๒.๑	ความหมายของรูปแบบ	๑๒
๒.๒	ประเภทของรูปแบบ	๑๖
๒.๓	การตรวจสอบรูปแบบ	๑๘
๒.๔	ความหมายของการพัฒนา	๒๒
๒.๕	ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	๒๘
๒.๖	ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม	๕๒
๒.๗	องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม	๖๐
๒.๘	องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม	๖๒
๔.๑	รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัด	๑๓๐
๔.๒	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๓๓
๔.๓	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี โดยรวมทั้ง ๘ ด้าน	๑๓๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความขยัน	๑๓๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความประหยัด	๑๓๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความซื่อสัตย์	๑๓๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความมีวินัย	๑๓๙
๔.๘	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านสุขภาพ	๑๔๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๙	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัด จังหวัดสิงห์บุรี ด้านความสะอาดของวัด	๑๔๑
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัด จังหวัดสิงห์บุรี ด้านความสามัคคี	๑๔๒
๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของรูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ของวัด จังหวัดสิงห์บุรี ด้านความมีน้ำใจ	๑๔๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๔
๔.๑ องค์กรความรู้จากการวิจัย	๑๘๗

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักโดยใช้ระบบย่อคำดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก				
วิ.มหา. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.มหา. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.จ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จ. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ป. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	ปริวารวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ป. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	ปริวารวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)

พระสุตตันตปิฎก				
ม.อ. (ไทย)	=	พระสุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณาสก์ (ภาษาไทย)
ม.อ. (บาลี)	=	พระสุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
อง. จตุกก. (ไทย)	=	พระสุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง. จตุกก. (บาลี)	=	พระสุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาตปาติ (ภาษาบาลี)

คัมภีร์ชั้นอรรถกถา				
วิ.ม.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	อรรถกถา (ภาษาไทย)
วิ.จ.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค	อรรถกถา (ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยจะระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า. เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐/๕๑. หมายความว่าระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ชื่อที่ ๓๐ หน้าที ๕๑ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนไปจากสังคมเอื้อเฟื้อ มีคุณธรรม มีเมตตาธรรมตามหลักธรรมของศาสนา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมข่าวสาร พร้อมทั้งอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาทำให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุ โดยเฉพาะเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาวะทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น และความสับสนทางการเมือง ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยซึ่งแต่เดิมเคยอยู่กันอย่างเรียบง่าย ทามาทากินตามสบาย มีความสุขกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมมีน้ำใจไมตรีเกื้อกูลพึ่งพากัน ปัจจุบันคนไทยต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทามาทากิน และแสวงหาโอกาสเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตน คนในเมืองใหญ่ อยู่กันอย่างแออัด สภาพชีวิตที่สับสนวุ่นวาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ค่านิยมคุณธรรม จริยธรรม สุขภาพกายสุขภาพจิต ต่างมีความเห็นแก่ตัวเอารอดเอาเปรียบ ฉกฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ คีลธรรมอันดีงามหมดไป สังคมจึงขาดความสงบสุข เกิดปัญหามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาแหล่งอบายมุข และปัญหาเยาวชน จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมไม่มีวันสิ้นสุด^๑

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติและยึดคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนานั้นคุณธรรมจริยธรรมถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จแต่เป็นที่น่าเสียดายว่าความเสื่อมถอยทางคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมระดับประเทศมีมากขึ้นซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนด้วยสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมในตัวเยาวชนได้คือการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่จากสถาบันต่างๆ ทั้งจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น คนในชุมชนกลุ่มเพื่อนและสื่อมวลชน ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลดังกล่าวทำให้เยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้การเป็นคนดีมีคุณธรรมต่อไปในวันข้างหน้าและการเรียนรู้ของเยาวชนจากแบบอย่างที่ดีของบุคคล

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, ฉบับที่ ๓๒ (กรุงเทพมหานคร : กองทุน ป.อ. ปยุตโต เพื่อเชิดชูธรรม , ๒๕๕๕), หน้า ๒๙๙.

ดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากสถาบันต่างๆในสังคมทุกภาคส่วนในสังคมให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับเยาวชนเพิ่มขึ้นจนเยาวชนกลุ่มหนึ่งสามารถรักษาและดำรงความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมจนเป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิดและพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มดังกล่าวที่ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากสถาบันทางสังคมที่สำคัญเพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนรุ่นต่อไป^๒ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันต่างพยายามที่จะฝึกฝนอบรมจิตใจของเยาวชนให้รู้ผิดชอบชั่วดีมากขึ้น โดยหลายฝ่ายหวังว่าการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจะเป็นเสมือนสายป่านที่คอยเหนี่ยวรั้งและชูดึงให้เด็กได้มีสภาพจิตใจที่เข้าถึงคุณงามความดีของชีวิต^๓

กระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดมาตรการในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ข้อหนึ่งว่า เร่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนทุกระดับ โดยจัดให้เป็นวิชาเฉพาะที่ต้องสอนโดยการปฏิบัติและสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน วิชาอื่น ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมทุกประเภทโดยมีสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานให้การศึกษาเพื่อพัฒนาโดยตรง ซึ่งการศึกษาในประเทศไทยแบ่งเป็น ๔ ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยในแต่ละระดับต่างมีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและมีความแตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาที่ครอบคลุมไปทั่วประเทศมีการจัดการศึกษาในทุกท้องที่ และเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการให้กับประชาชนทุกคน ก็คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา ฉะนั้นจึงถือได้ว่า การศึกษาระดับปฐมศึกษาเป็นการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง^๔

ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม จึงทำให้การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจะเป็นไปได้ยาก ซึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมให้มีความสุข ควรยึดหลักพุทธธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ เพราะหากบุคคลใดมีคุณธรรมทั้งในการพัฒนามีอยู่ ๓ ด้านได้แก่ ๑) ด้านคุณวุฒิ คือให้มีความรู้ ๒) ด้านคุณภาพ คือให้มีความสามารถ ๓) ด้านคุณธรรม คือให้มีความดีประจําใจ นโยบายเร่งรัดการพัฒนาด้านการศึกษา มีหลักด้านการบริหารการศึกษา จัดโครงสร้างทางการศึกษามีคุณภาพ เน้นการบริหารการศึกษา ที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ มีความเที่ยงธรรม สร้างความเสมอภาคทาง

^๒สุพัตรา สุภาพ, **ปัญหาสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙), หน้า ๒๑-๕๙.

^๓สุมน อมรวิวัฒน์, **วิถีการเรียนรู้ : คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๔๗.

^๔กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๗.

การศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาจัดให้มีวิทยาลัยชุมชนในจังหวัดที่ขาดแคลนระดับอุดมศึกษา เปิดโอกาสทุกฝ่ายรับผิดชอบการศึกษา การฝึกอบรม การสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง การศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬาแก่เยาวชน ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต ส่งเสริมให้อาชีพครูมีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับ ผลិតครูที่มีคุณภาพ ปรับปรุงหลักสูตรให้ผู้เรียนมีวินัย ใฝ่เรียน ทำงานเป็น ให้โอกาสผู้สูงอายุ ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ ผู้ว่างงานได้ฝึกอาชีพ ปฏิรูปอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพถึงระดับปริญญาตรี^๕ ซึ่งการจัดกระบวนการให้ความรู้โดยเริ่มที่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และการกระจายออกไปสู่สังคมในวงกว้าง การรวบรวมความรู้ การจัดการองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้เป็นระบบ ในการนำเสนอแนะในระดับนโยบาย และระดับของการปฏิบัติ ไม่ใช่แค่มองระดับชาติเสมอไปแม้แต่ระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ก็มีการทำเรื่องกฎหมายสุขภาพ กฎหมายที่มีหน้าที่โดยตรงในภารกิจดูแลเรื่อง เยาวชน^๖

การพัฒนาสังคมไทยคือการเตรียมเด็กเยาวชน เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาที่เกิดกับเด็กและเยาวชนไทยขึ้นที่ต้องเร่งแก้ไขและกระทบกับเยาวชนจำนวนมากโดยจำแนกปัญหาเด็กและเยาวชนไทย เป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ๑. ปัญหาที่เกิดมาจากความยากจนและด้อยโอกาสทั้งที่มีมาแต่กำเนิด หรือผลมาจากครอบครัว หรือถูกกระทำจากบุคคลหรือสังคม ๒. ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น เรื่องเพศสัมพันธ์ ติดเหล้า บุหรี่ยาเสพติด ทะเลาะวิวาท ฆ่าตัวตาย เล่นการพนัน เที่ยวเตร่สถานบันเทิง ติดเกม อินเทอร์เน็ตเข้าถึงสื่อลามกอนาจารหรือที่แสดงคามรุนแรงและซบถเร็ว สถานการณ์ปัญหา ที่เกิดในเด็กกลุ่มยากจนและด้อยโอกาสในภาพรวมทั่วไป ปัญหาครอบครัวแตกแยก, ปัญหาที่ทำให้เกิดความยากลำบากในกลุ่มที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยง, ปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อครอบครัว และสังคมไทย ใน ๑๐ ปีข้างหน้าการวางรากฐานการเรียนรู้คุณธรรม เกิดการเรียนรู้จากวัยเด็กจนถึงอายุ ๒๕ ปี หากเด็กและเยาวชนขาดการปลูกฝังคุณธรรมในช่วงต้นของชีวิตแล้ว จะเป็นผู้ใหญ่และครอบครัวที่ขาดคุณธรรมในอนาคตจะกลายเป็นปัญหาที่สายเกินแก้ไขต่อไป นอกจากนี้เด็กที่อยู่ในสภาพยากจนและด้อยโอกาสอยู่เดิมแล้ว หากต้องประสบปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงซ้ำเติมอีกทำให้เด็กเหล่านี้อยู่ในสภาพยากลำบากซ้ำซ้อนมากขึ้น^๗

^๕กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายการพัฒนาด้านการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสกายบุ๊กส์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐-๑๕.

^๖ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, “มุมมองการทำงานของมูลนิธิเด็กและสถานการณ์ด้านเด็ก ครอบครัวและชุมชน,” (กรุงเทพมหานคร : สถาบันสวัสดิการและพัฒนารเด็ก มูลนิธิเด็ก, ๒๕๔๙), หน้า ๕-๖.

^๗สำนักส่งเสริมและประสานงานสถาบันอุดมศึกษา, “การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม,” (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐ - ๑๕.

วัดในจังหวัดสิงห์บุรีหลายวัดให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชน เป็นหลักในการดำเนินชีวิตโดยมีธรรม ใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท และพัฒนาตนไปสู่ความเจริญ และครอบครัวสังคม วัดถือว่าเป็นศูนย์กลางให้กับชุมชนและองค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

สรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนหรือเยาวชนทั่วไป ควรได้รับการปลูกฝังด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้นความมีคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดขึ้นอย่างดีมีคุณภาพกับเยาวชนด้วยการศึกษาครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายที่จะวิจัยรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรม บูรณาการที่เหมาะสม

๑.๒ คำถามการวิจัย

- ๑.๒.๑ สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรีเป็นอย่างไร
- ๑.๒.๒ แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรีมีอะไรบ้าง
- ๑.๒.๓ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี
- ๑.๓.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี
- ๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาได้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี” มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา ๕ ด้าน คือ ๑) หลักสูตร ๒) ผู้เข้าร่วม ๓) วิทยาการ ๔) การจัดการ ๕) งบประมาณ^๘

๒. คุณธรรมจริยธรรมที่ต้องพัฒนา ได้แก่ ๑. ด้านความขยัน ๒. ด้านความประหยัด ๓. ด้านความซื่อสัตย์ ๔. ด้านความมีวินัย ๕. ด้านสุภาพ ๖. ด้านความสะอาด ๗. ด้านความสามัคคี ๘. ด้านความมีน้ำใจ^๙

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้กำหนดตัวแปรไว้ คือ

(๑) สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

(๒) แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัด

สิงห์บุรี

(๓) รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัด

สิงห์บุรี

ส่วนที่ ๒ งานวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables)

และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา/นักธรรม/เปรียญธรรม/สามัญ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีด้านต่างๆ คือ ๑. ด้านความขยัน ๒. ด้านความประหยัด ๓. ด้านความซื่อสัตย์ ๔. ด้านความมีวินัย ๕. ด้านสุภาพ ๖. ด้านความสะอาด ๗. ด้านความสามัคคี ๘. ด้านความมีน้ำใจ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

^๘กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือโครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๗๓ - ๗๕.

^๙สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการวิจัยประเมินผลคุณธรรม ๘ประการของผู้เรียน : เจตคติและพฤติกรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๒๕๕๑), หน้า ๑๑-๑๒.

๑. ประชากร

ในการทำวิจัยครั้งนี้ประชากร ได้แก่ เจ้าอาวาสที่สังกัดอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๑๘๓ รูป

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มพระสังฆาธิการ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดและเจ้าอาวาสวัดส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อำเภอละหนึ่งวัดที่มีผลงานดีเด่น จำนวน ๑๕ รูป

๒. กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี เจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี และเจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๙ ท่าน รวมทั้งสิ้น ๒๔ รูป/คน

๓. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussions) จำนวน ๑๐ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ วัดในจังหวัดสิงห์บุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๒๕ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการพัฒนา หมายถึง วิธีการพัฒนาหรือทำให้ดีขึ้น

วัด หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดสิงห์บุรี

คุณธรรม หมายถึง หลักของความดีงามและความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ศาสนาและทางวัฒนธรรม ซึ่งบุคคลยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อความสุขความสำเร็จของตนเอง และสังคม

จริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นต้น

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสภาพชีวิต ที่มีคุณค่า มีคุณธรรม แล้วแสดงออกทางกายในลักษณะที่ดีงาม อันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมซึ่งประกอบด้วย เช่น

๑. ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรเป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรครักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๒. ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

๓. ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และเพื่อนตลอดสังคมผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง ความมีวินัย หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติ อย่างถูกต้องเหมาะสมกับจรรยาบรรณ กฎระเบียบวินัย กฎหมาย และหลักของศีลธรรม

๔. มีวินัย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคม และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

๕. สุขภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิจกรรมร่ายกายที่ดั่งงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่มีความสุขภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรงวางอำนาจ ข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

๖. สะอาด คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจ มิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

๗. สามัคคี หมายถึง การมีพฤติกรรมร่วมมือร่วมใจทำงานอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ยอมรับการแตกต่างระหว่างบุคคล รักช่วยเหลือเกื้อกูลเสียสละ ไม่เอารอดเอาเปรียบกัน ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ปัญหา และไม่สร้างความแตกแยก

๘. มีน้ำใจ หมายถึง การแสดงออกถึงการอาสาหรือเต็มใจที่จะช่วยเหลือหรือทำเพื่อผู้อื่น ส่วนรวม สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

เยาวชน หมายถึง ผู้มีอายุระหว่าง ๑๕ – ๒๐ ปีหรือเป็นช่วงวัยหนุ่มสาว เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเป็นเด็กและผู้ใหญ่. เป็นช่วงที่กังวลเกี่ยวกับบุคลิกและสิ่งรอบตัวมากเป็นพิเศษ

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๖.๑ ทำให้ทราบสภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี
- ๑.๖.๒ ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี
- ๑.๖.๓ ทำให้ทราบรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี
- ๑.๖.๔ ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาวัดในจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดอื่นๆ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
- ๒.๔ บริบทเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่งหรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์^๑ รูปแบบหมายถึงแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปเป็นสิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายกระชับถูกต้องและสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้การพัฒนาแบบจึงเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นที่จะนำผลการวิจัยมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพการทำงานปกติในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยอาศัยยุทธศาสตร์วิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของงานหรือหน่วยงานนั้น ๆ ^๒ รูปแบบหมายถึงโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์

^๑ทิตินา แคมณี, ศาสตราจารย์ อังค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔) , หน้า ๑๒๓.

^๒ขวัญภา สุขคร, ความหมายของการวิจัย, (ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง, ๒๕๕๔) , หน้า ๗๔.

ธรรมชาติหรือในรูปแบบต่าง ๆ อธิบายถึงลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ^๓ รูปแบบอาจเป็นเพียง การจำลองของจริงหรืออาจมีลักษณะเป็น ทฤษฎีหรืออาจเป็นการเชื่อมโยง ทฤษฎีสู่รูปธรรมของการปฏิบัติได้^๔รูปแบบเป็นการนำทฤษฎีแนวทางกรอบแนวคิดมาพัฒนาเพื่อให้ สามารถแปลความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้^๕รูปแบบ หมายถึง ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการ ทดสอบความแม่นยำและความน่าเชื่อถือสามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดย วิธีทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย^๖ รูปแบบเป็นนามธรรมของจริงหรือภาพจำลองของ สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะจะมีตั้งแต่รูปแบบไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อน มาก ๆ และมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ^๗ รูปแบบไม่ว่าคือรูปของความจริง ของปรากฏการณ์ซึ่งแสดงด้วยข้อความจำนวนหรือภาพด้วยการลดทอนเวลาและที่สะท้อนให้เห็น ใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้นหรือตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนด เฉพาะ^๘ รูปแบบคือรูปย่อที่เลียนแบบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งโดยมี วัตถุประสงค์เพื่อช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้นและเป็นระเบียบสามารถเข้าใจลักษณะ สำคัญของปรากฏการณ์นั้นได้^๙รูปแบบ เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง หรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเรียนเช่นตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้ เรียนเป็นต้น เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็น ชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์

^๓บุญชม ศรีสะอาด, **วิจัยเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์, ๒๕๔๗) , หน้า ๔๑-๔๗.

^๔ศิริชัย กาญจนวาสีและคณะ, **รายงานวิจัยโครงการวิจัยรูปแบบของระบบการบริหารจัดการ การศึกษาแบบบูรณาการสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๘) , หน้า ๓๒.

^๕Nadler, L., **Designing Training Programs : The Critical Events Model**. Reading. (Massachusetts : Addison Wesley,1982) , p. 182.

^๖ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์, **การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์**, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๐) , หน้า ๒๑-๒๓.

^๗Tosi, H.L. and Carroll, S.J., **Management**, (New York : John Wiley & Sons, 1982) , p. 163.

^๘Raj, M.P., **Criteria for a model for the integration of environment education into the school curriculum of the northern province**, (South Africa : Doctoral dissertation University of South Africa, 2002) , p.243.

^๙สุบรรณ พันธวิศาสด และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์, **ระเบียบวิธีเชิงปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒) , หน้า ๗๗.

ทางระบบสังคมอาจจะเขียนออกเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้^{๑๐}รูปแบบอาจเป็นเพียงการจำลองของจริงหรืออาจเป็นทฤษฎีหรืออาจเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมของการปฏิบัติงาน^{๑๑}รูปแบบ หมายถึง วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจและจินตนาการที่มีต่อสิ่งใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารที่เข้าใจได้ง่าย เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนผังหรือสมการทางคณิตศาสตร์ โดยสามารถนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ได้กระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ^{๑๒}รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่าย ๆ ในเรื่องปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งและควรแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันด้วย^{๑๓}

^{๑๐}Good, C.V. *Dictionary of education*, (New York : McGraw-Hill, 1973) , p.375.

^{๑๑}ศิริชัย กาญจนวาสี, *ทฤษฎีการประเมิน*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗) , หน้า ๑๒๗.

^{๑๒}เยาวดี วิบูลย์ศรี, *การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖) , หน้า ๕๙.

^{๑๓}ศุภลักษณ์ เศษระพานิช, *การนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา*, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๔) , หน้า ๑๕.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
ทิตินา แคมณี (๒๕๕๔, หน้า ๑๒๓)	ตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่งหรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์
ขวัญนภา สุขคร (๒๕๕๔, หน้า ๗๔)	แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปเป็นสิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย กระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้ การพัฒนารูปแบบจึงเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นที่จะนำผลการวิจัยมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพการทำงานปกติในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยอาศัยยุทธศาสตร์วิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของงานหรือหน่วยงาน
บุญชม ศรีสะอาด (๒๕๔๗, หน้า ๔๑-๔๗)	โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในรูปแบบต่าง ๆ อธิบายถึงลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบ
ศิริชัย กาญจนวาสีและคณะ (๒๕๔๘, หน้า ๓๒)	รูปแบบอาจเป็นเพียง การจำลองของจริงหรืออาจมีลักษณะเป็นทฤษฎีหรืออาจเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมของการปฏิบัติได้

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
Nadler, L. (1982, p. 182)	รูปแบบเป็นการนำทฤษฎีแนวทางกรอบแนวคิดมาพัฒนาเพื่อให้สามารถแปลความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้
ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (๒๕๔๐, หน้า ๒๑-๒๓)	ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำและความน่าเชื่อถือสามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย
Tosi, H.L. and Carroll, S.J. (2002, p.243)	รูปแบบเป็นนามธรรมของจริงหรือภาพจำลองของสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะจะมีตั้งแต่รูปแบบง่ายไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก ๆ รูปแบบเชิงกายภาพที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ
Raj, M.P. (2002, p.243)	รูปแบบไม่ว่าคือรูปของความจริงของปรากฏการณ์ซึ่งแสดงด้วยข้อความจำนวนหรือภาพด้วยการลดทอนเวลาและที่สะทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้นหรือตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ
สุบรรณ พันธวิศวาส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ (๒๕๔๒, หน้า ๗)	รูปแบบคือรูปย่อที่เลียนแบบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้นและเป็นระเบียบสามารถเข้าใจลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์นั้นได้
Good, C.V. (1973, p.375)	รูปแบบ เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเรียนเช่นตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนเป็นต้น เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
	ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม
ศิริชัย กาญจนวาสี (๒๕๔๗, หน้า ๑๒๗)	รูปแบบอาจเป็นเพียงการจำลองของจริงหรืออาจเป็นทฤษฎีหรืออาจเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมของการปฏิบัติงาน
เยาวดี วิบูลย์ศรี (๒๕๔๖, หน้า ๕๙๗)	วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจและจินตนาการที่มีต่อสิ่งใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารที่เข้าใจได้ง่าย
ศุภลักษณ์ เศษระพานิช (๒๕๔๔, หน้า ๑๕๗)	แบบจำลองอย่างง่าย ๆ ในเรื่องปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งและควรแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันด้วย

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบตามแนวคิด หลักการหรือทฤษฎีซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ และได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการสอนเอาไว้ ๔ รูปแบบ คือ ๑) Information – Processing Model เป็นรูปแบบที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียน และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ๒) Personal Model เป็นรูปแบบที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย ๓) Social Interaction Model เป็นรูปแบบที่ให้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม ๔) Behavior Model เป็นรูปแบบที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นกลไกในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้มากกว่าการพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้^{๑๔}

^{๑๔}Joyce, B. and Weil, M., *Model of Teaching*, (New York : Prentice-Hall, 1996) , p. 203.

รูปแบบแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ๑) รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบได้กับน้ำที่เปิดออกจากถัง ๒) รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๓) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย ๔) รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสภา ๒ ประเภทคือ ๑) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพเช่นแบบจำลองรถยนต์เครื่องบิน ภาพจำลอง ๒) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐานตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน^{๑๔}

จากประเภทของรูปแบบ รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกัน ในแต่ละสาขาก็มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็น รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบที่นำเอา ตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น

^{๑๔}Steiner, E.Z. *Edocology*, (Sydney : NSW, 1990) , p.164.

ตารางที่ ๒.๒ ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
Joyce, B. and Weil, M. (1996, p.203)	สำหรับรูปแบบการสอนแบ่งออกเป็น ๔รูปแบบ คือ ๑. Information – Processing Model ๒. Personal Model ๓. Social Interaction Model ๔. Behavior Model
Steiner, E.Z. (1990, p.164)	รูปแบบแบ่งออกได้ ๒ประเภทคือ ๑) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ ๒) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน

๒.๑.๓ การตรวจสอบรูปแบบ

การตรวจสอบรูปแบบจุดหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็คือการทดสอบตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานถึงคุณลักษณะและเชิงปริมาณ โดยการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะซึ่งอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบส่วนการตรวจสอบ Model จากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคเชิงสถิติซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ ๒อย่าง คือ (๑) การตรวจสอบความมั่งคั่งน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องและเหตุผลระหว่างตัวแปร (๒) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณค่ากาลเวลากลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ได้หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้โดยผลการตรวจสอบสามารถนำไปสู่คำตอบ ๒ข้อคือการสร้างรูปแบบใหม่และการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม^{๑๖}การตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้ คือ (๑) การประเมินโดยแนวทางนี้ไม่ได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินจริงเป้าหมายการตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินตอบสนอง

^{๑๖} Keeves P.J., *Educational Research, Methodology and Measurement : An International Handbook*, (Oxford : Pergamon Press, 1988) , p.560.

หรือกระบวนการตัดสินใจแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน (๒) รูปแบบการประเมินที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัยเนื่องจากการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ และต้องใช้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ทางการศึกษาระดับสูงในแวดวงการศึกษาเพิ่มขึ้นในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ จริงๆ จะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (๓) รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคลคือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเป็นผู้เที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดีทั้งนี้เกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิตนเอง (๔) รูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและตามความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่พิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมการประเมินผลการวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพประสบการณ์และการเป็นที่น่าเชื่อถือของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ^{๑๗}

สรุปได้ว่าการตรวจสอบรูปแบบเป็นการประเมินโดยแนวทางนี้ไม่ได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินจริง เป้าหมายการตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินตอบสนองหรือกระบวนการตัดสินใจแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็น ซึ่งรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและตามความถนัดของแต่ละคน

^{๑๗}Eisner, E., "Educational Connoisseurship and Criticism : Their Form and Functions in Educational Evaluation", *Journal of Aesthetic Education* , (1976) : 192-193.

ตารางที่ ๒.๓ การตรวจสอบรูปแบบ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Keeves P.J. (1988, p.560.)	รูปแบบการตรวจสอบคุณลักษณะ ๒ อย่าง คือ (๑) การตรวจสอบความมั่งคั่งน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องและเหตุผลระหว่างตัวแปร (๒) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์
Eisner, E. (1976, pp. 192-193.)	แนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้ คือ (๑) การประเมินโดยแนวทางนี้ไม่ได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินจริงเป้าหมายการตอบสนองปัญหา (๒) รูปแบบการประเมินที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลปะที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง (๓) รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคลคือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเป็นผู้เที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี (๔) รูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและตามความถนัดของแต่ละคน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนา

นักการศึกษาหรือนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ไว้อย่างหลากหลายทั้งที่เหมือนกันใกล้เคียงกันดังนี้

การพัฒนาหมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปจากของเดิมแล้วทำให้ดีขึ้นให้เจริญขึ้น^{๑๘} และนักวิชาการอีกท่าน ได้อธิบายว่าคำว่า “พัฒนา” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า

^{๑๘}ไพบูลย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๖๔.

Development” หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้นเจริญขึ้น^{๑๙} นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความว่า “พัฒนา” คือทำให้เจริญทำให้ยั่งยืนถาวร^{๒๐} และยังหมายถึงความเจริญก้าวหน้าการเติบโตความงอกงามการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสู่สภาพที่ดีกว่าเดิมหรือเป็นวิวัฒนาการในทางที่ดีกว่าเดิมหรือเพื่อเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างจริงจังเป็นสิ่งสำคัญ^{๒๑} สำหรับการพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางการศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า^{๒๒} ผู้เชี่ยวชาญ ด้านพัฒนาชุมชนของอังกฤษได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น^{๒๓} อีกท่านหนึ่งได้ให้ความหมายโดยเน้นทางด้านเศรษฐกิจว่า หมายถึง ความก้าวหน้าที่ยังจัดสวัสดิการเป็นต้นว่า การลดความยากจนและการลดการว่างงาน การลดความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ^{๒๔}

สำหรับนักสังคมวิทยา เชื่อว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งโลกที่พัฒนาและไม่พัฒนาซึ่งการพัฒนามีอยู่ ๓ ฐานะ ได้แก่^{๒๕}

๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ในความหมายนี้ หมายถึง กระบวนการวิวัฒนาการของความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์รวมทั้งขององค์การทางวัฒนธรรมด้วย การพัฒนาในฐานะนี้เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งแนวเก่าแนวใหม่ความแตกต่างทางสังคมการผสมผสานและการปรับตัวด้วยการทำให้ดีขึ้น ตลอดจนขั้นตอนของวิวัฒนาการทางสังคม

^{๑๙} วิจิตร ศรีสอ้าน, การศึกษากับการพัฒนา, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๔), หน้า ๑๐.

^{๒๐} มานิต มานิตเจริญ, พจนานุกรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๑๙), หน้า ๖๖๓.

^{๒๑} ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ์, พัฒนาการทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙.

^{๒๒} วิทยากร เชียงกุล, การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ฉับแกระ, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๒๓} Batten, Community and Their Deployment, (London : Oxford University, 1959), p.4.

^{๒๔} Brookfield (บรูคฟิลด์), สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๘.

^{๒๕} Hoogvelt, The Manager's Span of control, (The Harvard Review may june, 1956), pp. 39-47

๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ ในฐานะนี้ เป็นการมองการพัฒนาว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของสังคมด้วยการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมต่าง ๆ การพัฒนาที่ด้อยพัฒนาด้วยการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้า ระบบพาณิชย์ ระบบอาณานิคม อาณานิคมยุคใหม่ การแปลงสภาพโครงสร้างของสังคมด้วยการเป็นสมัยใหม่ภายใต้ลัทธิอาณานิคม การกระจายทัศนคติ ค่านิยม สถาบันต่าง ๆ ภายใต้ลัทธิอาณานิคม และการขาดตอนของกระบวนการวิวัฒนาการ

๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ การพัฒนาในฐานะนี้ถือว่า การพัฒนาจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระบวนการแห่งความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลาย ๆ เป้าหมาย รวมทั้งรูปแบบของการพัฒนา เป็นต้น

พัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญขึ้น ทำให้รุ่งเรืองขึ้น ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจ เช่น การพัฒนาชนบทการพัฒนาประเทศ การพัฒนาสติปัญญา และการพัฒนาจิตใจ เป็นต้น แต่ศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่แท้จริงที่ใช้ในการพัฒนาจิตนั้น ท่านใช้คำว่า ภาวนา หมายถึง การทำให้มีการทำให้เกิดขึ้น ทำให้เจริญ การอบรมการบำเพ็ญ เช่น คำว่า สมาธิภาวนา คือ การเจริญการอบรม หรือบำเพ็ญสมาธิและคำว่าวิปัสสนาภาวนา คือ การเจริญ การอบรม หรือการบำเพ็ญวิปัสสนา^{๒๖}การพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดีความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ดีการพักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่า การพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า^{๒๗}การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลง ที่มีการกำหนดทิศทางหรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น^{๒๘}การพัฒนา หมายถึง การเคลื่อนย้ายจากความด้อยพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน ซึ่งจะแสวงหาและบรรลุถึงได้อย่างแท้จริง โดยวิธีการวางแผนเพื่อการพัฒนา กล่าวคือ

^{๒๖}พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ตวณโณ), *การพัฒนาจิต*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

^{๒๗}วิทยากร เชียงกุล, *การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฉบับแกระ, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๒๘}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, *การพัฒนาชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๑๑๑.

การพัฒนาเป็นการปรับปรุงเงื่อนไขที่ไม่พึงปรารถนาต่าง ๆ ในสังคม^{๒๙} การพัฒนา (Development) คือขบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งแสดงความสามารถของมนุษย์ในการควบคุมการดำรงชีพของเขาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเขาได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาว่าต้องมุ่งเน้นไปยัง๑. ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในอนาคต๒. ความสามารถของตัวบุคคลในการช่วยเหลือตนเอง๓. ความสามารถในการควบคุมตัวเขาเอง^{๓๐}การพัฒนา ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน กระบวนการนั้นจะไม่ใช่สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งกระบวนการจะอ้างอิงถึงค่านิยมต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน และค่านิยมต่าง ๆ นั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา^{๓๑}การพัฒนา คือรูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งแนวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะช่วยปรับปรุงโครงสร้าง องค์กรทางสังคมดีขึ้น^{๓๒}การพัฒนา เป็นการมีเป้าหมายที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสำคัญมากและเป็นสิ่งจำเป็นจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหนทางเพิ่มขึ้นที่มีค่า^{๓๓}การพัฒนาเป็นการเจริญขึ้นของระดับองค์กรทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า และการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มจากการจัดระบบในส่วนบนขององค์กรแล้วแผ่ขยายซึ่มลงสู่ส่วนล่าง และดำเนินเรื่อยไปจนครอบคลุมองค์กรอย่างกลมกลืน^{๓๔}

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “การพัฒนา” สรุปได้ว่าการพัฒนาหมายถึงการเจริญก้าวหน้าโดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างมีทิศทางและเป้าหมายอันจะนำไปสู่สภาพที่ดีกว่าเดิม

^{๒๙}อมร รักษาสัตย์และชัตติยา กรรณสูต, **ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การชายและซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕) , หน้า ๑๑๑.

^{๓๐} Constantino, Renato, “ The Challenge of the Churches ”, **Paper presented during the First Gregorio Aplipay Lecture on Nationalism Manila Philippines**, (May 18, 1984) , p. 112.

^{๓๑} Misra, R.P. and Jonjo, M. (ed.) , **The Changing Perspective of Development Problems In Misra**, (Hong Kong : Maruzen Investment Hong Kong, 1981) , p.111.

^{๓๒} Roger, Everette M. and Burdge Rabel J, **Social Change In Rural Societies**, (New Jersey : Prentice – Hall, 1972) , p.23.

^{๓๓} Freire, P., **Education : The Practice of Freedom**, (London : Writers and Readers Publishing Cooperative, 1972) , p.110.

^{๓๔} Riggs, Fred W., **Modernization and Political Problems: Some Developmental Prerequisites Development Nations : Guest for A Model (Beling and Toten)** , (New York: Van Nostran Reinhold, 1970) , p.110.

ตารางที่ ๒.๔ ความหมายของการพัฒนา

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ไพบูลย์ ช่างเรียน (๒๕๑๗, หน้า ๖๔)	การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปจากของเดิมแล้วทำให้ดีขึ้นให้เจริญขึ้น
วิจิตร ศรีสอ้าน (๒๕๒๔, หน้า ๑๐)	การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้นเจริญขึ้น
มานิต มานิตเจริญ (๒๕๑๙, หน้า ๖๖๓)	ทำให้เจริญทำให้ยั่งยืนถาวร
ทิพาพร พิมพิสุทธิ (๒๕๔๑, หน้า ๒๙)	ความเจริญก้าวหน้าการเติบโตความงอกงามการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางมีเป้าหมาย
วิทยากร เชียงกุล (๒๕๒๗, หน้า ๑๗-๑๘)	การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุขความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี
Batten, T.R. (1959, p.4.)	การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น
Brookfield (บรุกฟิลด์) (๒๕๒๙, หน้า ๑๘)	ความก้าวหน้าที่มุ่งจัดสวัสดิการ
Hoogvelt (1956, pp. 39-47)	การพัฒนาเป็นกระบวนการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งโลกที่พัฒนาและไม่พัฒนาซึ่งการพัฒนามีอยู่ ๓ ฐานะ ๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ ในฐานะนี้ ๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ
พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ตวณโณ) , (๒๕๔๓, หน้า ๒) .	การทำ ให้เจริญขึ้น ทำให้รุ่งเรืองขึ้น ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจ
สัญญา สัญญาวิวัฒน์, (๒๕๒๓, หน้า ๑๑๑) .	การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลง ที่มีการกำหนดทิศทางหรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น
อมร รักษาสัตย์และชัตติยา กรรณสูต, (๒๕๑๕, หน้า ๑๑๑) .	การเคลื่อนย้ายจากความด้อยพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน

ตารางที่ ๒.๔ ความหมายของการพัฒนา (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
Constantino, (1984. p.112) .	ขบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งแสดงความสามารถของมนุษย์ในการควบคุมการดำรงชีพของเขาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
Misra, (1981, p.111) .	กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน กระบวนการนั้นจะไม่ใช้สภาวะการณ์ใดสภาวะการณ์หนึ่งกระบวนการจะอ้างอิงถึงค่านิยมต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน และค่านิยมต่าง ๆ นั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา
Roger (1972, p.23) .	รูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งแนวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะช่วยปรับปรุงโครงสร้างองค์กรทางสังคมดีขึ้น
Freire, (1972, p.110) .	การมีเป้าหมายที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสำคัญมากและเป็นสิ่งจำเป็นจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหนทางเพิ่มขึ้นที่มีค่า
Riggs, (1970, p.110) .	เป็นการเจริญขึ้นของระดับองค์กรทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการท าลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า และการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มจากการจัดระบบในส่วนบนขององค์กรแล้วแผ่ขยายซึ่มลงสู่ส่วนล่าง และดำเนินเรื่อยไปจนครอบคลุมองค์กรอย่างกลมกลืน
พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ตวณฺโณ) , (๒๕๔๓, หน้า ๒) .	การทำ ให้เจริญขึ้น ทำให้รุ่งเรืองขึ้น ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจ

๒.๒.๒ ทฤษฎีการพัฒนา

๒.๒.๒.๑ ทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory)

ความทันสมัย (Modernization) เป็นแนวคิดที่สลับซับซ้อนมากอย่างหนึ่ง และไม่อาจจะศึกษาได้จากเพียงแห่งใดแห่งหนึ่ง และความทันสมัยเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมจากนักวิชาการหลายสาขาขณะเดียวกันก็ได้กลายเป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศของประเทศ กำลังพัฒนาด้วยเช่นกันในยุคแรกของการพัฒนาความทันสมัยได้รับการตีค่าในระดับเดียวกับความเป็นตะวันตก

(Westernization) หรือความเป็นอเมริกัน (Americanization) ดังนั้นการพัฒนาที่มุ่งเรียนวิถีชีวิตแบบอเมริกันหรือแบบยุโรปตะวันตกซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีความรุ่งเรืองทางเทคโนโลยีเศรษฐกิจ การเมืองและตรงกับค่านิยมความทันสมัยของ Wilbert E. Moore ว่าความทันสมัยหมายรวมเอา การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างของสังคมตามประเพณีไปเป็นแบบสังคมที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้สัมพันธ์ สอดคล้องกับองค์การทางสังคมซึ่งเป็นลักษณะของชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและความ มั่นคงทางการเมือง

หลักการของทฤษฎีความทันสมัย

การพัฒนาให้ทันสมัยต้องดำเนินการไปพร้อมกันอย่างน้อยใน ๓ เรื่องใหญ่คือ

๑) ความทันสมัยทางเศรษฐกิจ (Economic Modernization) หมายถึงการที่ระบบ เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจากแบบการผลิตการจำหน่ายและการบริโภคตามประเพณีดั้งเดิมไปสู่ระบบ การผลิตที่ใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรม เป็นอุตสาหกรรมโดยมีการพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่ความทันสมัยทางเศรษฐกิจสัมพันธ์ กับความ ทันสมัยทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีการเน้นการบริโภคของมวลชนและการเพิ่มรายได้ให้แก่ ประชาชนในชาติในระดับสูงขึ้นรวมทั้งการกำจัดความยากจนความทันสมัยทางเศรษฐกิจและรายการ เพิ่มผลผลิตซึ่งจะช่วยให้สังคมพัฒนาตามไปด้วย

๒) ความทันสมัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Modernization) รวมเอาความทันสมัยของระบบเศรษฐกิจความเสมอภาคทางสังคมและความเป็นประชาธิปไตยใน สังคมการเมืองและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระบบการศึกษาเป็นต้น^{๓๔}

Dubek กล่าวว่าความทันสมัยทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน ขอบเขตของวัฒนธรรมกล่าวคือเป็นกระบวนการที่ระเบียบสังคมตามแบบอย่างประเพณีหรือกึ่ง ประเพณีเปลี่ยนแปลงไปสู่ความพึงพอใจโดยเทคโนโลยีสัมพันธ์ กับโครงสร้างทางสังคมและสัมพันธ์กับ ค่านิยมและบรรทัดฐานต่าง ๆ ในสังคมความทันสมัยทางวัฒนธรรมเป็นความพยายามที่จะปรับตัวเข้ากับ กระแสนิยมสมัยนิยม (Fashions) ศิลปะและวิถีชีวิตซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย (Popularism) ในช่วงขณะนั้น ๆ ความทันสมัยทางวัฒนธรรมนั้นอาจจะไม่ใช่ สิ่งที่ดีหรือมีคุณค่าอย่าง แท้จริงก็ได้และอาจเป็นสาเหตุของความทุกข์ทรมานของมนุษย์ก็ได้ ความทันสมัยทางสังคมและ วัฒนธรรมอาจจะรวมถึงการปฏิรูประบอบราชการบริหารราชการแผ่นดิน การปฏิรูปกฎหมาย การ พัฒนาอาชีพ การส่งเสริมการแสดงความสามารถและการแข่งขันอย่างยุติธรรมการเปิดโอกาสให้มีการ

^{๓๔}More, Wilbert E., *The Impact of Industry*, (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1965) , p.44.

เคลื่อนย้ายทางสังคม (Social Mobility) โดยอิสระการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ระดับท้องถิ่น การสร้างหน่วยงานที่เป็นที่เชื่อถือได้ของประชาชน^{๓๖}

๓) ความทันสมัยทางจิตวิทยา (Psychological Modernization) มีความเกี่ยวข้องกับ ลักษณะทางจิตวิทยาของมนุษย์ โดยมีความสัมพันธ์ กับทัศนคติ บุคลิกภาพประสิทธิ ภาพและ คุณสมบัติประจำตัวของมนุษย์ ดังนั้นความทันสมัยทางจิตวิทยาจึงหมายถึงบุคคลที่ทันสมัยคือบุคคลที่ มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เปลี่ยนแปลงวิธีการคิดความรู้สึกและการกระทำบางอย่างการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจจะไม่สามารถบรรลุถึงได้ ถ้ายังไม่พัฒนาทัศนคติของบุคคลให้ทันสมัยเสียก่อน

Myrdal Gunner ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่ทันสมัยที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดมี ขึ้นในตัวบุคคลเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและการเมืองที่ดีดังต่อไปนี้

- (๑) ความมีประสิทธิภาพ
- (๒) ความขยัน
- (๓) ความเป็นระเบียบ
- (๔) ความตรงต่อเวลา
- (๕) ความซื่อสัตย์
- (๖) ความมีเหตุผลในการตัดสินใจ
- (๗) การเตรียมตัวพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง
- (๘) การตื่นตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในโลกอย่างมีสติ
- (๙) ความกล้าในการลงทุน
- (๑๐) การรู้จักพึ่งตนเองและการควบคุมตนเอง
- (๑๑) การร่วมมือกับบุคคลอื่น
- (๑๒) ความตั้งใจที่จะหวังผลในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น
- (๑๓) การรู้จักคาดคะเนในเรื่องการค้าการลงทุนการผลิตทางธุรกิจการงานต่าง ๆ เป็น

ต้น^{๓๗}

๒.๒.๒.๒ ทฤษฎีการพึ่งพา

ทฤษฎีการพึ่งพามีหลักการสำคัญอยู่ว่าการพัฒนาไม่สามารถถือเป็นเกณฑ์ได้ โดยการ พัฒนาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเช่นด้านเศรษฐกิจการพึ่งพาอาศัยกันและกันเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา

^{๓๖}Dube, S.C., Modernization and Its Adaptive Demands on Indian Society in M.S. Gore, I.P. Desai and Suma Chitnis (eds) , *The Papers in Sociology of Education in Indian*, (New Delhi : National Council of Educational Research and Training, 1967) , p.56.

^{๓๗}Myrdal, Gunnar, *Asian Drama*, (London : Allen Lane, The Penguin Press, 1968) , p.147.

สังคมเศรษฐกิจและการเมืองในทุกระดับความเจริญทางเศรษฐกิจจะมั่นคงยั่งยืนได้ต้องอาศัยการพัฒนาสังคมการเมืองและวัฒนธรรมให้มั่นคงยั่งยืนด้วยในโลกปัจจุบันการพึ่งพาอาศัยกันและกันเป็นสิ่งสำคัญมากการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติในที่แห่งหนึ่งจำเป็นต้องได้รับการทดแทนจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในที่อีกแห่งหนึ่งความยากจนในที่แห่งหนึ่งจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้ที่ร่ำรวยจากที่แห่งหนึ่งสาระสำคัญของทฤษฎีนี้มีดังนี้

(๑) ประเทศพัฒนาแล้วมีบทบาทเป็นศูนย์กลางหรือเป็นประเทศแม่ประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในฐานะประเทศบริวารที่ต้องพึ่งพิงหรือขึ้นอยู่กับประเทศศูนย์กลางประเทศศูนย์กลางมีบทบาทครอบงำประเทศบริวารด้วยการดึงเอาทรัพยากรธรรมชาติไปจากประเทศบริวาร ตลอดจนเข้าไปผูกขาดกิจการธุรกิจบางอย่างในรูปของบริษัทข้ามชาติ และควบคุมด้านเงินทุนโดยการให้กู้และให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยมีเงื่อนไขผูกมัดกับข้อผูกมัดที่ต้องพึ่งพาประเทศศูนย์กลาง

(๒) ประเทศกำลังพัฒนาจำต้องอาศัยเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลต่าง ๆ จากประเทศที่พัฒนาแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพึ่งพาปัจจัยทางด้านการผลิตทำให้ประเทศพัฒนาแล้วมีอิทธิพลเหนือประเทศกำลังพัฒนาประเทศกำลังพัฒนาจึงขาดอิสรภาพในการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศนักธุรกิจผู้ประกอบการในประเทศกำลังพัฒนาต้องพึ่งพาเงินทุนและเทคโนโลยีจากประเทศศูนย์กลางจึงจะสามารถดำเนินธุรกิจได้

(๓) การพึ่งพาอาศัยกันเพื่อความอยู่รอดเป็นธรรมชาติของมนุษย์ โดยความเชื่อดังกล่าวประเทศกำลังพัฒนาจึงมีการร่วมมือกันกับประเทศพัฒนาแล้วและกับประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าหรือผลผลิตต่าง ๆ และเพื่อให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านต่าง ๆ เช่นทางด้านนโยบายภาษีสินค้าและเทคนิคทางด้านวิ ชาการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถดำเนินการพัฒนาตามโครงการต่าง ๆ ได้

อย่างไรก็ตามการพัฒนาประเทศตามทฤษฎี นี้กำลังถูกวิจารณ์อย่างหนักกล่าวคือหากยึดเอาทฤษฎีการพึ่งพาเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจะเป็นเพียงเมืองขึ้นของประเทศพัฒนาแล้วโดยทางพฤตินัยดังนั้นประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจะต้องหยุดพึ่งพาประเทศภายนอกรวมทั้งการพึ่งพาการจำหน่ายสินค้าโดยอาศัยตลาดภายนอก แม้กระทั่งระบบการท างานในประเทศกำลังพัฒนาก็ไม่ควรจะมีการแบ่งงานมากเกินไปเพราะจะทำให้เกิดการพึ่งพากันสูงมากทฤษฎีการพึ่งพาอาจจำเป็นต้องนำมาใช้ในระยะเวลาแรกเท่านั้นแต่ไม่ควรนำมาใช้ในระยะยาว^{๓๘}

^{๓๘}จํานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, ประวัติ แนวความคิดทางสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕)

๒.๒.๒.๓ ทฤษฎี ความพอใจในความต้องการพื้นฐาน (Theory of Satisfaction of Basic Needs)

การที่ผู้รู้ได้หันมาใช้ วิธีการใหม่ ๆ ในการมองปัญหาประกอบกับแนวคิดในเรื่องทฤษฎี พึ่งพาทำให้ กรอบการพิจารณาและการอ้างอิงของทฤษฎี การพัฒนาแบบเดิมถูกวิพากษ์ วิจารณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดเกี่ยวกับความเจริญเติบโตแนวความคิดเกี่ยวกับการทำให้ทันสมัยและการพัฒนาแบบเก่าที่เริ่มมาตั้งแต่ค.ศ.1960 โดยผู้สนใจในเรื่องการพัฒนาได้หันมาให้ความสำคัญกับความพอใจเรื่องความต้องการพื้นฐานตามแนวทางของจาซอบ ไวนเนอร์ (Jacob Viner) เกี่ยวกับวิธีการที่ให้ความสำคัญกับมนุษย (Humanitarian approach) ซึ่งถูกปฏิเสธมาแล้วเมื่อ๒๐ปีก่อนเพราะไม่มีใครเชื่อว่าจะเป็นไปได้

แนวความคิดในเรื่องความต้องการพื้นฐานนี้ ถือว่าเป็นกลยุทธ์ มากกว่าที่จะเป็นวิธีการ วิเคราะห์แนวความคิดนี้จะตีความหมายข้อมูลที่หามาได้ในแนวทางที่แตกต่างไปจากวิธี ที่เคยทำมาก่อนและเป็นแนวความคิดที่ เกิดวิพากษ์ตัวเอง (Self-criticism) ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศและธนาคารโลกแนวความคิดนี้เป็นรูปร่างขึ้นมาได้ โดยความพยายามของผู้รื้อกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประชุมกันที่เมืองโคโคโยค (Cocoyoc) ในประเทศเม็กซิโกในปี ค.ศ.๑๙๗๔โดยถือว่าเป็นโครงการหนึ่งของกลยุทธ์ ในการพัฒนาแบบดั้งเดิมจากประสบการณ์หลายปี ในการท างานตามโครงการดังกล่าวทำให้เกิดความแน่ใจว่ากระบวนการทางเศรษฐกิจที่ใช้ อยู่ที่นี่นั้นมีโอกาสทำให้ประเทศโลกที่สามสามารถพัฒนาให้ทันประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายได้ จากความแน่ใจดังกล่าวขององค์การระหว่างประเทศได้นำไปสู่การยอมรับว่าไม่มีทางที่จะอุดช่องว่างระหว่างความร่ำรวยกับความยากจนได้ จึงควรลดวัตถุประสงค์ลงมาสู่ ระดับที่ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ที่ยากจนพอมีปัจจัยทางวัตถุที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตก่อนดังนั้นกลยุทธ์ ใหม่จึงมุ่งสู่ความพอใจในความต้องการพื้นฐานทั้งนี้เพราะกลไกการตลาดที่มีอยู่นั้นสนองตอบเฉพาะความต้องการที่ได้มาจากการมีอำนาจซื้อเท่านั้นไม่ได้สนองตอบความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่ว ๆ ไปว่าประกอบด้วย อาหารสุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัยการศึกษาสภาพการทำงานและความมั่นคงทางสังคมกลยุทธ์ของการพัฒนา ดังกล่าวช่วยให้มีความสำนึกถึงสิทธิพื้นฐานของ มนุษย์อันสอดคล้องกับหลักแห่งความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์และช่วยทำให้มีผลในแง่สร้างสรรค์อีกหลาย ๆ อย่างที่ถูกมองข้ามไปบ่อย ๆ ตามความเห็นของผู้ สนับสนุนแล้ว กลยุทธ์ นี้ไม่จำกัดตัวเองอยู่ ที่การแก้ไขบางส่วนเท่านั้นเช่นถ้า มาตรการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอยู่ ที่โครงการช่วยเหลือประชากรส่วนที่ยากจนที่สุดการช่วยเหลือควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการของประชากรที่เกี่ยวข้องด้วย โดยให้เขาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่มุ่งถึงความพอใจในความต้องการพื้นฐานผู้รู้ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่างลยุทธ์ แห่งความต้องการพื้นฐานนี้จะต้องไม่เป็นที่เข้าใจอย่างอิสระแยกจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบพึ่งพหากจะมีการนำ เอาไปใช้จริง ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือถ้าใช้ กลยุทธ์ ใหม่นี้เป็น

ทางเลือกเพื่อใช้แทนระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศแบบใหม่ (New International Economic Order) ซึ่งเรียกร้องให้มีโดยประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายนั้นหรืออาจเปลี่ยนเป็นศูนย์บริการระหว่างประเทศของผู้ยากจน (International care service for thepoor) การกระทำดังกล่าวอาจแก้ปัญหาความยากจนไปได้แต่จะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใดนั้นยังเป็นปัญหาที่ยากที่จะบอกได้ เพราะกลยุทธิ์ อันนี้มีได้กล่าวถึงปัญหาหรือสาเหตุ ตลอดจนแนวทางแก้ไขในเรื่องเกี่ยวกับความทุกข์ยากการแสวงหาประโยชน์และความแปลกแยก (Alienation) ต่าง ๆ ทั้งหลายทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้นกลยุทธิ์ความต้องการพื้นฐานจึงอาจเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธิ์ ทั้งหมดที่จะนำมาใช้ ในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันและความเป็นธรรมระหว่างมนุษย์ในประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการแบ่งปันทรัพยากรเทคโนโลยีและผลผลิตทั้งหมด^{๓๔}

สรุปได้ว่าการพัฒนาเป็นการเพิ่มประสิทธิ ภาพของสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งในระบบความเป็นอยู่ของคนในสังคมค่านิยมและการกระจายโอกาสที่ดีของบุคคลการพัฒนาสังคมจึงเป็นการปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้ดีขึ้น โดยยึดหลักความร่วมมือของรัฐและประชาชนให้ประชาชนเกิดความริเริ่มวางแผนและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองใช้ ทรัพยากรในสังคมให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด

ตารางที่ ๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
More, Wilbert E. (1965, p.44)	การพัฒนาให้ทันสมัยต้องดำเนินการไปพร้อมกันอย่างน้อยใน๓เรื่องใหญ่คือ ๑) ความทันสมัยทางเศรษฐกิจ ๒) ความทันสมัยทางสังคมและวัฒนธรรม ๓) ความทันสมัยทางจิตวิทยา
Myrdal, Gunnar, (1968, p.147)	คุณลักษณะของบุคคลที่ทันสมัยที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่ดีดังต่อไปนี้ (๑) ความมีประสิทธิภาพ (๒) ความขยัน (๓) ความเป็นระเบียบ (๔) ความตรงต่อเวลา (๕) ความซื่อสัตย์ (๖) ความมีเหตุผลในการตัดสินใจ

^{๓๔}จิตรกร โพธิ์งาม, ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>, [๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘].

ตารางที่ ๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
	(๗) การเตรียมตัวพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง (๘) การตื่นตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ (๙) ความกล้าในการลงทุน (๑๐) การรู้จักพึ่งตนเองและการควบคุมตนเอง (๑๑) การร่วมมือกับบุคคลอื่น (๑๒) ความตั้งใจที่จะหวังผลในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น (๑๓) การรู้จักคาดคะเนในเรื่องการคาดการณ์เป็นต้น
จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์, (๒๕๔๕, หน้า ๑๔)	ทฤษฎีการพึ่งพามีหลักการสำคัญอยู่ว่าการพัฒนาไม่สามารถถือเป็นเกณฑ์ได้ สารสำคัญของทฤษฎีนี้มีดังนี้ (๑) ประเทศพัฒนาแล้วมีบทบาทเป็นศูนย์กลางหรือเป็นประเทศเมืองแม่ประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในฐานะประเทศบริวารที่ต้องพึ่งพิงหรือขึ้นอยู่กับประเทศศูนย์กลาง (๒) ประเทศกำลังพัฒนาจำต้องอาศัยเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลต่าง ๆ จากประเทศที่พัฒนาแล้ว (๓) การพึ่งพาอาศัยกันเพื่อความอยู่รอดเป็นธรรมชาติของมนุษย์

๒.๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้กำหนดคุณสมบัติของวัดที่จะขอจัดตั้งเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โดยกำหนดไว้ ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านสถานที่

๑.๑ มีความสะอาด เงียบสงบ ร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก

๑.๒ มีอาคาร หรือศาลาปฏิบัติธรรม ที่สามารถให้ผู้ปฏิบัติธรรมนั่งฟังการบรรยายธรรม และฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานได้ ไม่แออัดเกินไป

๑.๓ มีที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขาที่สะอาด จำนวนเพียงพอ และแยกตามเพศของผู้ใช้ สำหรับห้องพัก ควรมีการป้องกันแมลงและสัตว์ที่จะมารบกวนหรือทำอันตรายได้อย่างดี

๒. ด้านบุคลากร

๒.๑ มีพระวิปัสสนาจารย์ หรือผู้ฝึกสอนการปฏิบัติกัมมัฏฐานเจริญจิตภาวนา ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเป็นพระวิปัสสนาจารย์ หรือมีความรู้ความสามารถในการสอนการปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร เป็นอย่างดี สามารถตอบข้อซักถามและสอบอารมณ์กัมมัฏฐานได้

๒.๒ มีพระวิทยากรผู้บรรยายธรรม ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือมีความสามารถในการเทศนา และบรรยายธรรมให้ผู้ฟังเข้าใจหลักพุทธธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๒.๓ พระภิกษุสามเณรหรือบุคลากรในสำนัก มีความประพฤติดีปฏิบัติชอบ สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๓. ด้านการบริหารจัดการ

๓.๑ เจ้าอาวาสหรือผู้เป็นเจ้าของสำนักปฏิบัติธรรม มีความสนใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษาปฏิบัติ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านวิปัสสนาธุระ อย่างแท้จริง

๓.๒ มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ที่ชัดเจน เป็นระบบ

๓.๓ มีบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ เพียงพอในการทำหน้าที่ดูแลด้านที่พัก อาหาร น้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องสุขา และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ปฏิบัติธรรม

๓.๔ มีการดูแลด้านการรักษาความปลอดภัยทั้งภายในสำนักปฏิบัติธรรม และบริเวณโดยรอบ ในกรณีที่มีผู้ปฏิบัติธรรมจำนวนมาก สามารถประสานงานขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือหน่วยอาสาสมัคร เพื่อมาดูแลรักษาความปลอดภัยได้อย่างทั่วถึง

๓.๕ มีการดูแลด้านสุขอนามัย กล่าวคือมีตู้ยาสามัญไว้ประจำหรือมีเจ้าหน้าที่สามารถให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในกรณีที่มีผู้เข้าปฏิบัติธรรมจำนวนมาก มีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่จากสถานพยาบาลมาอยู่ดูแล กรณีถ้าหากมีผู้ป่วยฉุกเฉินสามารถนำส่งสถานพยาบาลได้ทันที

ถ้าหากไม่ได้จัดหาเจ้าหน้าที่พยาบาลมาอยู่ดูแลประจำ ต้องมีการประสานไว้กับสถานพยาบาลใกล้เคียง ให้สามารถปฐมพยาบาลหรือรับผู้ป่วยฉุกเฉินไว้รักษาตัวได้ทันที

๓.๖ มีกฎข้อบังคับหรือระเบียบปฏิบัติของวัดหรือสำนัก ที่จัดพิมพ์ไว้เป็นเอกสาร เผยแพร่ หรือติดประกาศไว้ ณ บริเวณที่เห็นได้โดยชัดเจน

๓.๗ มีการประสานงานกับชุมชน ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด ในรูปของคณะกรรมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดอาหาร น้ำดื่ม และการบริการต่าง ๆ เป็นต้น

๓.๘ มีการประชาสัมพันธ์การจัดโครงการปฏิบัติธรรมในรูปแบบต่าง ๆ และจะต้องไม่เป็นไปในลักษณะเชิงธุรกิจ

๓.๙ มีการจัดเก็บข้อมูลสถิติของผู้เข้ารับการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้โดยสะดวก^{๔๐}

๑) เป้าหมายในการพัฒนาวัด

เป้าหมายสำคัญซึ่งเป็นนโยบายของกรมการศาสนา คือ การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งการพัฒนาจะบรรลุสู่เป้าหมายได้นั้น วัดควรจะดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้โดยลำดับ

๑. จัดและพัฒนากิจกรรมของวัดให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน หรือชาวบ้านโดยรอบวัดให้มากที่สุด

๒. จัดการปกครองพระภิกษุ สามเณรในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่งเสริมคนรอบวัดหรือคนในชุมชนนั้นให้มาบวชเรียนศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดนั้นกันให้มากที่สุด

๓. จัดการพัฒนาบริเวณอาคารสถานที่ เสนาสนะของวัดให้สะอาดเรียบร้อย ร่มรื่นเหมาะสมกับสภาพความต้องการ และความจำเป็นให้มากที่สุด^{๔๑}

๒) แนวทางการพัฒนาวัด

การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน พอดีจะสรุปออกเป็นแนวทางได้ดังนี้

๑. พัฒนาวัดให้ชาวชุมชนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกว่าวัดเป็นของตน ทำให้เกิดความ ห่วง แหวน ความรัก และจะช่วยกันดูแลรักษา

๒. สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร เป็นที่บวชเรียน ศึกษาปฏิบัติธรรม เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านในละแวกนั้นได้เข้ามาหาความสงบทางกายและใจ และเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

๓. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้น โดยบริเวณวัดจะต้องสะอาด ร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อประชาชนจะได้เห็นคุณค่าและเข้าวัดมากขึ้น

๔. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดควรเป็น แกนนำของประชาชนในท้องถิ่นในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ มีการรณรงค์และการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

^{๔๐} กองพุทธศาสนศึกษา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๐๐-๒๐๑.

^{๔๑} พระราชสุทธินิยามมงคล (เจริญ ฐตมโม), "การบริหารวัด" วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี, หน้า ๑๔, (อัสสัมชัญ).

๕. ทำให้ชาวชุมชนเกิดการยอมรับตลอดไปว่า วัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยงานเดียวกัน และคอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๓) สภาพแวดล้อมของวัด

การพัฒนาวัดจะเริ่มขึ้นและสำเร็จลุล่วงไปได้ เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้ประสานที่สำคัญ จึงควรจะศึกษาสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่าง ๆ ของวัดให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานไว้ก่อน ได้แก่

๑. สงฆ์ คือ พระภิกษุ สามเณรภายในวัดควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมาอุปนิสัย ใจคอ ความรู้ความสามารถของพระภิกษุ สามเณรแต่ละรูป เพื่อความสะดวกในการปกครอง และการขอความร่วมมือในการมอบหมายงานต่าง ๆ

๒. สมณธรรม คือ การทำกิจวัตรและการศึกษาพระธรรมวินัย ควรจะได้จัดการและส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรภายในวัดได้ศึกษาพระธรรมวินัย ตลอดจนความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นกิจวัตรที่สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธบัญญัติ ควรจะได้มีการจัดระเบียบและดูแล ให้สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวแห่งพระพุทธบัญญัติในกิจวัตรนั้น ๆ อย่างครบถ้วน

๓. สวัสดิการ คือ ปัจจัยอำนวยความสะดวก ควรจะได้รับการสอดส่องดูแลสภาพความเป็นอยู่ของสงฆ์ภายในวัดให้พอเหมาะ กับสมณเพศ

๔. เสนาสนะ คือ ที่อยู่อาศัย ควรสำรวจดูว่าพอเพียงหรือไม่ สิ่งใดต้องบูรณะ สิ่งใดควรสร้างเพิ่มเติม และควรจัดให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความเป็นระเบียบสวยงาม

๕. สมบัติของวัด หมายถึง ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เป็นสังฆาริมทรัพย์และอสังฆาริมทรัพย์ เงิน และหนี้สิน (ถ้ามี) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องขยายเสียง ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น จาน ช้อน รวมถึงอาคาร เสนาสนะ พระพุทธรูป โบราณวัตถุ (ถ้ามี) ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ควรสำรวจและจัดทำบัญชีหรือทะเบียนไว้ให้ละเอียด เพื่อความสะดวกในการบำรุงรักษา

๖. สังฆาธิการกิจ คือการประสานงานกับเจ้าคณะระดับต่าง ๆ อาจมอบหมายพระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่มีความรู้ทางงานสารบรรณ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ หรือทำงานสารบรรณของวัดก็จะสะดวกยิ่งขึ้น

๗. สัปบุรุษ คือ ชาวบ้านผู้มีศรัทธาช่วยเหลือบำรุงวัด ศิษย์วัดและแม่ชี ควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมา เช่นเดียวกับการศึกษาพระสงฆ์ภายในวัด เพื่อความสะดวกในการปกครอง การขอความร่วมมือและการดำเนินการด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ได้ตรงตามความต้องการของชุมชน

๘. สาธารณสงเคราะห์ คือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งได้แก่ การจัดอาคารสถานที่เพื่อบริการแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน เช่น ห้องสมุด ตู้ยา ศาลาพักผ่อน บ่อน้ำ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงธรรม การตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การตั้งศูนย์

ฝึกอาชีพ ฯลฯ ควรสำรวจว่าสิ่งใดวัดได้ดำเนินการอยู่แล้ว สิ่งใดควรจะบริการขึ้นอีก เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน^{๔๖}

๔) แนวทางการดำเนินงาน

แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาวัด มี ๖ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ แต่งตั้งกรรมการ

การพัฒนาวัดควรจะได้ดำเนินการไปในรูปของกรรมการ เพื่อระดมความคิดเห็น และความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งอาจประกอบด้วยพระสงฆ์ภายในวัดประมาณ ๕ – ๗ รูป คฤหัสถ์ประมาณ ๗ – ๑๐ คน โดยเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และที่สำคัญจะต้องพร้อมที่จะให้ความร่วมมือที่ดี เมื่อติดต่อหาบาทมาเป็นการภายในเรียบริ้อยแล้ว จึงจะประกาศแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วปิดประกาศให้ทราบทั่วกันทั้งวัดและชุมชน และจัดทำสำเนาเอกสารส่งให้แก่เจ้าคณะปกครองที่อยู่เหนือตนตามลำดับได้ทราบด้วย

ชั้นที่ ๒ ชี้แจงพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด

การประชุมชี้แจงแก่พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด เป็นสิ่งจำเป็นที่ท่านเจ้าอาวาสควรจะทำเป็นประจำ ๑ ครั้ง (๑๕ วัน / ครั้ง) การชี้แจงนั้น คือ การแจ้งความเปลี่ยนแปลงของวัด และความก้าวหน้าในการพัฒนาให้ทราบโดยทั่วกัน และขอความร่วมมือจากบุคคลในวัดทุกประเภท ถ้าวัดมีโรงเรียนตั้งอยู่ในวัดก็ให้แนะนำแก่ครูและนักเรียนด้วย เมื่อวัดเริ่มทำความสะอาดบริเวณวัด ก็ให้ทุกคนรู้จักช่วยกันรักษาความสะอาด อยาทั้งเศษกระดาษหรือเศษอาหารบนลานวัด เป็นต้น

ชั้นที่ ๓ ประชุมกรรมการ

การประชุมครั้งแรกถือเป็นครั้งที่สำคัญมาก ควรนัดประชุมวันที่กรรมการจะมาประชุมได้พร้อมเพรียงกัน เรื่องที่ควรนำเข้าวาระการประชุมครั้งแรก ควรมีดังนี้

๑. เรื่องที่ท่านประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงนโยบายของรัฐบาลและคณะสงฆ์ในการพัฒนาวัดว่า มุ่งที่จะให้ส่งเสริมวัดพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจควบคู่กันไป สำหรับเป้าหมายในการพัฒนาวัดก็คือ มุ่งพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่ง เจ้าอาวาสจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวดีพอ เพื่อสมาชิกจะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน การพัฒนาวัดจะได้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามเป้าหมาย

๒. เรื่องอาณาเขตของวัด ควรจะพิจารณากันถึงการจัดให้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัดให้เรียบริ้อย การกำหนดเขตวัดเพื่อการจัดทำแผนผังวัด ได้แก่ การกำหนดว่า

^{๔๖} พระธรรมวรนายก (โอภาส นิลุตตมเมธี) , “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” ในธรรมปริทัศน์ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖) , หน้า ๒๗-๔๕.

หน้าวัด หลังวัด ควรอยู่ทางทิศไหนจึงจะเหมาะสม จะแบ่งเนื้อที่วัดออกเป็นเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตสาธารณสงเคราะห์ตรงไหน อย่างไร จำเป็นต้องจัดทำรั้วหรือกำแพงหรือไม่ ดังนี้ เป็นต้น

๓. เรื่องการจัดโครงการพัฒนาวัด สมาชิกต้องช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่าทางวัดควรจะต้องทำอะไรบ้างสิ่งไหนจำเป็นจะต้องทำก่อนหรือทำหลัง จะทำเมื่อไร ใช้เวลาเท่าใด ใช้กำลังงานและงบประมาณจากไหน งานนั้น ๆ ควรมอบหมายให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน เมื่อรวบรวมได้แล้วจัดเป็นแผนงานของวัด เรียงตามลำดับงานที่สำคัญ และจำเป็นก่อนหลังไว้เพื่อเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล เรื่องใดที่ประชุมเห็นอย่างไร ก็ให้เลขานุการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นที่ ๔ จัดทำแผนผังวัด

การจัดทำแผนผังวัดควรหาผู้ที่มีความรู้ในการวางแผนผังมาช่วยจัดทำให้ เช่น ช่างจากกรมการศาสนา ช่างจากเทศบาล ครู อาจารย์วิทยาลัยเทคนิค เป็นต้น แผนผังวัดควรจัดทำเป็น ๒ แบบ คือ

๑. ผังสภาพปัจจุบัน แสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของสภาพปัจจุบันทั้งหมด

๒. ผังโครงการ เป็นผังที่ควรจัดขึ้นเพื่อพัฒนาวัดตามมติที่ประชุม กรรมการพัฒนาวัด ในการประชุมครั้งที่ ๑ วาระที่ ๒ เรื่อง การกำหนดเขตวัดเพื่อการจัดผัง ผังโครงการนี้เป็นผังที่สมบูรณ์ที่คาดการณ์ล่วงหน้าว่า เพื่อพัฒนาอารวัดเสร็จสิ้นแล้ว สภาพของวัดในอนาคตจะเป็นเช่นไร หน้าวัดหลังวัดจะหันไปทางทิศไหน อาคารเสนาสนะ แต่ละหลังจะตั้งเป็นหมวดหมู่อยู่อย่างไร สิ่งไหนจะต้องรื้อทิ้ง สิ่งไหนจะต้องเคลื่อนย้าย สิ่งก่อสร้างที่ปลูกใหม่จะปลูกตรงไหน บริเวณวัดจะตกแต่งจะตัดถนนเช่นไร การนี้ผู้วางแผนผังจะต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดวางผังและตกแต่งบริเวณจึงจะสามารถทำได้เหมาะสมสวยงามตามสภาพของพื้นที่ตั้งของวัด และสภาพแวดล้อมกับเศรษฐกิจและสังคมของละแวกนั้น

ในการจัดทำผังโครงการ ควรจัดเป็นหมวดหมู่โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสามารถแบ่งเนื้อที่ของวัดออกเป็นเขตต่าง ๆ ดังนี้

เขตพุทธาวาส ได้แก่ เขตที่ตั้งวิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ หอไตรเจดีย์

เขตสังฆาวาส ได้แก่ เขตที่ตั้งกุฏิ ครุฑ เรือนไฟ ที่สรงน้ำ

เขตสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ บริเวณโรงเรียน บ้านพักซี บริเวณฌาปนสถาน ฯลฯ

หากวัดมีที่ดินแปลงที่ตั้งวัดเหลือพอที่จะจัดประโยชน์ได้ ให้เสนอกรมการศาสนา เพื่อกำหนดเป็นเขตจัดประโยชน์ ตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๑) ข้อ ๓ แผนผังที่

จัดทำขึ้นนั้นต้องใช้มาตราส่วนเป็นเครื่องประกอบในการย่อขนาดอาคารสถานที่ต่าง ๆ จากสภาพความเป็นจริงให้ถูกต้องด้วย^{๔๓}

ขั้นที่ ๕ จัดทำโครงการพัฒนาวัด

เมื่อคณะกรรมการฯ ได้ประชุมหารือกันในเรื่องแผนงานพัฒนาของวัด ว่าจะต้องทำงานหรือกิจกรรมใดบ้างตามลำดับความสำคัญก่อนหลังแล้ว ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ ควรจะได้เขียนโครงการกิจกรรมให้ชัดเจน เสนอกรรมการให้ชัดเจน เสนอกรรมการเพื่อให้พิจารณาอนุมัติโครงการก่อนที่จะดำเนินการกิจกรรมของวัดที่จะพัฒนาแยกได้เป็น ๒ ทางคือ

๑. การพัฒนาทางด้านวัตถุ หมายถึง การพัฒนาสภาพวัดให้เกิดศรัทธาทางรูปธรรม ได้แก่ อาคาร เสนาสนะ มีเอกลักษณ์ของการเป็นวัดไทย ปลูกสร้างอยู่เป็นหมวดหมู่สวยงาม และ ไม้ใหญ่โตเกินความจำเป็นแห่งประโยชน์ใช้สอย และสภาพแวดล้อมของวัดและชุมชน ถนนบริเวณวัดสะอาดร่มรื่น ตกแต่งด้วยไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับอย่างเหมาะสม อาณาเขตของวัดเป็นหมวดหมู่ การก่อสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนผังโครงการที่จัดทำไว้

๒. การพัฒนาทางด้านจิตใจ หมายถึง การพัฒนาทางนามธรรม เช่น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ศาสนิกชนในท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดควรจะเป็นศูนย์กลางจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อชุมชนหมู่บ้านนั้น ๆ การพัฒนาทางด้านนี้ ควรจะได้นำหน้าหรือพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางด้านวัตถุหรือรูปธรรม ตัวอย่างที่วัดควรจัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชน ได้แก่

๒.๑ การจัดให้มีการทำบุญสมาทานศีล และฟังพระธรรมเทศนาทุกวันธรรมสวนะ และวันสำคัญทางศาสนา

๒.๒ การจัดงานเพื่อรำลึกถึงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันตรุษ วันสารท วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ฯลฯ การนี้จะจัดให้มีการละเล่นพื้นเมือง สนทนาธรรม บรรยายธรรม ฟังปาฐกถา จัดนิทรรศการ เป็นต้น งานนี้ก็จะมีความหมายและความสำคัญมากขึ้น

๒.๓ การส่งเสริมให้ลูกหลานในชุมชนหรือในตำบลนั้นได้บรรพชา อุปสมบท เพื่อศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

๒.๔ การจัดให้มีการสอนพระปริยัติธรรมภายในวัด และส่งเสริมให้พระสงฆ์ในวัดได้ศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

^{๔๓}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, วัดพัฒนา ๕๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐) , หน้า ๒๖.

๒.๕ การจัดตั้งหน่วยพุทธมามกะผู้เยาว์ ให้เรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์หรือจัดสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียนและประชาชนภายในวัด

๒.๖ การจัดสอนและอบรมกรรมฐาน ทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานแก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ผู้ที่ปรารถนาจะเข้าวัดเพื่อสงบจิตสงบใจ

๒.๗ จัดบริเวณอาคาร สถานที่ของวัด เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงเรียนหรือสถานศึกษา สุขศาลาหรือสถานือนามัย ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศาลาพักผ่อนหรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ สร้างบ่อน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารพืชพันธ์ ธนาคารโค กระบือ กองทุนมูลนิธิ สหกรณ์ ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์ฝึกอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ ไว้อำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชนในท้องถิ่น

ขั้นที่ ๖ ดำเนินการพัฒนาวัด

เมื่อได้จัดทำแผนผังวัด จัดทำแผนและโครงการพัฒนาวัด ได้แก่ กำหนดกิจกรรม ต่าง ๆ เสร็จแล้ว และผ่านความเห็นชอบจากกรรมการในการประชุมครั้งต่อ ๆ มาเรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มการพัฒนาได้เลย โดยอาจจะกำหนดวันประชุมสัปดาห์ และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อประกาศชี้แจงความมุ่งหมายในการพัฒนาวัด และโครงการต่าง ๆ ที่วัดจะดำเนินการให้ทราบโดยทั่วกัน พร้อมทั้งเชิญชวนและขอความร่วมมือจากประชาชน ในการที่จะดำเนินการพัฒนาวัดในโครงการต่าง ๆ นั้นด้วย จากนั้นจะร่วมกันทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ ทำรั้ววัดไว้เป็นที่ระลึกก็จะเป็นการ ดียิ่ง ซึ่งในโอกาสข้างหน้าวัดจะได้รับความร่วมมือจากชาวชุมชนเป็นอย่างดีอีกต่อไปด้วย^{๔๔}

๕) แนวทางการพัฒนาวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ^{๔๕}

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดกรอบการพัฒนาวัดไว้ ๖ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑ การสาธารณูปการ การดำเนินการปรับปรุงพัฒนาวัดในด้านการสาธารณูปการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ บริเวณวัด

ภายในบริเวณวัด มีสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเหมาะสม ส่งเสริมสภาพความเป็นรมณีสถาน โดยดำเนินการในสิ่งต่าง ๆ ดังเช่น

๑.๑.๑ ป้ายชื่อวัด ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มีความสง่างาม

^{๔๔}พระธรรมวรานายก (โอภาส นิสิตติเมธี) , “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” ในธรรมปริทัศน์ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖) , หน้า ๒๗-๒๙.

^{๔๕}กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔) , หน้า ๑๐-๑๓.

๑.๑.๒ แผนผัง ติดตั้งไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ชัดเจน แสดงอาณาเขตและ รายละเอียดสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดชัดเจน

๑.๑.๓ ป้ายแผ่นแปรงกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด แสดงหรือเผยแพร่การดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ของวัด

๑.๑.๔ ป้ายประวัติโดยย่อ เพื่อแสดงประวัติวัดเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป

๑.๑.๕ ป้ายนิเทศข้อมูล เพื่อแสดงจำนวนสถิติ ข้อมูลต่าง ๆ ของวัด

๑.๑.๖ ป้ายคติธรรม พุทธภาษิต เพื่อเผยแพร่คติธรรมหรือพุทธภาษิต เพื่อเป็น แหล่งเรียนรู้หรือคติธรรมสอนใจแก่บุคคลที่เข้ามาในวัด

๑.๑.๗ มุมหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้แก่บุคคล ทั่วไปที่สนใจ

๑.๒ การปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด

๑.๒.๑ บริเวณวัดสงบ ร่มรื่น

๑.๒.๒ มีการจัดบริเวณวัด สถานที่ เป็นระเบียบ

๑.๒.๓ มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย

๑.๒.๔ มีบริเวณปลูกดอกไม้ ไม้ประดับ เพื่อความร่มรื่น สวยงาม

๑.๒.๕ มีการจัดพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน

๑.๓ ความสะอาด/มั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่าง ๆ

๑.๓.๑ ความสะอาดของอาคารเสนาสนะและภายในบริเวณวัด

๑.๓.๒ ความมั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะมีความมั่นคงปลอดภัยต่อการ พำนักอาศัย ใช้ประโยชน์ หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

๑.๔ วัดมีสิ่งปลูกสร้าง และอาคารเสนาสนะต่าง ๆ เพียงพอและเหมาะสมต่อการ ใช้ ประโยชน์สภาพสะอาด มั่นคงแข็งแรง

๑.๔.๑ อุโบสถ

๑.๔.๒ กุฏิ

๑.๔.๓ ศาลา

๑.๔.๔ เมารุ

๑.๔.๕ วิหาร

๑.๔.๖ ห้องสมุด/พิพิธภัณฑ์

๑.๔.๗ ถนนและทางเท้าภายในวัด

๑.๔.๘ เจดีย์

๑.๔.๙ รั้ววัด/กำแพงวัด

๑.๕ การบริหารจัดการและดูแลศาสนสมบัติของวัด โดยวัดดำเนินการให้มีเพื่อให้สามารถบริหารจัดการวัดอย่างเป็นระบบ ได้แก่

- ๑.๕.๑ การจัดทำบัญชีการเงินของวัด
- ๑.๕.๒ การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด
- ๑.๕.๓ การแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด
- ๑.๕.๔ การแต่งตั้งคณะกรรมการวัด

หมวดที่ ๒ ด้านการปกครอง การดำเนินการบริหารจัดการด้านการปกครอง มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ การจัดทำระเบียบปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรภายในวัด

- ๒.๑.๑ มีระเบียบปฏิบัติกิจวัตรพระภิกษุสามเณร
- ๒.๑.๒ มีระเบียบปฏิบัติของศิษย์วัดและผู้อาศัยในวัด
- ๒.๑.๓ มีระเบียบปฏิบัติสำหรับบุคคลที่เข้ามาร่วมหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด

วัด

๒.๒ มีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

๒.๒.๑ เจ้าอาวาสได้มีการมอบหมายหน้าที่บุคลากรภายในวัดตามความรู้ความสามารถ

- ๒.๒.๒ จัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด
- ๒.๒.๓ จัดทำประวัติวัดไว้เป็นหลักฐาน
- ๒.๒.๔ จัดทำสมุดเยี่ยม

๒.๓ การพัฒนาและสวัสดิการ

- ๒.๓.๑ มีการประชุมอบรมพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด
- ๒.๓.๒ มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด
- ๒.๓.๓ มีการประชุมคณะกรรมการวัดสม่ำเสมอ
- ๒.๓.๔ มีการวางแผนการดำเนินงานและโครงการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ ๓ ด้านการศาสนศึกษา การดำเนินการด้านการศาสนศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ การจัดการ/จัดให้มี เพื่อการศาสนศึกษา

- ๓.๑.๑ จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในวัด
- ๓.๑.๒ จัดสอนธรรมศึกษาให้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ภายในวัด
- ๓.๑.๓ จัดพระภิกษุไปสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา
- ๓.๑.๔ จัดให้มีโครงการปฏิบัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด

๓.๑.๕ จัดห้องสมุดทางพระพุทธศาสนาในวัด

๓.๒ การส่งเสริมการศาสนศึกษา

๓.๒.๑ ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรศึกษาพระปริยัติธรรม

๓.๒.๒ ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและบุคลากรในวัดศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

๓.๒.๓ ส่งเสริมให้ศิษย์วัดได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ ๔ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การดำเนินการด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ การจัดตั้งโรงเรียน ศูนย์อบรม ชมรมต่าง ๆ ในวัด

๔.๑.๑ จัดตั้งโรงเรียนหรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

๔.๑.๒ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ศีลธรรม

๔.๑.๓ จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ

๔.๑.๔ จัดตั้งชมรมต่าง ๆ เพื่อรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

๔.๒ การส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์

๔.๒.๑ ส่งเสริม/สนับสนุน ด้านการศึกษาให้กับโรงเรียนหรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ

๔.๒.๒ ส่งเสริม/สนับสนุนประชาชนในการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ

๔.๓.๓ ส่งเสริม/สนับสนุนกองทุนการศึกษาต่าง ๆ ให้แก่เด็กยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส

หมวดที่ ๕ ด้านการเผยแผ่ การดำเนินการด้านการเผยแผ่ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น

๕.๑.๑ การทำบุญตักบาตร

๕.๑.๒ การแสดงธรรมเทศนา

๕.๑.๓ การจัดปฏิบัติธรรม

๕.๑.๔ การเวียนเทียน

๕.๑.๕ การจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๕.๒ การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

๕.๒.๑ การทำบุญตักบาตร

๕.๒.๒ การแสดงธรรมเทศนา

๕.๒.๓ การจัดปฏิบัติธรรม

๕.๒.๔ การเวียนเทียน

๕.๒.๕ การจัดนิทรรศการที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ

๕.๓ การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญตามประเพณี/ท้องถิ่น

๕.๓.๑ ทำบุญตักบาตร

๕.๓.๒ การแสดงธรรมเทศนา

๕.๓.๓ ปฏิบัติธรรม

๕.๓.๔ กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม/ประเพณี

๕.๓.๕ การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางประเพณี/

ท้องถิ่น

๕.๔ การทำหน้าที่อบรมส่งเสริมศีลธรรมของพระภิกษุสามเณร เช่น ในโรงเรียน
หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน หรือประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ

๕.๕ บุคลากรของวัดทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น เป็นพระธรรมทูต
พระวิปัสสนาจารย์ พระจริยานิเทศ เป็นต้น

๕.๖ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางพระพุทธศาสนา เช่น วิทยูทูบ การแจก
หนังสือธรรมะ ซีดีธรรมะ หอกระจายข่าว เป็นต้น

๕.๗ ภายในวัดมีมุมเรียนรู้พระพุทธศาสนา เช่น มุมหนังสือ/ห้องสมุด ป้ายพุทธศาสนา
สุภาพิต เป็นต้น

๕.๘ มีการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชน ประชาชนทั่วไป
เช่น โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน บวชเนกขัมมจารี ค่ายคุณธรรม ฯลฯ

หมวดที่ ๖ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ การดำเนินการด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์
มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ การให้ความช่วยเหลือ/สงเคราะห์ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน

๖.๑.๑ การสงเคราะห์ผู้ยากไร้

๖.๑.๒ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ

๖.๑.๓ การระงับข้อพิพาท/ข้อขัดแย้งของชาวบ้าน

๖.๑.๔ การดำเนินการด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์อื่น ๆ

๖.๒ การมีส่วนร่วม/สนับสนุน ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

๖.๒.๑ การอำนวยความสะดวกในการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ

๖.๒.๒ การจัดตั้งมูลนิธิ/กองทุนเพื่อการกุศล

๖.๒.๓ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน

๖.๒.๔ การให้ความร่วมมือกับทางราชการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

๖.๓ การสร้างเครือข่าย/แนวร่วม/อาสาสมัคร/จิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

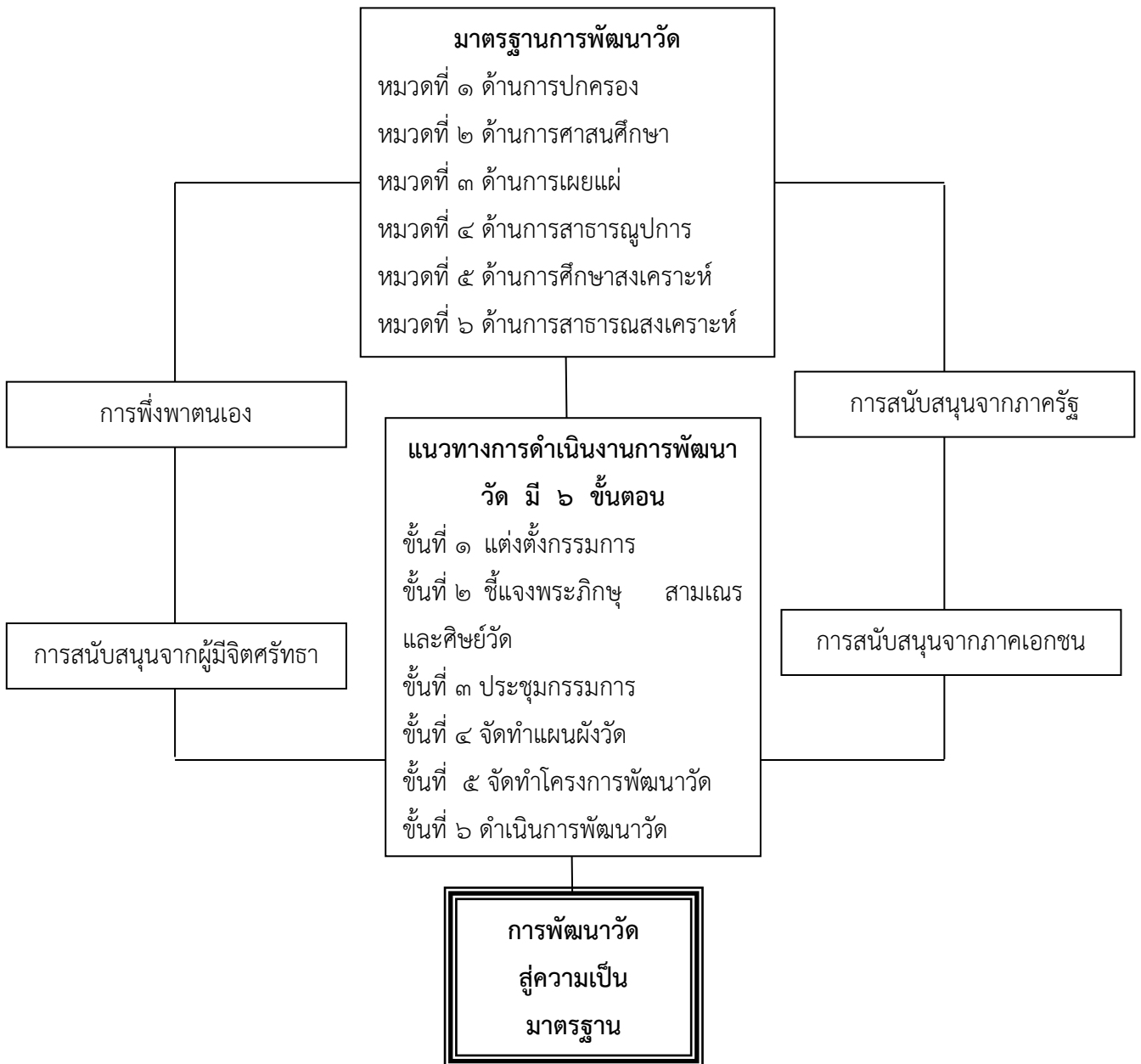
- ๖.๓.๑ วัดสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านสาธารณะกับองค์กรต่าง ๆ
- ๖.๓.๒ วัดส่งเสริม/สนับสนุน ให้มีจิตอาสา เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- ๖.๓.๓ วัดจัดให้มีอาสาสมัคร/แนวร่วมในการสอดส่อง ดูแล และพิทักษ์

พระพุทธศาสนา

๖.๔ การมีส่วนร่วมของประชาชน/ส่วนราชการ

- ๖.๔.๑ วัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
- ๖.๔.๒ ส่วนราชการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาวัดนั้นควรเริ่มจากการพัฒนาขั้นพื้นฐาน และควรส่งเสริมให้วัดเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองไปสู่คุณภาพและความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง เกิดการยอมรับจากสังคม โดยบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน เพิ่มประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการพัฒนา วัดสู่ความเป็นมาตรฐานต่อไป.

แผนภาพที่ ๒.๑ แนวคิดในการพัฒนาวัด

ที่มา : พระปลัดสมพงษ์ กวีวิไล, ๒๕๕๗.

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

๒.๓.๑ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

ความหมายที่คนเข้าใจกันส่วนใหญ่ว่า “คุณธรรมจริยธรรม” คำทั้งสองมีความหมายเป็นอันเดียว หรือมีความหมายเหมือนกัน ในความเป็นจริงคำว่า คุณธรรม กับคำว่า จริยธรรม เป็นคำที่แยกออกจากกันเป็น ๒ คำ และมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า คุณธรรม และจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม “คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ” ที่ควรเร่งปลูกฝังประกอบด้วย^{๔๖}

๑. ความขยัน

ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทนความขยันต้องปฏิบัติควบคุมการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร เป็นคนสู้งานมีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๒. ความประหยัด

ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่ รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ เก็บออม ใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ^{๔๗}

๓. ความซื่อสัตย์

ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

๔. ความมีวินัย

^{๔๖}กระทรวงศึกษาธิการ, คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๕๐), หน้า

มีวินัย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง และวินัยต่อสังคมผู้มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

๕. ความสะอาด

สะอาด คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามสุขลักษณะฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

๖. ความสุภาพ

สุภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้มีการยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

๗. ความสามัคคี

สามัคคี คือ ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาทไม่เอาไรดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิดความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้เรียกอีกอย่างว่า “ความสมานฉันท์” ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วงแก้ปัญหาและขัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๘. ความมีน้ำใจมีน้ำใจ

คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็นความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นเข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อนอาสาช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี^{๔๗}

^{๔๗}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, ๒๕๕๖) , หน้า ๒๕๓.

ความหมายในพจนานุกรมว่าคุณธรรมมีความหมาย๒นัยได้แก่นัยแรกคือความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้กระทำตามกันมาจนเป็นความเคยชินความหมายนัยที่๒คือคุณภาพของบุคคลที่ได้กระทำตามความคิดและตามมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวกับความประพฤติและหลักศีลธรรม^{๔๘}

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนั้น จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังในทุก ๆ เรื่องที่อยู่ในหลักคำสอนของศาสนา ไม่ควรที่จะไปเจาะจงที่หลักคำสอนใดคำสอนหนึ่ง เพราะทุกหลักคำสอน ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ดี คุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ก็เหมือนเหมือนกับวิตามิน ที่จะคอยมาบำรุงจิตใจ ให้เด็กนักเรียนเป็นคนดี และสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เราต้องการให้มนุษย์ทุกคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดในโลก และต้องการให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณค่า เราต้องช่วยกันปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดในตัวมนุษย์ทุกคนให้ได้ นั่น หมายถึง เราต้องการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอย่างถูกวิธีมีวิธีที่หลากหลาย เพื่อให้ทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้น คุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ดีงามควรนำมาประพฤติปฏิบัติ เพราะจะนำความสุขความเจริญ และความมั่นคงมาสู่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้จริยธรรมของประชากรเป็นสิ่งแรกที่ทุกประเทศจะต้องคำนึงถึง ไม่ว่าจะประเทศนั้นจะเป็นประเทศที่เจริญมาก ซึ่งหมายถึงประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมถึงขั้นระดับสูงมาก ประเทศที่เจริญปานกลางซึ่งหมายถึงประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมขั้นระดับปานกลาง หรือประเทศที่ไม่เจริญซึ่งหมายถึงเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากจริยธรรมของประชากรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้ประเทศนั้นอยู่รอดได้หรือไม่ ดังที่ได้ทราบแล้วว่าหากมีประชากรที่มีจริยธรรมสูงประเทศชาตินั้นก็จะมีความสงบสุขและมีความเจริญรุ่งเรือง ในทางตรงกันข้าม หากมีประชากรที่มีจริยธรรมต่ำประเทศชาตินั้นก็จะมีแต่ความยุ่งเหยิงวุ่นวายและยากที่เจริญรุ่งเรืองได้ ด้วยเหตุนี้จริยธรรมของประชากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อทุกประเทศ ในประเทศที่เจริญที่ได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในขั้นระดับสูงมารวมทั้งประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้มีจริยธรรมสูง แต่ก็ยังคงต้องไม่ละเลยต่อการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ประชากร และพยายามหาทางสนับสนุนให้ประชากรเป็นผู้มีจริยธรรมสูงอยู่เสมอ ในประเทศที่เจริญปานกลางที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมขั้นระดับปานกลางนั้น ต้องเน้นหนักในเรื่องการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ประชากรให้มาก และต้องพยายามหาทางสนับสนุนให้ประชากรมีระดับจริยธรรมที่สูง ส่วนใหญ่ประเทศที่ยังไม่เจริญที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำนั้น สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การพัฒนาบุคคลซึ่งได้แก่การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่บุคคล

^{๔๘}Good, C.V. Dictionary of Education, (New York : McGraw – Hill. 1973) , p. 641.

นั่นเอง รวมทั้งการดำเนินการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่บุคคลเพื่อช่วยให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงด้วย^{๔๙}

“คุณธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน^{๕๐} คุณธรรม คือ การกระทำความดี เป็นสิ่งที่ทำไปแล้วตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อนเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่ทำไปเป็นประโยชน์เกื้อกูลด้วยประการทั้งปวง^{๕๑} “คุณธรรม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ไว้ ๒ ประการด้วยกัน คือ ๑) หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน ๒) หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิด และมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม^{๕๒} คำจำกัดความไว้ว่าคุณธรรมคือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติและปฏิบัติในสังคมและทำให้บุคคลมีการพัฒนาจนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมเป็นของตนเองมาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องที่ผิดหรือถูก^{๕๓} คุณธรรมเป็นคุณสมบัติของบุคคลซึ่งทำให้ผู้มีความรู้จักแสวงหาคุณธรรมคุณงามความดี และทำให้เขาได้บรรลุถึงจุดหมายอันดีเลิศทั้งในด้านความประพฤติทั่วไปหรือขอบเขตจำกัดแห่งความประพฤติ^{๕๔} “คุณธรรม” หมายถึงหลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีทางศีลธรรมมีคุณงามความดีภายในจิตใจจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดีการกระทำที่ดีย่อมได้รับผลของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมได้รับผลของความชั่วคือความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่าง ๆ ^{๕๕}

คุณ หมายถึง ค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมาย ๔ อย่าง คือ ๑. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ ๒. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เรา

^{๔๙}มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , ๒๕๔๖) , หน้า ๕๔.

^{๕๐}พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต) , พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระเพิ่มเติม ช่วงที่ ๑) , พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๔) , หน้า ๕๑.

^{๕๑}สมิถ์ ชื่นตระกูล, ความเป็นครู, (เชียงใหม่ : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๓๖) , หน้า ๗.

^{๕๒}Longman, Dictionary of Contemporary English, (London : Longman Group 1995) , p 180.

^{๕๓}Kohlberg, L. Moral Development and Behavior, (New York : Holt Rinehart andWinston. 1976) , p 5.

^{๕๔}ชัยวัฒน์ อุตพัฒน์, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สหบุรุษสาส์นการพิมพ์, ๒๕๕๖) , หน้า ๑๒.

^{๕๕}ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐) หน้า ๗.

หน้าที่ต้องเรียนรู้๓. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ๔. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี หรือใช้มันอย่างถูกต้อง^{๕๖}การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในด้านการฝึกอบรมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พระพุทธศาสนามองมนุษย์ทุกคนว่าเป็น “เวไนยสัตว์” ที่มีศักยภาพในตัวเองที่จะพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้สูงขึ้น ตามลำดับจนบรรลุเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตได้ แนวทางปลูกฝังนั้น พระพุทธศาสนายอมรับทั้งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผล ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเท่านั้น องค์ประกอบทั้งสองนี้ต้องเสริมหรือเกื้อหนุนกัน ประสานกันด้วยดี การพัฒนาจริยธรรมจึงเป็นไปด้วยความดี องค์ประกอบทั้ง ๒ คือ ๑. ปรโตโฆสะ สิ่งแวดล้อมภายนอก หมายถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคมทั่วไปที่ดี ที่เกื้อกูลแก่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในที่นี้เน้นไปที่ “กัลยาณมิตร” คือผู้ตอบคอยให้คำแนะนำที่ดี เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ และท่านผู้รู้ทั้งหลาย เด็กที่มีปรโตโฆสะที่ดีพร้อมจะก้าวทางจริยธรรมมากกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ๒. โยนิโสมนสิการ การรู้จักใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิด คือคิดแยกแยะ และสืบหาต้นตอ ตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยต่าง ๆ พุติให้เข้าใจง่าย คือ คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น^{๕๗}

สรุปได้ว่า คุณธรรม เป็น สิ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ ความดี ความงาม ความถูกต้อง ในการแสดงออกทั้งกาย วาจาใจ ของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะของความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามทางจิตใจ เป็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิต ดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรมอันมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งหมดคือเมื่อปฏิบัติตามข้อธรรมข้อใดข้อหนึ่งแล้วย่อมเกี่ยวข้องกับข้อธรรมข้ออื่น ๆ

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันอีกหลายคำ บางครั้งก็มีการนำมาใช้แทนกัน ซึ่งให้ความหมายทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจความหมายและขอบข่ายของจริยธรรมกับศัพท์เกี่ยวข้องในหลายมุมมอง ทำให้ทราบถึงทรรศนะมุมมองของผู้รู้ต่าง ๆ ที่พยายามศึกษาแนวคิดจริยธรรมในด้านที่แตกต่างกัน

จริยธรรมหมายถึงระบบกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์การกระทำผิดหรือถูกของบุคคล จริยธรรมเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการจากประสบการณ์ของบุคคลซึ่งบรรพบุรุษจำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น ๓ มิติคือ ๑.ความรู้ (Knowledge) ๒.ความประพฤติ (Conduct) ๓.ความรู้สึกลับ

^{๕๖}พุทธทาสภิกขุ, *แนวจริยธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริพัตร์, ๒๕๐๕) , หน้า ๓.

^{๕๗}เสฐียรพงษ์ วรรณปก, *การปลูกฝังจริยธรรมในแนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี. เอ. สีสวีจ จากัด, ๒๕๓๓) , หน้า ๒๗.

(Feeling) ^{๕๘} จริยธรรมเป็นเขตของความเชื่อในสังคมหนึ่ง ๆ เกี่ยวกับอุปนิสัยและความประพฤติว่าอะไรเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติ ^{๕๙} จริยธรรมคือองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลยอมรับว่าถูกต้องเป็นสิ่งที่ดีที่ควรเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม ^{๖๐} จริยธรรมว่าหมายถึงคุณธรรมหรือการกระทำในสิ่งที่ถูกที่ควรซึ่งถือว่าเป็นหลักและระเบียบความประพฤติที่ดีงาม ^{๖๑} วิธีการสอนจริยธรรมให้แก่ นักศึกษาวัยรุ่น ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการสอนว่าอะไรถูกอะไรผิดอาจารย์ผู้สอนต้องให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมใน ๓ ประเด็นหลัก คือ ๑. ด้านวัฒนธรรม ๒. ด้านปรัชญาและความเชื่อ ๓. ด้านศาสนานอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงแรงผลักดันทางสังคม เป็นสำคัญนอกจากนี้สื่อต่าง ๆ ก็มีผลสำคัญในการส่งเสริม หรือ อาจจะขัดแย้ง ต่อการปลูกฝังค่านิยมทัศนคติคำสอนที่เกี่ยวกับจริยธรรมจากคำสอนที่มาจากครอบครัวศาสนาและสถานศึกษา ^{๖๒}

การปลูกคุณธรรมจริยธรรมประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ๑๐ ประการ ดังนี้

๑. มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม
๒. มีวิธีการผสมผสานคุณธรรม จริยธรรม เข้ากับวิถีชีวิตโดยรวม
๓. เล็งเห็นประโยชน์ และให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
๔. มีผู้นำที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ของผู้มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างความเลื่อมใสศรัทธาจากบุคคลรอบข้าง
๕. ยึดแนวทางของศาสนาเป็นวิถีนำในการดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง
๖. มีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มองบุคคลอื่นในด้านบวก สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกัน
๗. มีการสื่อสารที่ดีกับบุคคลทั้งในภายในและภายนอกองค์กร มีการสนับสนุนให้กำลังใจสมาชิกในองค์กรที่กระทำความดีอย่างสม่ำเสมอ

^{๕๘} Brown, R. *Social Psychology*, (New York : The Free Press . 1978) , p.411.

^{๕๙} Anderson, H. M. “Self Instruction as a Method of Preparing Elementary School Social Studies Teacher Trainees Apply an Inductive Teaching Mode,” (Dissertation Abstracts International.1982) , p.11.

^{๖๐} Piaget, Jean. *The Moral Judgement of Child*, (New York : Collier Book.1962) , p.1.

^{๖๑} Thorndike, E.L. and Clarence L. Barnhart, *High School Dictionary*, (Chicago : Scott Foresman. 1957) , p.629.

^{๖๒} DiGiacomo, James J, “Teaching Right From Wrong : The Moral Education of today’s Youth,” *National Catholic Education*, Washington, DC, (2000) , pp. 39 – 48.

๘. มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานนอกองค์กร เพื่อสนับสนุนกันและกัน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

๙. ยึดมั่นในความดีงามและหมั่นกระทำอย่างสม่ำเสมอ

๑๐. มีเครือข่ายเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งฝ่ายให้และฝ่ายรับ ทำให้สามารถดำเนินงานได้ในหลายบริบท^{๖๓}

“จริยธรรม” แปลว่าเป็นสิ่งที่พึงประพฤติจะต้องประพฤติในส่วนศีลธรรมนั้นหมายถึงสิ่งที่กำลังประพฤติอยู่หรือประพฤติแล้วจริยธรรมหรือEthics อยู่ในรูปของปรัชญาคือสิ่งที่ต้องคิดต้องนึก ส่วนเรื่องศีลธรรม Morality นี้ต้องทำอยู่จริง ๆ เพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า^{๖๔} จริยธรรม iva เป็น เรื่องของการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ๑. พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อิทธิฤทธิ์ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ๒. จิตใจของเรา ซึ่งมีเจตจำนง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร ตามภาวะและคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตใจนั้น ๆ ๓. ปัญญา ความรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้เราจะสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล และเป็นตัวจำกัดขอบเขตว่าเราจะสัมพันธ์กับอะไร จะใช้พฤติกรรมได้แค่ไหน เรามีปัญญา มีความรู้แค่ไหนเราก็ใช้พฤติกรรมได้ในขอบเขตนั้น ถ้าเราขยาย ปัญญาความรู้ออกไป เราก็มีพฤติกรรมที่ซับซ้อนและได้ผลดียิ่งขึ้น^{๖๕} จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในสังคมการที่จะปฏิบัติเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักธรรมจะต้องประกอบกันทั้ง ความรู้สึกทางจิตใจ และการปฏิบัติทางกายอันสอดคล้องกับความรู้สึกทางจิต^{๖๖} “จริยธรรม” iva หมายถึงหลักการ ศีลธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี พฤติกรรมอันดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคลสามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่บุคคลในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ควรจะทำหรือไม่ควร

^{๖๓}สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ, “คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ในประเทศไทย”, รายงานวิจัย, ทูลสนับสนุนงานวิจัยจาก (กรุงเทพมหานคร :ศูนย์ส่งเสริมและการพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๕๒), หน้า บทคัดย่อ.

^{๖๔}พุทธทาสภิกขุ, พุทธทาสแนะแนวจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่๓, จุดหมายปลายทางและตัวแท้ของ จริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, ๒๕๕๓), หน้า ๙๕.

^{๖๕}พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย, (โครงการตำรา สำนักที่ปรึกษากรมอนามัย : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๖), หน้า ๑๕.

^{๖๖}พนัส หันนาคินทร์, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๕๑), หน้า ๔๔.

ทำ^{๖๗}“จริยธรรม” หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ตั้งงามเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์ มาตรฐานของความประพฤติที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้อื่น ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม^{๖๘} จริยธรรมหมายถึง หลักเกณฑ์การตัดสินใจ ความถูกต้องของพฤติกรรม หลักเกณฑ์การประเมินผลดี ผลเสียของพฤติกรรม และปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็พฤติกรรมทางบวกหรือพฤติกรรมทางลบ^{๖๙} จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติตนการดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ภาวะฐานะกาลเทศะ และเหตุการณ์ปัจจุบัน^{๗๐} จริยธรรม แยกออกเป็น จริย+ธรรม คำว่า จริยะหมายถึง ความประพฤติหรือกิจการที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น “จริยธรรม” จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า “หลักความประพฤติ” หรือ “แนวทางของการประพฤติ”

องค์ประกอบของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต เป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

๑. ระเบียบวินัย (discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำ ผู้ตามขาดระบบที่กระชับความเข้าใจ เป็นแบบแผนให้ยึดถือปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคลชาติใดไร้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

๒. สังคม (society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมที่ตั้งงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความระเบียบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นกลุ่มที่ขยายวงกว้าง เรียกว่า สังคม

๓. อิสระเสรี (autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งได้เรียนรู้จากการศึกษาและประสบการณ์ในชีวิตมีความสุขอยู่ใน

^{๖๗}เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และคณะ, “การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑) , หน้า ๑๔.

^{๖๘}ทิศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗) , หน้า ๔๗.

^{๖๙}ชัยพร วิชาวุธ, แนวคิดและการพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรมในจริยธรรมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๓๑) , หน้า ๖.

^{๗๐}พระธรรมนูญณนี้ (ทองย้อย กิตติทินโน), พระธรรมนูญณนี้ ๘๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๓๑) , หน้า ๑๐๓.

ระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตาม เสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองได้อยู่ในทำนองคลองธรรม^{๗๑}

การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนไว้ว่าเราต้องการให้มนุษย์ทุกคนเป็น ทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดในโลก และต้องการให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณค่า เราต้องช่วยกันปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมให้เกิดในตัวมนุษย์ทุกคนให้ได้ นั่นหมายถึง เราต้องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม อย่างถูกวิธี เพื่อให้ทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น คุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ดีงามควรมา มาประพฤติ เพราะจะนำความสุขความเจริญ ความมั่นคงมาสู่ประเทศชาติ สังคม และบุคคลได้^{๗๒}

สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่แสดงออกถึงความดีงาม ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และแต่สังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง เป็นประโยชน์ต่อ สังคมและการพัฒนาประเทศชาติ พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงการปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง เป็น กรอบกำหนดไว้เพื่อให้สังคมเกิดความระเบียบเรียบร้อย มีความร่มเย็นเป็นสุข มีความรักความ สามัคคีและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตสามารถประมวลคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” เข้าด้วยกันได้เป็น “คุณธรรมจริยธรรม” (Moral Virtucs) มีความหมายว่า เป็นการประพฤติ ปฏิบัติที่ เป็นสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม

^{๗๑}ประภาศรี สีหอำไพ, **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐) , หน้า ๔๘.

^{๗๒}วศิน อินทสระ, **จริยธรรมกับบุคคล** หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ รายวิชา ส ๐๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๓๘) , หน้า ๕.

ตารางที่ ๒.๖ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กระทรวงศึกษาธิการนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา, (๒๕๕๐, หน้า ๑๑-๑๒) .	“คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ” ที่ควรเร่งปลูกฝังประกอบด้วย ๑. ความซื่อสัตย์ ๒. ความประหยัด ๓. ความซื่อสัตย์ ๔. ความมีวินัย ๕. ความสะอาด ๖. ความสุภาพ ๗. ความสามัคคี ๘. ความมีน้ำใจ
ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๔๖, หน้า ๒๕๓) .	สภาพคุณงามความดี
Good, C.V., (1973,p.641) .	มีความหมาย ๒ นัย ได้แก่ นัยแรกคือความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้กระทำตามกันมาจนเป็นความเคยชินความหมายนัยที่ ๒ คือคุณภาพของบุคคลที่ได้กระทำตามความคิดและตามมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวกับความประพฤติและหลักศีลธรรม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, (๒๕๔๖, หน้า ๕๔) .	การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนั้น จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังในทุก ๆ เรื่องที่อยู่ในหลักคำสอนของศาสนา ไม่ควรที่จะไปเจาะจงที่หลักคำสอนใดคำสอนหนึ่ง เพราะทุกหลักคำสอน ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ดี
พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต) , (๒๕๕๔, หน้า ๕๑) .	ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน
สมผิว ชื่นตระกูล, (๒๕๓๖, หน้า ๗) .	คุณธรรม คือ การทำความดี เป็นสิ่งที่ทำไปแล้วตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อนเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่ทำไปเป็นประโยชน์เกื้อกูลด้วยประการทั้งปวง

ตารางที่ ๒.๖ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Longman, (1995, p.180) .	<p>“คุณธรรม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ไว้ ๒ ประการด้วยกัน คือ</p> <p>๑) หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน</p> <p>๒) หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิด และมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม</p>
Kohlberg, L., (1976, p 5) .	<p>คำจำกัดความไว้ว่าคุณธรรมคือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติและปฏิบัติในสังคมและทำให้บุคคลมีการพัฒนาจนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมเป็นของตนเองมาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินว่าการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องที่ผิดหรือถูก</p>
ชัยวัฒน์ อัทพัฒน์, (๒๕๒๖, หน้า ๑๒) .	<p>คุณธรรมเป็นคุณสมบัติของบุคคลซึ่งทำให้ผู้มีความรู้จักแสวงหาคุณธรรมคุณงามความดี และทำให้เขาได้บรรลุถึงจุดหมายอันดีเลิศทั้งในด้านความประพฤติทั่วไปหรือขอบเขตจำกัดแห่งความประพฤติ</p>
ประภาศรี สีหอำไพ, (๒๕๕๐, หน้า๗) .	<p>หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกละอายใจหรือความดีใจทางศีลธรรมมีคุณงามความดีภายในจิตใจจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดีการกระทำที่ดียอมได้รับผลของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วยอมได้รับผลของความชั่วคือความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่าง ๆ</p>
พุทธทาสภิกขุ, (๒๕๓๕, หน้า๓) .	<p>คุณ หมายถึง ค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมาย ๔ อย่าง คือ ๑. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ ๒. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เราเห็นว่าต้องเรียนรู้ ๓. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ ๔. ธรรมะ</p>

ตารางที่ ๒.๖ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
	คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี หรือ ใช้น้อย่างถูกต้อง
เสฐียรพงษ์ วรรณปก, (๒๕๓๓, หน้า ๒๗) .	องค์ประกอบ คือ ๑. โปรโตโฆส ๒. โยนิโสมนสิการ
Brown, R. Social, (1978,p.411) .	ระบบกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์การกระทำผิดหรือถูก ของบุคคลจริยธรรมเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการจาก ประสบการณ์ของบุคคลซึ่งบรรณจำแนกองค์ประกอบ ของจริยธรรมออกเป็น ๓ มิติคือ ๑.ความรู้ (Knowledge) ๒.ความประพฤติ (Conduct) ๓.ความรู้สึก (Feeling)
Anderson, H. M., (1982, p.11) .	จริยธรรมเป็นเขตของความเชื่อในสังคมหนึ่ง ๆ เกี่ยวกับ อุปนิสัยและความประพฤติว่าอะไรเป็นสิ่งที่คนทั้งหลาย พยายามที่จะประพฤติปฏิบัติ
Piaget, Jean., (1962, p.1) .	องค์ประกอบของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลยอมรับว่า ถูกต้องเป็นสิ่งที่ดีที่ควรเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ ได้รับการยอมรับจากสังคม
Thorndike, E.L. (1957, p.629) .	คุณธรรมหรือการกระทำในสิ่งที่ถูกที่ควรซึ่งถือว่าเป็น หลักและระเบียบความประพฤติที่ดีงาม
DiGiacomo, James J, (2000, pp. 39 – 48) .	จริยธรรมใน ๓ ประเด็นหลัก คือ ๑.ด้านวัฒนธรรม ๒.ด้านปรัชญาและความเชื่อ ๓.ด้านศาสนา

ตารางที่ ๒.๖ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สายฤดี วรกีจโกคาทร และคณะ, (๒๕๕๒, หน้า บทคัดย่อ).	<p>การปลูกคุณธรรมจริยธรรมประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ๑๐ ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม ๒. มีวิธีการผสมผสานคุณธรรม จริยธรรม ๓. เล็งเห็นประโยชน์ ๔. มีผู้นำที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ๕. ยึดแนวทางของศาสนา ๖. มีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ๗. มีการสื่อสารที่ดีกับบุคคลทั้งในภายในและภายนอกองค์กร ๘. มีการสร้างเครือข่าย ๙. ยึดมั่นในความดีงาม ๑๐. มีเครือข่ายเชื่อมโยง
พุทธทาสภิกขุ, (๒๕๕๓, หน้า๙๕) .	<p>“จริยธรรม” แปลว่าเป็นสิ่งที่พึงประพฤติจะต้องประพฤติในส่วนศีลธรรม</p>
พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตฺโต) , (๒๕๔๖, หน้า๑๕) .	<p>การดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อิทธิย์ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ๒. จิตใจของเรา ซึ่งมีเจตจำนง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร ๓. ปัญญา ความรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้ว่าเราจะสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล
พนัส หันนาคินท์, (๒๕๕๑, หน้า ๔๔)	<p>หลักการ ศีลธรรม ความรู้ที่รับผิดชอบชีวิต พฤติกรรมอันดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคลสามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่บุคคลในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ควรจะทำหรือไม่ควรทำ</p>

ตารางที่ ๒.๖ ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และคณะ, (๒๕๕๑, หน้า๑๔) .	ความประพฤติหรือการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ดีงามเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์มาตรฐานของความประพฤติที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้อื่น ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม
ทศนา แชมมณี, (๒๕๔๗, หน้า๔๗) .	หลักเกณฑ์การตัดสินใจ ความถูกต้องของพฤติกรรม หลักเกณฑ์การประเมินผลดี ผลเสียขอพฤติกรรม และปฏิภริยาต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางบวกหรือพฤติกรรมทางลบ
ชัยพร วิชชาวุธ, (๒๕๔๙, หน้า ๖).	จริยธรรม หมายถึงพฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติตนการดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ภาวะฐานะกาลเทศะและเหตุการณ์ปัจจุบัน
พระธรรมญาณมุนี, (ทองย้อย กิตติทินโน), (๒๕๔๑, หน้า ๑๐๓) .	“จริยธรรม” จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า “หลักความประพฤติ” หรือ “แนวทางของการประพฤติ”
ประภาศรี สีหอำไพ, (๒๕๕๐, หน้า ๔๘) .	จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ ๑. ระเบียบวินัย (discipline) ๒. สังคม (society) ๓. อิสระเสรี (autonomy)
วศิน อินทสระ, (๒๕๔๘, หน้า ๕) .	การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนไว้ว่าเราต้องการให้มนุษย์ทุกคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดในโลก และต้องการให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณค่า เราต้องช่วยกันปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดในตัวมนุษย์ทุกคนให้ได้

๒.๓.๒ องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

กรมวิชาการ ได้ให้คำอธิบายว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการ คือ^{๗๓}

๑. ส่วนประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องด้วยการคิด

๒. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

๓. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของ

การกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง ๒ ประการที่กล่าวข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้น ๆ หรือความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุมเร้าบุคคลนั้นอีกด้วย เป็นต้น

ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นแบ่งออกเป็น ๔ ส่วนใหญ่ ๆ ^{๗๔} คือ

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ไว้ในสังคม ของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย

๒. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ วาตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทศนคตินั้นจะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทศนคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ จะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำ

^{๗๓}กรมวิชาการ, คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา, ๒๕๕๕), หน้า ๔๔.

^{๗๔}ดวงเดือน พันธุนาวิน, จริยธรรมของเยาวชนไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

กว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะการกระทำที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อความเข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลนั้น

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนไว้^{๗๕}ดังนี้

๑. บิดา มารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอม ตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวและต้องทำหน้าที่นี้ต่อไป แม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ อยู่แล้วก็ตาม

๒. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกัน โดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกตและเลียนแบบมากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่โดยตรง หากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมาก เด็กจะมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น

๓. เพื่อน ๆ ของเด็ก เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมบางอย่างให้เด็กได้รับรู้ รับผิดชอบต่อปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อน ๆ ได้ นอกจากนี้การเรียนรู้เชิงจริยธรรมของเด็กมิใช่มาจากเพื่อน ๆ เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังได้มาจากได้กระทำกิจกรรมร่วมกันการเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเดียวกันเองด้วย ซึ่งเพื่อน ๆ ดังกล่าวนี้ รวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียนด้วย

๔. พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือท้องถิ่นที่เด็กหรือนักเรียนอยู่นั้น เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อบรม

สั่งสอนด้านคุณธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์และหรือผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้น จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กหรือนักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นนั้นด้วย

^{๗๕}ชาลีอง วุฒิจันทร์, คุณธรรมจริยธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๗ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒.

๕. สื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบในปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยม ตลอดจนจรรยาบรรณของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นักเรียน นักศึกษาหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนไปถึงภาพยนตร์ บทเพลงหนังสืออ่าน เป็นทั้งเครื่องปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนทุกวัย และในขณะเดียวกัน ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้รับความสนใจด้านที่จะช่วยปลูกฝังความมีคุณธรรมที่ดีแก่เด็กและเยาวชนแล้ว ยังอาจเป็นเครื่องทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรม

และจริยธรรมที่ติงามได้ด้วย

๖. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาการบริหารและการให้บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างอันดีงามของครูอาจารย์การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร การเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งในมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ ๖ ประการ^{๗๖} คือ

๑. ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
๒. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต
๓. ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทิต
๔. ผู้เรียนมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว
๕. ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
๖. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

^{๗๖}สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์พิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุดทอง จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖.

ตารางที่ ๒.๗ องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กรมวิชาการ, (๒๕๕๕, หน้า ๔๔).	จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการคือ ๑. ส่วนประกอบด้านความรู้ ๒. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ๓. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก
ดวงเดือน พันธุมนาวิน, (๒๕๕๔, หน้า ๔๓)	จริยธรรมแบ่งออกเป็น ๔ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ๑. ความรู้เชิงจริยธรรม ๒. ทักษะคติเชิงจริยธรรม ๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม ๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม
ชำเลือง วุฒิจันทร์, (๒๕๕๖, หน้า ๑๒)	องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนไว้ดังนี้ ๑. บิดา มารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัว ๒. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว ๓. เพื่อน ๆ ของเด็ก เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรม ๔. พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือท้องถิ่น ๕. สื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบในปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยม ๖. โรงเรียนหรือสถานศึกษา
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, (๒๕๕๐, หน้า ๑๖)	คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ ๖ ประการ คือ ๑. ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ๒. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ๓. ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที ๔. ผู้เรียนมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ ไม้อ่อนเห็นแก่ตัว ๕. ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ๖. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

๒.๓.๓ ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิปัญหาทางด้านเศรษฐกิจปัญหาการเมืองปัญหาทางสังคมรวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมของประชาชนเพื่อให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าไป

การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศมีอยู่ ๔ ประการดังนี้^{๗๗}

๑) การรักษาความสัตย์ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม

๒) การรู้จักข่มใจตนเองฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น

๓) การอดทนอดกลั้นและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด

๔) การรู้จักละวางความชั่วความทุจริตและรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรมและจริยธรรมทั้ง ๔ ประการประชาชนทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติจะช่วยให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุขร่มเย็นและส่งผลให้ประเทศสามารถพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป

ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมไว้พอสรุปได้ว่าเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้และคุณธรรมซึ่งจำเป็นต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมในปัจจุบันและอนาคต^{๗๘}

ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้พอสรุปได้ว่าการศึกษาคควรมุ่งจุดหมายต่อไปนี้

๑) เพื่อที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริตมีศีลธรรมเป็นพลเมืองดี มีความคิดชอบทำชอบประพฤติชอบ

๒) ควรจะอบรมนักเรียนรวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยให้รู้จักใช้ความคิดรู้จักบำรุงสติปัญญาให้เฉียบแหลมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์แก่ตนและแก่ประชาชน

๓) ฝึกนักเรียนให้มีความรู้สำหรับใช้ประกอบอาชีพโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นพร้อมได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมอีกว่าการศึกษอบรมดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในสถานศึกษาเท่านั้นโดยเฉพาะในหัวข้อ

^{๗๗} ฟื้นฟู ชาญ ประจวบจันทน์ และคณะ, “การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔.

^{๗๘} ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม), สังคมมีคุณค่าจากต้นกล้าคุณธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

ที่ใดควรจะได้รับการอบรมจากทางบ้านข้อนี้สำคัญมากแม้จะเป็นเรื่องที่รู้ ๆ กันอยู่แต่ด้วยสมัยปัจจุบัน พ่อ-แม่ผู้ปกครองมักโยนความรับผิดชอบไปให้ครู-อาจารย์และสถานศึกษาดังนั้นสถานศึกษามีความสำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิชาการและวิชาชีพตามข้อ๒และข้อ๓ผู้ใดได้รับการศึกษาในระดับต่ำก็จะได้รับประโยชน์น้อยแต่ถ้าการศึกษาสูงขึ้นไปก็จะได้รับประโยชน์เพิ่มพูนขึ้นแต่หากผู้ใดมีสันดานเลวและบกพร่องในข้อ๑คือปราศจากความซื่อสัตย์สุจริตและศีลธรรมคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากข้อ๒และข้อ๓ย่อมกลายเป็นโทษและในบางกรณีย่อมกลายเป็นโทษมหันต์^{๗๙}

สรุปได้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์เพื่อให้มีคุณภาพลักษณะอันนำมาซึ่งความเป็นพลเมืองที่ดีความประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งงามตามคำสั่งสอนในศาสนาหรือการประพฤติตามเกณฑ์ที่ถูกต้องทั้งกายวาจาและใจอันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวมนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคมเพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดมีในตัวบุคคลมากที่สุด

ตารางที่ ๒.๘ องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก และคณะ, (๒๕๕๔, หน้า๑๔) .	การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศมีอยู่ ๔ ประการ คือ ๑) การรักษาความสัตย์ ๒) การรู้จักข่มใจตนเอง ๓) การอดทนอดกลั้นและอดออม ๔) การรู้จักละวางความชั่วความทุจริต
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) , (๒๕๕๑, หน้า๗) .	เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้และคุณธรรมซึ่งจำเป็นต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมในปัจจุบัน
ปวย อึ้งภากรณ์, (๒๕๔๕, หน้า๓-๔) .	ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ ๑) เพื่อที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดี ๒) ควรจะอบรมนักเรียน ๓) ฝึกนักเรียนให้มีความรู้สำหรับใช้ประกอบอาชีพ

^{๗๙}ปวย อึ้งภากรณ์, **ทัศนะว่าด้วยการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๕) , หน้า๓-๔.

๒.๕ บริบทเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย

สถานที่ทำการวิจัย รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีเป็นการวิจัย ในเขตพื้นที่ ๖ อำเภอ ในจังหวัดสิงห์บุรีมีวัดทั้งหมด วัดมหานิกาย ๑๘๓ วัด ประกอบไป

๑. อำเภอเมืองสิงห์บุรี รวม ๓๔ วัด

๑. วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร	๒. วัดแค
๓. วัดจักรสีห์	๔. วัดกลางพรหมนคร
๕. วัดคลองสามแยก	๖. วัดแจ้งพรหมนคร
๗. วัดยวด	๘. วัดศรีสาคร
๙. วัดสว่างอารมณ์	๑๐. วัดกระดังงาบุพาราม
๑๑. วัดประโชติการาม	๑๒. วัดโพธิ์ลังกา
๑๓. วัดสถิตยวัฒนาราม	๑๔. วัดสอาดราษฎร์บำรุง
๑๕. วัดพรหมสาคร	๑๖. วัดโพธิ์แก้วนพคุณ
๑๗. วัดโพธิ์ข้าวผอก	๑๘. วัดโพธิ์เงิน
๑๙. วัดสังฆราชาวาส	๒๐. วัดเสาชงทอง
๒๑. วัดหัววาว	๒๒. วัดโคกพระ
๒๓. วัดดาวดึงษ์	๒๔. วัดโพกรวม
๒๕. วัดราษฎร์ประสิทธิ์	๒๖. วัดตีกราชา
๒๗. วัดพระปรางค์มุนี	๒๘. วัดศรีทธาภิรม
๒๙. วัดเสฐียรวัฒนดิษฐ์	๓๐. วัดข่อยสังฆาราม
๓๑. วัดตะโหนด	๓๒. วัดธรรมสังเวช
๓๓. วัดอัมมจักร (สามเกี้ยว)	๓๔. วัดโพธิ์ชัย

๒. อำเภอบางระจันรวม ๓๓ วัด

๑. วัดดอนกะเขา	๒. วัดพระปรางค์
๓. วัดโพธิ์รัตนาราม	๔. วัดโพธิ์สุทธาลัย
๕. วัดโพธิ์หอมสุทธาราม	๖. วัดบ้านจำ
๗. วัดหนองไขลง	๘. วัดหนองชะโด
๙. วัดกลางชูศรีเจริญสุข	๑๐. วัดกิ่งประดิษฐ์
๑๑. วัดดงบ้านกร่าง	๑๒. วัดห้วยเจริญสุข
๑๓. วัดช่องลม	๑๔. วัดชั้นสุตร
๑๕. วัดน้ำผึ้ง	๑๖. วัดวังขรณ์

๑๗. วัดหลังสระ	๑๘. วัดสะเดา
๑๙. วัดสุขใจดี	๒๐. วัดแหลมคาง
๒๑. วัดจุกคลี	๒๒. วัดดาวเรือง
๒๓. วัดตลาดโพธิ์	๒๔. วัดม่วงชุม
๒๕. วัดใหญ่	๒๖. วัดธรรมเจดีย์
๒๗. วัดสระแจง	๒๘. วัดสามัคคีธรรม
๒๙. วัดท่าวนธรรมรังษี	๓๐. วัดน้อยนางหงษ์
๓๑. วัดประสิทธิ์คุณากร	๓๒. วัดคิมราชกูร์ศรีทธาธรรม
๓๓. วัดโคกอน	

๓. อำเภอค่ายบางระจันรวม ๒๒ วัด

๑. วัดสละบาป	๒. วัดตะโกรวม
๓. วัดวังกะจับ	๔. วัดกลางท่าข้าม
๕. วัดโพธิ์ศรี	๖. วัดสาธุการาม
๗. วัดขุนสงฆ์	๘. วัดประดับ
๙. วัดโพธิ์เก้าต้น	๑๐. วัดยายสร้อย
๑๑. วัดสี่เหลี่ยม	๑๒. วัดคลองระมาน
๑๓. วัดดอนตะโหนด	๑๔. วัดบ้านกล้วย
๑๕. วัดโพธิ์ทะเลใต้	๑๖. วัดราษฎร์บำรุง
๑๗. วัดโพธิ์สังฆาราม	๑๘. วัดฟูก (ฟูกทอง)
๑๙. วัดม่วง	๒๐. วัดสิงห์สุทธาวาส
๒๑. วัดหนองกระทุ่ม	๒๒. วัดโพธิ์สังเฒ

๔. อำเภอพรหมบุรีรวม ๓๐ วัด

๑. วัดกุฎีทอง	๒. วัดโพธิ์เอน
๓. วัดโศกาวัดมน	๔. วัดมังกุฎแก้ว
๕. วัดหลวง	๖. วัดอุตมพิชัย
๗. วัดกลางธนรินทร์	๘. วัดคู
๙. วัดจินตามณี	๑๐. วัดพุทธาราม
๑๑. วัดเสาชงทอง	๑๒. วัดเก้าซึ้ง
๑๓. วัดโคปูน	๑๔. วัดตราชู
๑๕. วัดตาเถร	๑๖. วัดศรีพรหมประสิทธิ์
๑๗. วัดพรหมบุรี	๑๘. วัดอัมพวัน

๑๙. วัดชีปะขาว

๒๑. วัดทุ่ง

๒๓. วัดราหูล

๒๕. วัดเทพมงคล

๒๗. วัดโบสถ์

๒๙. วัดหัวป่า

๕. อำเภอท่าช้างรวม ๗ วัด

๑. วัดพิบูลทอง

๓. วัดเสมาทอง

๕. วัดเสาชงหิน

๗. วัดวิหารขาว

๖. อำเภออินทร์บุรีรวม ๕๓ วัด

๑. วัดกระโจม

๓. วัดโพธิ์สำราญ

๕. วัดโคมศรี

๗. วัดระนาม

๙. วัดกลาง

๑๑. วัดเขียงราก

๑๓. วัดพระปรารักษ์สามยอด

๑๕. วัดธรรมจักรสิทธิาราม

๑๗. วัดพระนอน

๑๙. วัดสิงห์

๒๑. วัดกำแพง

๒๓. วัดแจ้ง

๒๕. วัดท่าอิฐ

๒๗. วัดหัวดง

๒๙. วัดทอง

๓๑. วัดดอกไม้

๓๓. วัดสว่างอารมณ์

๓๕. วัดบ้านลำ

๓๗. วัดหนองสุ่ม

๒๐. วัดเตย

๒๒. วัดประสาธ

๒๔. วัดสิงห์

๒๖. วัดป่าหวาย

๒๘. วัดพรหมเทพาวาส

๓๐. วัดนาคันนทาราม

๒. วัดโบสถ์

๔. วัดจำปาทอง

๖. วัดโสภ

๒. วัดน้อย

๔. วัดแหลมทอง

๖. วัดบางปูน

๘. วัดราษฎร์ศรัทธาทำ

๑๐. วัดคลองโพธิ์ศรี

๑๒. วัดดงยาง

๑๔. วัดล่องกะเบา

๑๖. วัดปากแรต

๑๘. วัดยาง

๒๐. วัดสุทธาวาส

๒๒. วัดเกาะแก้ว

๒๔. วัดตุ่มหู

๒๖. วัดโพธิ์ลังกา

๒๘. วัดโฆสิตาราม

๓๐. วัดราษฎร์บำรุง

๓๒. วัดปลาไหล

๓๔. วัดเสื่อข้าม

๓๖. วัดการ้อง

๓๘. วัดเฉลิมมาศ

๓๙. วัดประศุก	๔๐. วัดปราสาท
๔๑. วัดพงษ์สุวรรณวาราราม	๔๒. วัดโพธิ์ทอง
๔๓. วัดม่วง	๔๔. วัดโบสถ์
๔๕. วัดเพิ่มประสิทธิผล	๔๖. วัดเช่าสิงห์
๔๗. วัดไผ่ดำ	๔๘. วัดศาลโคดม
๔๙. วัดศรีจุฬามณี	๕๐. วัดศรีสำราญ
๕๑. วัดกระทุ่มปี	๕๒. วัดสองพี่น้อง
๕๓. วัดโพธิ์ศรี	

การวิจัยรูปแบบการกลางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้เลือกวัดในเขตพื้นที่ทั้ง ๖ อำเภอ โดยเลือกวัดที่เป็นรูปแบบการพัฒนาวัดที่เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในเขตพื้นที่หกอำเภอ อำเภอละ ๑ วัด

๑. อำเภอเมืองสิงห์บุรีวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร
๒. อำเภอบางระจันวัดม่วงชุม
๓. อำเภอกำแพงบางระจันวัดสิงห์สุทธาวาส
๔. อำเภอพรหมบุรีวัดกุฎีทอง
๕. อำเภอท่าช้างวัดพิบูลทอง
๖. อำเภออินทร์บุรีวัดโคมศรี

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

ในการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการกลางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีนั้นได้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายท่าน แต่ละท่านก็ได้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบซึ่งมีผู้ศึกษาดังต่อไปนี้

พระมหาสุนันท์ สุนนโท (รุจิเวทย์) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและ ๓) เพื่อนำเสนอการพัฒนาารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ผลการวิจัยพบว่า** ๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ๑) ปัจจัยด้านการบริการศาสนสมบัติวัด ให้เกิดการบริการเชิงสงเคราะห์ประชาชน ประชาชนรับรู้ถึงความมีเมตตาธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ๒) ปัจจัยด้านการควบคุมศาสนสมบัติวัด เป็นใ้การใช้การควบคุมตรวจสอบให้เกิดการ

จัดการศาสนสมบัติต่อความต้องทุกภาคส่วน ๓) ปัจจัยด้านการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการ เป็นการดึงบุคคลเข้าช่วยเหลืองานจัดการศาสนสมบัติวัดของเจ้าอาวาส ๔) ปัจจัยด้านการทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดและเงินผลประโยชน์ของวัด เป็นวิธีการแบบแผนที่เป็นฐานข้อมูลช่วยให้เจ้าอาวาสตัดสินใจจัดการศาสนสมบัติวัดได้เหมาะสม ๕) ปัจจัยจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมเป็นการปรับปรุงแบบบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพที่ผู้ปฏิบัติสามารถจัดทำบัญชีได้ ปัจจัยทั้ง ๕ มีความจำเป็นต่อการอาศัยคนอื่น วางแผน จัดการความสัมพันธ์บุคคล อำนวยการและควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ให้ดำเนินงานจัดการศาสนสมบัติวัดไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๒. สภาพทั่วไปในการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การจัดการเรื่องที่ดินของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมทั่วไป การจัดการทั่วไปอยู่ในสภาพที่เหมาะสมแต่ขาดการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการจัดทำแผนงานระเบียบการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นระบบมีต้นแบบให้เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติงานจัดการศาสนสมบัติได้ทันทีรูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีรูปแบบการจัดการ ๒ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามหลักกฎหมาย ดำเนินการตามคู่มือสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) รูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามจารีตประเพณีซึ่งไม่มีการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร อนึ่งการดำเนินการจัดการศาสนสมบัติ ทั้ง ๒ รูปแบบส่งผลให้เกิดการรักษาศาสนสมบัติและผลประโยชน์ตอบแทนแก่วัดแตกต่างกัน และมีผลประโยชน์และปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นกับวัดแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่

๓. การนำเสนอการพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาการพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามกระบวนการจัดการ คือ กระบวนการที่เจ้าอาวาสและคณะบุคคลจัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยความร่วมมือร่วมใจของเจ้าอาวาสกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาศาสนสมบัติของวัดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยรูปแบบการพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติวัดทั้ง ๕ รูปแบบ ดังนี้

๑) รูปแบบการบริการศาสนสมบัติวัด เน้นการบริการในลักษณะสงเคราะห์ประชาชนตามหลักเมตตาธรรมใช้ที่ดินวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒) รูปแบบการควบคุมศาสนสมบัติวัด เน้นการควบคุมตรวจสอบโดยปรับเปลี่ยนไปตามความสำคัญของปัจจัย

๓) รูปแบบการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการเน้นการแต่งตั้งตามความเหมาะสมกับปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศาสนสมบัติของวัด

๔) รูปแบบการทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดและเงินผลประโยชน์ของวัดเน้นวิธีการจัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด

๕) รูปแบบบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยดำเนินการปรับรูปแบบบัญชีตามความเหมาะสมกับสภาพที่ผู้ปฏิบัติสามารถจัดทำบัญชีได้^{๘๐}

พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แยม่ม) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ" วัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ ๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๓) เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ **ผลการวิจัยพบว่า**

๑. การสาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจที่สำคัญของพระสงฆ์ในการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของเจ้าอาวาสตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ข้อ ๔ บัญญัติไว้ว่า "ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล" การพัฒนาสาธารณสงเคราะห์นั้น หลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมและสนับสนุนการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นอย่างมาก การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธของพระสงฆ์ต้องอาศัยหลักพุทธธรรมสำคัญคือ ไตรสิกขา พรหมวิหาร ๔ ราชสังคหวัตถุ จักรวรรดิวัตร อปริหานิยธรรม ทศพิชราชธรรม สาราณียธรรม สปัปฐิธรรม ฯลฯ โดยพระสงฆ์ควรมีรูปแบบการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ในส่วนที่สังคมคาดหวังไว้ทั้ง ๒ ส่วนคือ การสงเคราะห์ทางวัตถุ และสงเคราะห์ทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายอันจะนำไปสู่การพัฒนาและบูรณาการสังคมอย่างยั่งยืนถาวร ต้องพัฒนาคุณภาพจิตใจ พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้รูปแบบการพัฒนาตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ เพื่อความหลุดพ้นจากหล่มแห่งความทุกข์ ย่อมนำประโยชน์สุขอย่างสูงสุดมาสู่สังคมไทย

๒. ปัญหาด้านการสาธารณสงเคราะห์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในปัจจุบันนี้มี ๔ ด้าน คือ ๑) ปัญหาด้านการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ๒) ปัญหาด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ๓) ปัญหาด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ ๔) ปัญหาด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์

๓. งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น เน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติงานออกมาแล้วเป็นสาธารณประโยชน์จริง

^{๘๐}พระมหาสุนันท์ สุนนโท (รุจิเวทย์) , "การพัฒนารูปแบบการจัดการศาสนสมบัติของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) .

อย่างเป็นทางการ และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักไตรสิกขา หลักพรหมวิหารธรรม และหลักสังคหัตถุธรรม ฯลฯ มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งระบบอย่างเหมาะสมดีงาม โดยมีเป้าหมายจุดประสงค์หลักๆ ให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติดำเนินการเน้นหลักให้คณะสงฆ์ได้ทำงานช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้าน ต่าง ๆ เป็นหลักสำคัญ การปฏิบัติงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จึงต้องเน้นหนักไปในทิศทางที่เกี่ยวกับการที่คณะสงฆ์ต้องให้ความสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายกฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มีความสมดุลทั้งกาย วาจา และจิตใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนามาสู่วัดและชุมชนสังคมประเทศชาติ โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ก็จะส่งผลให้ก่อให้เกิดความสุขสงบ สว่าง เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน^{๘๐}

พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค ๒” **ผลวิจัยพบว่า** รูปแบบการบริหารจัดการคณะสงฆ์มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งภารกิจดังกล่าว บางประการกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายหาเถรสมาคม แต่บางประการคงเป็นไปตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติตามสืบต่อมา การบริหารจัดการแนวใหม่ได้มีการบูรณาการเข้ากับแนวคิดและทฤษฎีหลักการบริหารของชาวตะวันตกกับหลักพุทธวิถีการบริหารและการเผยแผ่ เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์สามารถทำงานเพื่อพระพุทธรศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาค ๒ มีปัญหาที่ชัดเจน องค์กรสงฆ์มีบุคลากรไม่พอเพียงที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและถ่องแท้ พระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้มีจำนวนจำกัด เป็นปัญหาในการเผยแผ่ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสน สำคัญผิดและเข้าใจคลาดเคลื่อนไป จากความเป็นจริงตามหลักพระพุทธศาสนา

รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่ ควรมีโอกาสและหน้าที่ที่สำคัญกล่าวคือ เป็นศูนย์กลางในการประสานบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับภาคและระดับจังหวัด เพื่อให้ปฏิบัติตามนโยบาย ข้อกำหนด ข้อบังคับ วัตถุประสงค์และอื่น ๆ ตามที่องค์กรกำหนด และ

^{๘๐}พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แยมชุ่ม) , “การพัฒนาแบบงานสาธารณสุขสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ”, **วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณติต**, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) .

มอบหมาย จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนและการเผยแพร่ และส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ติดตามประเมินผลบุคลากรที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการเผยแพร่และจัดหางบประมาณสนับสนุนให้การอุปถัมภ์กิจกรรมและบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาต่อไป^{๘๒}

พระมหาธาตุ รุ่งชัยวิฑูร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการ เพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป เป็นการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ๔ ประการ (VETS) คือ ๑) การสร้างวิสัยทัศน์ (Vision) ๒) การศึกษา (Education) ๓) การอบรม (Training) และ ๔) การดูงาน (Study Tour) ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนาในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ ศึกษา ๓ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ภาวนา ๔ อิทธิบาท ๔ และ สปัจริยธรรม ๗ ส่วนรูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไปและตามแนว พระพุทธศาสนา ที่จะให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ควรมีการบูรณาการ การพัฒนาพระสังฆาธิการ ตามแนวทั่วไปและพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่

๑) ด้านการปกครอง ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับผู้ปกครองมากที่สุด

๒) ด้านการศาสนศึกษา ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ ศึกษา ๓ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้อยู่อย่างประเสริฐ

๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรบูรณาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ สังคหวัตถุ ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรม ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคี เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

๔) ด้านการเผยแพร่ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ ภาวนา ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนา ฝึกฝน อบรมมนุษย์ให้มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

๕) ด้านการสาธารณูปการ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ อิทธิบาท ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ สปัจริยธรรม ๗ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้เป็น

^{๘๒}พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินฺโณ) , “รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแพร่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) .

อย่างดี และด้วยการประยุกต์หลักการพัฒนาศักยภาพคนตามแนวทั่วไป (VETS) และหลักธรรม แต่ละหัวข้อสามารถยังการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด^{๘๓}

พระปลัดวรเมศร์ นาควโร (ยิ้มกรุง) ^{๘๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการวัดในจังหวัดชัยนาท พบว่า **มีจุดแข็งคือ** มีการบริหารจัดการเป็นเอกภาพภายใต้การปกครองคณะสงฆ์ของเจ้าคณะระดับต่าง ๆ เจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองสูงสุด มีความรู้เป็นอย่างดี **ส่วนจุดอ่อนคือ** มีพระภิกษุสามเณรจำนวนน้อย บางวัดมีเพียงเจ้าอาวาสเพียงรูปเดียว บางวัดมีแต่พระที่ชราภาพ ทำให้การบำรุงรักษาวัดไม่เป็นระเบียบ สกปรก รกร้าง โบราณสถานเกิดการชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา **โอกาสคือ** จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดที่มีพุทธศาสนิกชนจำนวนมาก เป็นเมืองพระพุทธศาสนาที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีพระเกจิ พระเถระที่มีคนนับถือจำนวนมาก มีศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับพระพุทธศาสนา และประชาชนมีวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา **อุปสรรคคือ** จังหวัดชัยนาทมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม กระแสความนิยมของต่างประเทศเริ่มเข้ามาทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของจังหวัด เด็กและเยาวชนขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมเดิม ๆ ที่ปู่ย่าตายายเคยทำเอาไว้เป็นแบบอย่าง มักเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมใหม่จนกลายเป็นสิ่งที่ผิด ๆ

๒. องค์ประกอบในการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาทนั้นประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ๑๒ หลักการ ดังนี้ องค์ประกอบที่ ๑ ด้านบำรุงรักษาวัด จัดกิจการ และ ศาสนสมบัติ ประกอบด้วย ๓ หลักการสำคัญ คือ หลักการที่ ๑ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัด หลักการที่ ๒ พัฒนาวัดต้นแบบ อุทยานการศึกษาภายในวัด วัดพัฒนาตัวอย่าง หลักการที่ ๓ จัดทำเครื่องมือในการเก็บรักษาศาสนสมบัติของวัดที่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ ๒ ด้านการปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ ประกอบด้วย ๓ หลักการสำคัญ คือ หลักการที่ ๑ จัดตั้งสำนักงานเจ้าอาวาสแบบครบวงจร หลักการที่ ๒ พัฒนาพระสงฆ์นักปกครอง หลักการที่ ๓ คือ สร้างศาสนทายาทต้นแบบ องค์ประกอบที่ ๓ ได้แก่ ด้านการศึกษาอบรมและสั่งสอน ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๆ ๓ ด้านคือ หลักการที่ ๑ จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี หลักการที่ ๒ คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต หลักการที่ ๓ คือ พัฒนาอาจารย์รักท้องถิ่น องค์ประกอบที่ ๔ คือ ด้านการให้ความสะดวก

^{๘๓}พระมหาธฤติ รุ่งชัยวิฑูร, “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการ เพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์, *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) .

^{๘๔}พระปลัดวรเมศร์ นาควโร (ยิ้มกรุง) , “รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) .

ตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๆ ๓ หลักการ คือ หลักการที่ ๑ ได้แก่ การพัฒนาศาสนสถานให้สวยงามและมั่นคง หลักการที่ ๒ คือ พัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการบริการ หลักการที่ ๓ คือ สร้างมัคทายกน้อย

๓. รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท พบว่า มี ๔ รูปแบบ คือ **รูปแบบที่หนึ่ง** ได้แก่ การพัฒนาวัดคู่องค์กรที่มีสมรรถนะ ประกอบด้วย ๓ กิจกรรม คือ จัดทำแผนพัฒนาวัด ด้วยการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการจัดทำแผนพัฒนาวัด แผนยุทธศาสตร์ จัดประชาพิจารณ์ และการถ่ายทอดแผนสู่ภาคปฏิบัติ การพัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาวัดสู่เป้าหมาย ด้วยการพัฒนาวัดเป็นอุทยานการศึกษาภายในวัด วัดพัฒนาตัวอย่าง และพัฒนาวัดเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น **รูปแบบที่สอง** ได้แก่ การพัฒนาศาสนบุคคลที่ดีและมีคุณภาพ ประกอบด้วย ๓ กิจกรรม คือ จัดตั้งสำนักงานภายในวัด เพิ่มช่องทางการติดต่อประสานงานกับชาวบ้านให้มากขึ้น สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ ด้วยการคัดเลือกพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถ พัฒนาพระภิกษุสามเณรให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และสร้างศาสนทายาทที่ดี ด้วยการคัดเลือกศาสนทายาท อบรมศาสนทายาท ให้การศึกษาที่ดี **รูปแบบที่สาม** ได้แก่ การพัฒนาการเรียนรู้คู่คุณธรรม ประกอบด้วย ๔ กิจกรรม คือ เครือข่ายโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้วยการเรียนร่วมที่ศูนย์ตำบลหรืออำเภอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย สร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สร้างแหล่งการเรียนรู้ เช่น ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาร่างกาย ศีลธรรม สังคม จิตใจ และปัญญา ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ด้วยการพัฒนาผู้บริหารและครูมีคุณวุฒิและคุณธรรม และการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง **รูปแบบที่สี่** ได้แก่ การพัฒนาศาสนสถาน ศาสนบุคคล และศาสนพิธีกรรม ประกอบด้วย ๓ กิจกรรม คือ การพัฒนาศาสนสถาน ด้วยการอนุรักษ์ศาสนสถานให้มีความมั่นคง แข็งแรง และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทย การพัฒนาศาสนบุคคล ด้วยการการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนาศาสนพิธีกรรม ด้วยการอบรมให้ความรู้เรื่องศาสนพิธีกรรมที่ถูกต้อง จัดทำคู่มือศาสนพิธีกรรมออกเผยแพร่ จัดกิจกรรมส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น และจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

การพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือ การทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งการพัฒนาในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเช่นงานวิจัยของหลายท่าน

พระมหากษัตริย์ ธีระมโฆ (ศรชัย) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด" มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไป ของ การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และหลักธรรมสำหรับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โดยเน้นองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการ **ผลการวิจัยพบว่า**

๑. สภาพแวดล้อมทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ในปัจจุบัน มีจุดแข็ง คือ มีการส่งเสริมให้มีการศึกษา ปฏิบัติธรรมและอบรม ภาคปฏิบัติภาวนาธรรมแก่พระภิกษุสามเณรภายในสำนัก เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีความเอาใจใส่ในการเผยแผ่พระธรรม คณะสงฆ์สนับสนุนการอบรมหลักสูตรพระวิปัสสนาจารย์ ส่วนจุดอ่อน คือบางสำนักมีอาคารไม่สามารถรองรับผู้มาปฏิบัติธรรมจำนวนมากได้ อาคารที่พักมีสภาพเก่าทรุดโทรม เครื่องอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ เจ้าสำนักบางแห่งขาดวิสัยทัศน์ ในการปรับปรุงสถานที่ ขาดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ พระวิทยากรขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน ขาดการประสานความร่วมมือเรื่องวิทยากรกับสำนักปฏิบัติธรรมอื่น ด้านปัญหาอุปสรรค คือมีสัตว์รบกวนมาก เช่น นกพิราบ สุนัข แมว ไก่ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีได้ดึงดูดความสนใจพระภิกษุสามเณรออกไปจาก การศึกษาสัมมาปฏิบัติ ขาดการส่งเสริมพัฒนาพระภิกษุสามเณรในการศึกษาหลักไตรสิกขา ทั้งภาค ปริยัติและปฏิบัติให้ถึงปฏิเวธอย่างแท้จริง

๒. ปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ ภาค ๑๕ เกิดประสิทธิภาพนั้น คือการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ มีปัจจัยสนับสนุน คือการวางแผนโครงการเพื่อเป็นแนวทางของการทำงาน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การอำนวยความสะดวก การควบคุม กำกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินตามแผนที่วางไว้ การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน การจัดทำงบประมาณบัญชีการใช้จ่ายเงินและตรวจสอบ ส่วนการบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมนั้น เน้นหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อให้การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการจัดให้มีกิจกรรมที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกสำนัก ด้านโอกาส คือพระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากองค์กร ระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมสันติภาพ มีการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการกิจการ ทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีความขวนขวายหาความรู้ใหม่ ๆ โดยเข้าศึกษาหลักการบริหารจัดการ ในมหาวิทยาลัยของสงฆ์มากขึ้น๓. รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ที่เป็นมาตรฐาน คือ ๑) เจ้าสำนักมีวิสัยทัศน์ มีการขวนขวายศึกษาดูงานของสำนัก ที่มีมาตรฐานนำมาปรับปรุงสำนักตนเอง เจ้าสำนักรู้จักกำหนดวัตถุประสงค์ รู้จักริเริ่ม

โครงการที่เป็น แก่นสารประโยชน์ รู้จักวางแผนโครงการเพื่อปฏิบัติงาน จัดที่พัก อาคารปฏิบัติธรรม ให้มีความสะอาด พร้อมใช้งานได้ ๒) ด้านบุคลากร รู้จักแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจหน้าที่การทำงาน รู้จักประสาน ความสามัคคีและประสานประโยชน์ร่วมกัน รู้จักปกครองบังคับบัญชา รู้จักติดตาม และประเมินผลงาน พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองและบุคลากรให้มีภาวะความเป็นผู้นำ จัดการศึกษา ทั้งด้านปริยัติควบคู่ กับการปฏิบัติ หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๓) ด้านการบริหารจัดการภายในสำนัก จัดทำบัญชี รายรับ - จ่ายให้เป็นระบบ โปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ บัญชีการเงินของสำนักปฏิบัติธรรมควรแยก จากบัญชีวัด จัดทำสถิติผู้เข้ารับการปฏิบัติธรรม มีการตั้งทุนเพื่อการเผยแผ่ของสำนักปฏิบัติธรรม ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านทางสื่อ เช่น แผ่นป้าย แผ่นพับ วิทยุชุมชน ทางอินเทอร์เน็ต เช่น Line และ Facebook เป็นต้น จัดทำสื่อการปฏิบัติธรรม เช่น แผ่นซีดี ดีวีดี หนังสือสวดมนต์ และหนังสือ คู่มือการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน^{๕๕}

พระครูสันติธรรมมาภิรัต (บุญชัย สุนติกโร) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนา รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" วัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะ สงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ **ผลการวิจัยพบว่า** ๑. สภาพการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มี การปกครองโดยใช้ พระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง มติมหาเถรสมาคมเป็นแบบแผนในการปฏิบัติสืบทอดกันมา ตามแบบการปกครองคณะสงฆ์ในภาคอื่น ๆ ยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยจึงทำให้ทราบ ๑) จุดแข็ง คือการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้ง ๔ จังหวัด แบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน การ ปกครองเป็นระบบ ใช้กฎเกณฑ์เดียวกันตามหลักพรหมวิหาร ๔ ยึดมั่นในอธิปไตยธรรม ๗ ยกเว้น อดติ ๔ ๒) จุดอ่อน ยังขาดบุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยกันพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการ ใช้อำนาจในการปกครองขาดความยุติธรรม และขาดความร่วมมือกันของบุคลากรในคณะสงฆ์ ๓) ปัญหา มีนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงาน ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทำให้ผลของ การดำเนินงานเกิดความล่าช้า ๔) อุปสรรค ผู้บริหารขาดความรัดกุมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขาดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปกครองคณะสงฆ์ และขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๒. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ในการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย ระบบการปกครองที่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ๕ ด้าน คือ การพัฒนารูปแบบด้านการ

^{๕๕}พระมหากัณฑ์ วาด ธีระมโฆ (ศรชัย) , “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำ จังหวัด, **วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต**, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘) .

วางแผน มีการวางแผนในการส่งเสริมคุณภาพของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้น ในการปกครองคณะสงฆ์ทุกด้าน เช่น ส่งเสริมการศึกษาทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการ และพระภิกษุสามเณร เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี กำหนดนโยบายการปฏิบัติงานแต่ละปีให้ชัดเจน โดยมีแผนการพัฒนาแผนปฏิบัติการ แผนพัฒนายุทธศาสตร์, การพัฒนารูปแบบด้านการจัดองค์กร มีการแบ่งภาระหน้าที่ให้คณะสงฆ์ภาค ๑๕ รับผิดชอบที่ชัดเจน คือ จังหวัดสมุทรสงครามรับผิดชอบเรื่องการสอบซ่อมบาลีสนาทลวง จังหวัดราชบุรีรับผิดชอบเรื่องการอบรมบาลีก่อนสอบ จังหวัดเพชรบุรี รับผิดชอบเรื่องการอบรมพระวิปัสสนาจารย์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์รับผิดชอบเรื่องการอบรมพระสังฆาธิการ มีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาอย่างจริงจัง สรรหาองค์กรที่จะสนับสนุนเรื่องการศึกษา เพื่อพัฒนาองค์กรและพัฒนาระบบงาน, การพัฒนารูปแบบด้านงานบุคลากร ส่งเสริมบุคลากรให้ไปศึกษาดูงานในด้านที่สนใจหรือที่เกี่ยวข้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย มีการจัดอบรมประชุมสัมมนาเพื่อเสริมสร้างให้บุคลากรมีวิสัยทัศน์ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจัดอบรมบุคลากรในด้านเทคโนโลยี บัญชีการเงิน และระเบียบวินัย มารยาทที่เกี่ยวข้องกับงานปกครอง, การพัฒนารูปแบบด้านอำนวยการ นำระเบียบกฎหมายของคณะสงฆ์และของภาครัฐไปสร้างกติกาในการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน และให้ยอมรับกฎเกณฑ์เดียวกันเพื่อปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน มีการประเมินผลการปฏิบัติทุกโครงการที่จัดขึ้น และการพัฒนารูปแบบด้านการกำกับดูแล เป็นไปในลักษณะที่ปรึกษา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข มีการบริหารงานแบบบนลงล่าง และมีคณะกรรมการติดตามแต่ละฝ่ายอย่างใกล้ชิด อีกทั้งต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับภารกิจของคณะสงฆ์ในภาพรวมทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ คือ ด้านการจัดงบประมาณ ด้านการจัดโครงการพัฒนาบุคลากร และด้านการจัดอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๓. รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่พัฒนาแล้ว คือมีการวางแผนกระบวนการดำเนินงานที่ส่งเสริมคุณภาพของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นที่ชัดเจน การจัดองค์กรใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาเดียวกัน ส่งบุคลากรไปศึกษาดูงานด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้มีวิสัยทัศน์ ประสบการณ์ คุณภาพ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นำระเบียบกฎหมายของคณะสงฆ์ และของภาครัฐไปสร้างกติกาในการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน และมีคณะกรรมการกำกับดูแลแต่ละฝ่ายอย่างใกล้ชิด^{๘๖}

^{๘๖}พระครูสันติธรรมมาภีรัต (บุญชัย สนติกโร) , “การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”, *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) .

พระมหาอำนาจ ปวทุมน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการวิจัย พบว่า ๑. สภาพการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคล คือ พระภิกษุ สามเณร ผู้เป็นศาสนทายาท สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น ปัญหาอุปสรรคการจัดการเพื่อการบูรณาการที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ สาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่เหมาะสม กระบวนการจัดการภายในนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหารบุคคล (Man) การบริหาร การเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการจัดการ (Management) เป็นต้น ๒. การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม เป็นต้น ตามหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นต้น ตามหลักสาราณียธรรม ๖ ประกอบด้วย เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตานิกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญุต และทิวาสัมมัญญุต เป็นต้น ๓. นำเสนอการพัฒนาารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม ผลการแจกแบบสอบถามแก่บุคลากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๗ ชุด พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม เป็นต้น ตามหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา^{๘๗}

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรมเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงมาตรฐานทางศีลธรรม และเป็นรูปแบบของความคิด และการกระทำบนพื้นฐานของมาตรฐานทางศีลธรรม คุณธรรมอาจนับรวมในบริบทกว้าง ๆ ของ ค่านิยม บุคคลแต่ละคนละมีแก่นของค่านิยมภายในใจที่ เป็นหลักของความเชื่อ ความคิด ความเห็น ของคน ๆ นั้น ในแง่ของค่านิยม คือคุณธรรมที่ เชื่อมค่านิยมของคน ๆ นั้นเข้ากับ ความเชื่อ ความคิด ความเห็น และ การกระทำของเขา สังคมมีค่านิยมร่วมที่คนในสังคมยึดถือร่วมกัน ตั้งงานวิจัยของ บุคคลหลายท่าน

^{๘๗}พระมหาอำนาจ ปวทุมน, “การพัฒนาารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม”, **ปริญาพุทธ ศาสตรคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) , ๒๕๕๖.**

พระมหากษัตริย์ กิติโสภโณ (แช่หลี่) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” **ผลการวิจัยพบว่า**

๑) พระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านการให้คำปรึกษา ๒. ด้านการสนทนาธรรม ๓. ด้านการอบรมเยาวชน ๔. ด้านการจัดกิจกรรมทาง ๕. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ ๖. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๗. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ๘. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม ๙. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ หลักอทิบาท ๔ และหลักภาวณา ๔ มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย

๒) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๒ มีอายุระหว่าง ๑๙ - ๒๑ ปี จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ มีการศึกษาในระดับ ปวส. จำนวน ๒๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗ และเข้าอบรมโครงการคลินิกคุณธรรม ๑ - ๕ ครั้ง จำนวน ๒๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓ ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร **ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก** ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = ๐.๕๑๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า พระธรรมวิทยากรสามารถนำกิจกรรมไปใช้กับนักเรียนได้เป็นบางกลุ่มเท่านั้น ไม่สามารถปรับใช้กับนักเรียนทุกกลุ่มได้ จึงควรปรับปรุงรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนทุกกลุ่มโดยการนำชุมชน ผู้ปกครอง และสถานศึกษา มาช่วยสนับสนุนบทบาทของพระธรรมวิทยากรด้วย

๓) รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร (PICD:SCP MODEL) พบว่ามี ๔ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบการป้องกัน (Prevention) ๒) รูปแบบการปรับปรุง (Improvement) ๓) รูปแบบการเปลี่ยนแปลง (Change) และ ๔) รูปแบบการพัฒนา (Development) โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (School) ชุมชน (Community) และผู้ปกครอง (Parent) และมี ๔ กลยุทธ์ คือ ๑) สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง ๒) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ๓) ส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม และ ๔) เสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนร่วมกับ หน่วยงาน สถานศึกษา และชุมชน^{๘๘}

^{๘๘}พระมหากษัตริย์ กิติโสภโณ (แช่หลี่) , “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร”, **ปริญาพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) , ๒๕๕๗.**

พระวิสุทธิภักทธาดา, ดร. และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กसान : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กसान อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กसान กรณีศึกษา กลุ่มจ๊กसान อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามด้านความเชื่อตามหลักธรรมอริยบท ๔ ความเชื่อตามหลักธรรมพละ ๕ ความเชื่อตามหลักธรรมทิวรรุณมิกัตถประโยชน์ ๔ ความเชื่อตามหลักธรรมสังคหัตถุ ๔ ความเชื่อตามหลักธรรมหิริโอตตัปปะ และความเชื่อตามหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเพิ่มขึ้น มากขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธ

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินโครงการโดยภาพรวม พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามการประเมินโครงการ สรุปภาพรวมโครงการฝึกอบรมรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าความสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อให้เกิดผลต่อกลุ่มอาชีพจ๊กसानและพุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งทำให้เกิดมิติของการเผยแพร่หลักคำสอนต่อบุคคลในสังคมและชุมชน ที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าถึงหลักธรรมได้โดยง่าย โดยเฉพาะการสอนเรื่องหลักธรรมทิวรรุณมิกัตถประโยชน์ ๔ และ/หรือหลักของความพอเพียงเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมักตกอยู่ในความประมาทในการดำเนินชีวิต แต่ในโปรแกรมการกระทำสาเหตุ ได้จัดชุดกิจกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ผลเชิงประจักษ์และมีความสมบูรณ์ในกิจกรรมทุกชุด ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเพิ่มขึ้น หลังเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก^{๘๙}

วีรชัย อนันต์เธียร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดไทย” ผลการวิจัยพบว่า

ประเด็นปัญหาของเยาวชน คือ ปัญหาทางร่างกายของเยาวชน ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด ปัญหาเรื่องแรงบันดาลใจและเป้าหมายในชีวิต ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัญหาประวัติการกระทำผิด ปัญหาภูมิหลังและโอกาสของการศึกษา ปัญหาด้านพฤติกรรมกระเปียงเบน และปัญหาด้านระบบการศึกษาของชาติ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำความผิดของเยาวชนมีปัจจัย ๔ ด้าน คือ ปัจจัยด้านสังคม เช่น สภาพสังคม เพื่อนของเยาวชน ชุมชนที่อยู่อาศัย การเข้าถึงสิ่งที่ผิดกฎหมายและอบายมุขได้ง่าย ฯลฯ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ความต้องการเงินปัจจัย ๔ ค่าครองชีพสูง การขาดโอกาสใน

^{๘๙}พระวิสุทธิภักทธาดา, ดร.,และคณะ, “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กसान : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กसान อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

การทำงาน เป็นต้น ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น ลักษณะการเลี้ยงลูก ลักษณะครอบครัว ลักษณะพ่อแม่ เป็นต้น และปัจจัยด้านตัวเยาวชนเอง เช่น ลักษณะของพันธุกรรม วุฒิภาวะที่ยังไม่พัฒนา ปัญหาการเจ็บป่วยของเยาวชน เป็นต้น โดยปัจจัยทั้ง ๔ ด้านนี้ส่งผลต่อเยาวชนแตกต่างกันไป

วิธีการนำหลักธรรมมาใช้กับเยาวชนทำได้ใน ๒ มิติ คือ การประยุกต์วิธีการสอนหลักธรรม เช่น การเปิดใจเยาวชน กิจกรรมนอกหลักสูตร การเข้าค่ายต่าง ๆ เป็นต้น และการขัดเกลาจิตใจ เช่น การทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้พระศาสนา การสร้างสำนักที่ดีให้กับเยาวชน เป็นต้น

กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน ของวัดได้แก่ หลักเบญจศีล อริยสัจ ๔ มรรค พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น ผู้วิจัยได้ค้นพบแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเยาวชน ๔ แผน คือ แผนกลยุทธ์ด้านการอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ และบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข แผนกลยุทธ์ด้านการสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนและค่านิยมที่ถูกต้อง แผนกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคม และแผนกลยุทธ์ด้านการสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี^{๙๐}

พันโท เอนก คงขุนทด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ตามแนวความคิดของท่านพุทธทาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนชายมีปัญหาจริยธรรมมากกว่านักเรียนหญิง ในการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ และการเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน นักเรียนที่มีอายุมากมีปัญหาจริยธรรมมากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อย นักเรียนที่มีอายุ ๑๕ ปีลงมามีปัญหาจริยธรรมน้อยกว่านักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี และนักเรียนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป และนักเรียนที่เรียนสายอาชีพมีปัญหาจริยธรรมมากกว่านักเรียนสายสามัญ นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวเดียวมีปัญหาจริยธรรมมากกว่าครอบครัวขยาย มีจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. นักเรียนชั้นปีที่ต่ำกว่ากับนักเรียนชั้นปีที่สูงกว่ามีปัญหาจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

๓. นักเรียน จำแนกตาม เพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา สายการศึกษา และลักษณะครอบครัว มีความรู้เกี่ยวกับท่านพุทธทาสระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

๑. ในการวางแผนงาน / โครงการเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาจริยธรรม ด้านเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ด้านเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ ด้านเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และด้านเป็นศาสนิกชนที่

^{๙๐}วีระชัย อนันต์เจียร, “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) .

ดีของศาสนา โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ

๒. ในการเรียนการสอนครูผู้สอนพึงให้ความสำคัญด้านเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ด้านเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ และ ด้านเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน โดยกำชับหรือปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และเพื่อน เพื่อยกระดับจริยธรรมของนักเรียนให้สูงขึ้น

๓. ในการวิจัย ด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เกี่ยวกับแนวความคิดของท่านพุทธทาส ควรทำวิจัยเพื่อศึกษาการสร้างชุดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับแนวความคิดของท่านพุทธทาส ใช้เป็นองค์ความรู้ เพื่อเผยแพร่คำสอนของท่านพุทธทาสด้าน คุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานเดียวกันต่อไป^{๙๑}

วัลลภา จันทร์เพ็ญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การดำเนินกิจกรรมของรูปแบบที่ ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล การดำเนินกิจกรรมในระยะทดลอง มีการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่อง การจัดการความคิดความเข้าใจ ทักษะการคิดเพื่อควบคุมตนเองด้วยเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญา การเขียนโครงการช่วยเพื่อน การซักซ้อมซ้ำ การให้ข้อมูลป้อนกลับและเสริมแรงทางบวก ๒. ผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ๒.๑ นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมในระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๒.๒ นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมจริยธรรม แตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . ๐๑^{๙๒}

สุมาลี กาญจนชาติรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซิม ” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

^{๙๑} พันโท เอนก คงขุนทด, “การศึกษาปัญหาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ตามแนวความคิดของท่านพุทธทาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

^{๙๒} วัลลภา จันทร์เพ็ญ, “รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน), (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๑. คุณลักษณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ คือ การกำกับตนเอง ทักษะทางสังคมและทักษะในการสืบสอบ

๒. กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียน ระดับประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ๑) เกิดความขัดแย้งทางปัญญา นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิดที่เป็นผลจากความรู้อื่นๆ กับข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่ไม่สอดคล้องกัน ๒) แสวงหาคำตอบ นักเรียนจัดกลุ่มและดำเนินการค้นหาคำตอบ เพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญาที่เกิดขึ้น ๓) ตรวจสอบความเข้าใจ นักเรียนสร้างความรู้ของตนเองผ่านการเจรจาต่อรองทางสังคม ๔) ใช้ความรู้ที่เรียนมา นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว มาใช้ในบริบทอื่น ๆ ๓. นักเรียนมีพฤติกรรมการกำกับตนเองและพฤติกรรม ที่แสดงทักษะในการสืบสอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับควรปรับปรุง ส่วนพฤติกรรมที่แสดงทักษะทางสังคมอยู่ในระดับพอใช้ ทั้งก่อนและหลังการเรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ๔. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการกำกับตนเองและพฤติกรรม ที่แสดงทักษะสังคมและทักษะในการสืบสอบสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๓

เสถียร วิพรหมหาและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมวิทยากรกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

บทบาทหน้าที่ความพร้อมของพระธรรมวิทยากรในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงสุดมาหาคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความพร้อมด้านความรู้ ความพร้อมด้านประสบการณ์การสอน และความพร้อมด้านเงื่อนไขเวลา การสอนต่อสัปดาห์ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ทำการสอนเกื้อหนุนพระธรรมวิทยากรในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงสุดมาหาคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ การยอมรับของนักเรียน การยอมรับของครู การยอมรับของผู้บริหารสถานศึกษา และการยอมรับของพระสังฆาธิการ บทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลางโดยแยกเป็น บทบาทการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร พบว่าพระธรรมวิทยากรที่พุทธศาสนาได้เตรียมการสอนมากที่สุดการวัดผลประเมินผลการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน รองลงไปเป็นลำดับพระธรรมวิทยากรที่สอนวิชาเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียน^{๓๔}

^{๓๓}สุมาลี กาญจนชาติ, “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน)** , (คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) , ๒๕๔๓.

^{๓๔}เสถียร วิพรหมหาและคณะ, “บทบาทของพระธรรมวิทยากรกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร”, **รายงานการวิจัย**, (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓) , หน้า ก-ข.

ญาณภัทร ยอดแก้วและ แพรภัทร ยอดแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้กับทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่า

๑) พระธรรมวิทยากร มีการเปิดรับข่าวสาร อยู่ในระดับมาก มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลางและมีทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดี และ

๒) การเปิดรับข่าวสารและ ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อประชาคมอาเซียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^๕

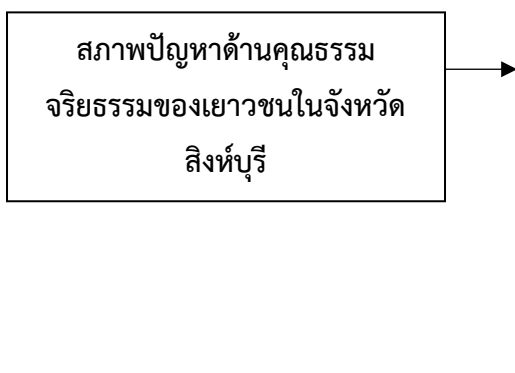
สรุปได้ว่า สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ควรร่วมกันการพัฒนาจริยธรรม สำหรับเยาวชน ของวัด โดยสถาบันครอบครัวควรมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการดูแลพฤติกรรมของเยาวชนที่บ้าน ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการขัดเกลาแนะนำเรื่องของศีล ๕ ส่วน สถาบันการศึกษา ควรอบรมด้านจริยธรรมให้กับเยาวชนนอกจากการให้การศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้มีจริยธรรมขั้นพื้นฐานและจริยธรรมตามหลักศาสนา โดยการประสานกับทางสถาบัน ศาสนา สำหรับสถาบันศาสนาซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาจริยธรรมต้องทำบทบาทดังกล่าวให้สมบูรณ์ โดยการส่งพระธรรมวิทยากรไปร่วมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

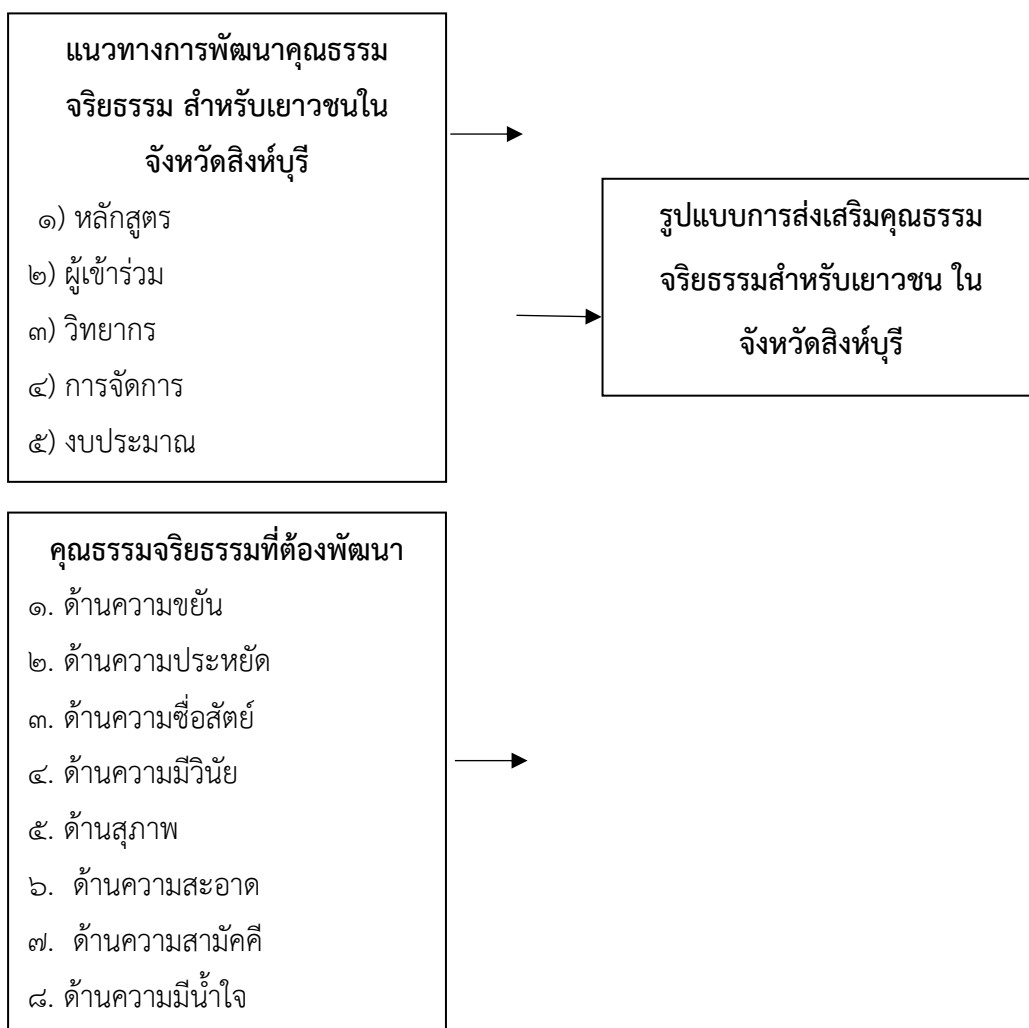
จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยทราบหลักการ วิธีการ และรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ทั้ง ๙ ด้าน คือ ๑) การให้คำปรึกษา ๒) การสนทนาธรรม ๓) การอบรมเยาวชน ๔) การจัดกิจกรรมวันสำคัญ ๕) การจัดทำแผนปฏิบัติการ ๖) การจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๗) การพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ๘) การจัดค่ายคุณธรรม และ ๙) การประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งทั้ง ๙ ด้านนั้นพระธรรมวิทยากร ผู้ผ่านการอบรมและแต่งตั้งจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม นับเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม สถานศึกษา ชุมชน และผู้ปกครอง โดยรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากรนั้น ในปัจจุบันเน้นนักเรียนกลุ่มอาชีวศึกษาขนาดใหญ่ กระจายอยู่ทั่วไปในประเทศประมาณ ๓๐ กว่าจังหวัดในรูปแบบของโครงการคลินิกคุณธรรมในสถานศึกษา วิชัขั้นตอนกระบวนการ และวิธีการในการบริหารจัดการโครงการตามที่กรมการศาสนาออกแบบไว้แล้ว ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากรและ

^๕ญาณภัทร ยอดแก้วและ แพรภัทร ยอดแก้ว, “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้กับทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนของพระธรรมวิทยากร”, รายงานการวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ SMARTS ครั้งที่ ๓, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๔) , หน้า ๔๑๔-๔๒๔.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรีผู้วิจัยสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี” ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัยได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ในประเด็นรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ประชากร
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กล่าวคือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนด แนวทางการวิจัยไว้เป็น ๒ ส่วน โดยส่วนแรก ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญ และมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วน พร้อมกันนั้นในการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก (In-depth) ที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ ส่วนที่สอง ทำการศึกษาวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้เกิดความเชื่อถือในเชิงประจักษ์ข้อมูล และวิเคราะห์ให้ทราบถึงเหตุผลที่มีส่วนสัมพันธ์กันกับข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่ออุดจุด

ด้อยของข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบเบื้องต้น และนำเสนอต่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร

ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัย ได้แก่ เจ้าอาวาสที่สังกัดอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๑๘๓ รูป

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกเจ้าอาวาสที่สังกัดอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๑๘๓ รูป ทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มพระสังฆาธิการ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดและเจ้าอาวาสวัดส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอำเภอละหานไทรที่มีผลงานดีเด่น จำนวน ๑๕ รูป

๒. กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี เจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี และเจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๙ ท่าน รวมทั้งสิ้น ๒๔ รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussions) ได้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ รูป/คน

ตารางที่ ๓.๒ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ลำดับ	ชื่อนายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระครูวิธานปริยัติคุณ	เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
๒	พระครูสุวรรณวิโรจน์	เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
๓	พระครูนาาคิตรีศณาภิรักษ์	เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
๔	พระครูวิชิตวุฒิชัย	เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
๕	พระครูวิริยโสภิต	เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
๖	พระครูภาวนาวรรณรักษ์ ว.ดร	เจ้าอาวาสวัดราษฎร์หนองสี สำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ ๓.๒ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๗	พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, ดร.	เจ้าอาวาสวัดห้อยเจริญสุขสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดสิงห์บุรี
๘	พระครูสถิตธรรมมาลังการ ดร.	เจ้าอาวาสวัดประดับ สำนักปฏิบัติธรรม จังหวัดสิงห์บุรี
๙	พระมหาไธโร อาตาศิปโก	เจ้าคณะตำบลหัวไผ่ สำนักปฏิบัติธรรม จังหวัด สิงห์บุรี
๑๐	พระครูภาวนาสิงหเขต	เจ้าอาวาสดอนตะโนด สำนักปฏิบัติธรรม จังหวัด สิงห์บุรี
๑๑	พระครูสุธาภิรักษ์	เจ้าอาวาสวัดสิงห์สุธาवासสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัด สิงห์บุรี
๑๒	พระครูโสภิตจิตสังวร	เจ้าอาวาสวัดโสมศรีสำนักปฏิบัติธรรม จังหวัด สิงห์บุรี
๑๓	พระครูโสภิตบุญญาคม	เจ้าคณะตำบลน้ำตาล จังหวัดสิงห์บุรี
๑๔	พระครูโสภณโพธิธรรม	รองเจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
๑๕	พระอธิการสมพร กนตพโล	เจ้าอาวาสวัดระนาม จังหวัดสิงห์บุรี
๑๖	ดร.ลัดดา หงส์พันธุ์	วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี
๑๗	ดร.สุเมธี จันทร์หอม	ศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี
๑๘	ดร.พิเชษฐ์ วันทอง	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี
๑๙	นายนิวัต เชื้อนาค	รอง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี
๒๐	นางสาววารุณี บัญคง	รอง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี
๒๑	นายณรงค์เดช ชัยเนตร	ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี
๒๒	นายกิตติศักดิ์ แก้ววิเชียร	นักวิชาการศาสนาชำนาญการ จังหวัดสิงห์บุรี
๒๓	ดร.สุรสาธิต ผาสุข	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสิงห์บุรี
๒๔	ดร.นุชนารถ ยิมจันทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าอิฐ จังหวัดสิงห์บุรี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussions) จำนวน ๑๐ รูป/คน

ตารางที่ ๓.๒ รายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระอุดมสิทธินายก, ผศ. ดร.	รองเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี
๒	พระปลัดระพีณ พุทธิสาร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๓	พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.	พระสอนปริยัติธรรม จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
๔	พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ดร.	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
๕	พระปลัดวรมศวรร นาควโร, ดร.	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัด ชัยนาท
๖	ผศ.ดร.อนุวัต กระจ่าง	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๗	อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๘	นายเฉลิมชัย เชาวโน	ข้าราชการครูชำนาญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัย “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี” ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดและเจ้าอาวาสวัดส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอำเภอละหนึ่งวัดที่มีผลงานดีเด่น จำนวน ๑๕ รูป ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี เจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี และเจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๙ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔ รูป/คน

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ในการนี้ด้วยรูปแบบการจัด

สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จะเป็นไปในลักษณะของการประชุมกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อมูลตรงตามที่กำหนดไว้ หรือเป็นข้อค้นพบใหม่ จำนวน ๑๐ รูป/คน

๓) การสร้างเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี แล้วนำมาร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ต่อจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์และข้อคำถามในการสนทนากลุ่มมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรีจากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๑.๒ กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑.๓ กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณินพนธ์

๑.๔ สร้างเครื่องมือ

๑.๕ นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณินพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๑.๖ นำเครื่องการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๑.๗ ปรับปรุงแก้ไข

๑.๘ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม ระดับการศึกษาเปรียญธรรม ระดับการศึกษาสามัญ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ๘ ด้าน ดังนี้

๑. ขยัน
๒. ประหยัด
๓. ความซื่อสัตย์
๔. มีวินัย
๕. สุขภาพ
๖. สะอาด
๗. สามัคคี
๘. มีน้ำใจ

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
๓	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
๑	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๑ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้บอกถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

^๑ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาคุณิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน คือ ๑. ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง ๒. ผศ.ดร.เดิมนศักดิ์ ทองจันทร์ ๓. พระโสภณวราภรณ์, ดร. ๔. ผศ.ดร.พิเชฐ ทังโต ๕. ผศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-objective Congruence : IOC)^๒ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๓ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๖

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ งานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

๑) การวิเคราะห์เชิงเอกสาร ศึกษาจากเอกสารต่างๆ ดังนี้

(๑) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆจากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

(๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือวารสารบทความงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

^๓Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p.67.

อนึ่ง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความงานวิจัยในวารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ แล้ว ทำให้เห็นกรอบแนวคิด ประเด็นปัญหาของการวิจัย จากเอกสารที่ได้มีการทบทวนก่อนหน้านี้ หลังจากที่ได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยให้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In - depth Interview Guide) แยกระหว่างกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

(๒) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ จำนวนอย่างน้อย ๕ ท่าน เช่น ด้านรัฐศาสตร์ ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่

(๓) ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระสังฆาธิการระดับสูงเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์

(๔) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระสังฆาธิการระดับสูงโดยกำหนดวันที่จะไปขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

(๕) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๒) การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

(๑) **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

(๒) **ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์** ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

๓) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion)

วัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น ๑๐ รูป/คน ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการตามระเบียบวิธีดังต่อไปนี้

(๑) การนัดหมายวันเวลาจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยจะทำการนัดหมายวันเวลาที่จะจัดกิจกรรมสนทนาดังกล่าว

(๒) หลังจากตกลงตั้งที่นัดหมายแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปยังพื้นที่กลุ่มเป้าหมายก่อนอย่างน้อย ๑ วัน ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม

(๓) ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรม

(๔) ขณะสนทนากลุ่ม มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

(๕) สรุปผลจากการสนทนากลุ่ม

๓.๔.๒ งานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

(๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยให้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

(๒) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆจำนวนอย่างน้อย ๕ ท่าน เช่น ด้านรัฐศาสตร์ ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้นในการตรวจเครื่องมือการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่

(๓) ติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระสังฆาธิการระดับสูง และเวียนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

(๔) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดวันที่จะไปขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยตนเอง

(๕) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถดำเนินการดังนี้

๑) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

๓) การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือยัง ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพคือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้

(๑) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ ๑) แหล่งเวลา ถ้าเวลาต่างกันข้อมูลที่รับจะเหมือนกันหรือไม่ ๒) แหล่งสถานที่ ถ้าสถานที่ต่างกันข้อมูลที่รับจะเหมือนกันหรือไม่ ๓) แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่

(๒) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยลงไปเก็บแต่ละครั้งจะแตกต่างกันอย่างไร ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนาม ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคนขึ้น

(๓) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือการตรวจสอบว่า ถ้าใช้แนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

(๔) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกัน นั่นก็คือการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วยนั่นเอง

(๕) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่าง ๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถดำเนินการดังนี้

๑) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักโดยการดำเนินการขั้นแรก คือ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการบรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติ

๒) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยการใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูล ดังนี้

(๑) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙	หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

(๓) ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด นำมาจับกลุ่มคำตอบวิเคราะห์รายข้อ วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques) นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรีและเพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยเสนอเป็น ๖ ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

๔.๑ สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

๔.๒ แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

๔.๓ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี

๔.๔ ศึกษาความคิดเห็นของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี จากแบบสอบถาม

๔.๕ ผลการยืนยันรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

๑.๑ สถานการณ์ด้านการศึกษา

จังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดขนาดเล็ก มีสถานศึกษาที่ให้บริการครอบคลุม กระจายอยู่ทุกพื้นที่ ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีสถานศึกษาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับ อุดมศึกษา รวม ๑๖๗ แห่ง สังกัด สพฐ.จำนวน ๑๕๐ แห่ง (สพป.๑๒๒ ร.ร.๑ สาขา,สพม.๑๒ แห่ง,สช.๑๕ แห่ง)/ สังกัด สอศ.จำนวน ๕ แห่ง/สังกัด มท.จำนวน ๕ แห่ง /สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนา(โรงเรียนพระปริยัติธรรม) จำนวน ๖ แห่ง และในระดับอุดมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีวิทยาเขตสิงห์บุรี (ตั้งอยู่ในอำเภอบางระจัน) ^๑

ปี ๒๕๕๙ จังหวัดสิงห์บุรี มีเลขหมายโทรศัพท์ทั้งหมด ๒๙,๘๖๙ เลขหมาย มีเลขหมายที่ให้บริการแล้ว จำนวน ๒๐,๒๕๓ เลขหมาย แสดงให้เห็นว่า มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์เพียงพอ

^๑สัมภาษณ์ พระครูโสภิตจิตสังวร เจ้าอาวาสวัดโสมนัส จังหวัดสิงห์บุรี, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ให้บริการแก่ประชาชน ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัย เป็นครัวเรือนที่มีโทรศัพท์ จำนวน ๘,๙๓๒ ครัวเรือน มีเครื่องโทรสาร จำนวน ๖๙๙ ครัวเรือน มีคอมพิวเตอร์ จำนวน ๒๓,๘๔๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔๒ ของครัวเรือนทั้งหมด และมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน ๒๖,๔๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒๑

เส้นทางคมนาคมภายในจังหวัดมีความสะดวกเนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม สามารถติดต่อกับพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ^๒ ส่งผลให้นักเรียน นักศึกษา มีโอกาส มีทางเลือก ในการเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษา หรือสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ได้ง่ายและสะดวกเพิ่มขึ้น

รัฐบาลมีนโยบายในด้านการศึกษา ที่ส่งเสริมด้านโอกาสทางการศึกษา^๓ เช่น นโยบาย เรียนฟรี ๑๕ ปี^๔ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาด้านเทคโนโลยีสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษา^๕ มีและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน^๖ ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนให้มีความพร้อมในเรื่องการใช้เทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ^๗ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยทันโลก ทันการเปลี่ยนแปลง^๘

จังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดที่มีชนบทรอบเมืองประเพณีที่ดั้งเดิมมีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย สร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีแหล่งศึกษาหาความรู้ อัตราการเข้าเรียนของนักเรียน ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ ประชากรกลุ่มอายุ ๓ - ๕ ปีเข้าเรียนคิดเป็นร้อยละ ๑๒๑.๖๔, ประชากรกลุ่มอายุ ๖-๑๑ ปีเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ ๑๑๐.๗๖ และประชากรกลุ่มอายุ ๑๒-๑๔ ปีเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕๕ ลดลงเนื่องจากมีการกำหนดแบ่งเขตประถมศึกษาและมัศึกษานักเรียนส่วนใหญ่ไปเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา

^๒ สัมภาษณ์ นายนิติ เชื้อนาค รอง ผอ. สพป. สิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๓ มกราคม ๒๕๖๐.

^๓ สัมภาษณ์ นางสาววราณี บุญคง รอง ผอ.สพป.จังหวัดสิงห์บุรี, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ ดร.พิเชษฐ วันทอง ผอ.สพป. จังหวัดสิงห์บุรี, ๖ มิถุนายน ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ พระครูอธิการสมพร กนตพโล เจ้าอาวาสวัดระนาม จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ ดร.สุรสาธิต ผาสุก อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสิงห์บุรี, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูภาวนาสิงหเขต เจ้าวาสวัดดอนตะโหนด จังหวัดสิงห์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูโสภิตบุญญาคม เจ้าคณะตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๙ มกราคม ๒๕๖๐.

๑.๒ สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน

จากข้อมูลของกรมการปกครอง พบว่า ในปีพ.ศ.๒๕๕๙ (พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๙) มีประชากรเด็กและเยาวชน ตั้งแต่แรกเกิด ถึง ๑๕ ปี รวมแยกเป็นชาย ๑๘,๕๖๒ คน เป็นหญิง ๑๗,๔๓๒ คน เป็นชายมากกว่ากลุ่มหญิงเล็กน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในระบบโรงเรียน มีจำนวนน้อยอยู่นอกระบบโรงเรียน แม้กระนั้นก็ตามยังพบปัญหาเด็กและเยาวชน จากสถิติของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสิงห์บุรีระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๔ – ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ จำนวน ๑๙ คน แบ่งเป็น พฤติกรรมไม่เหมาะสม ตั้งครุฑฯ ไม่ฟังประสงค์ต้องการให้เด็กเข้าสถานสงเคราะห์ เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ ระหว่างวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๙ จำนวน ๓๙ คน แบ่งเป็น พฤติกรรมไม่เหมาะสม ต้องการฝากเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ เด็กถูกทอดทิ้ง ปล่อยปละละเลย เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ หนีเรียน ติดเกม

๑.๓ สถานการณ์การด้านเด็กและเยาวชนกับคุณธรรม จริยธรรม

สถานการณ์การติดเกมของเด็กและเยาวชน ปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี สะท้อนคุณธรรม จริยธรรมของเด็ก เยาวชน และประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านครอบครัว เด็กและเยาวชน ครอบครัวมีเวลาพูดคุยกัน มีการบอกรักกันระหว่างพ่อ แม่ลูกเป็นปกติ^๙ สำหรับด้านสื่อ เด็กและเยาวชนใช้ Facebook, Google plus, Line, Skype และ Social Media ต่าง ๆ ติดตามข่าวสารทางเว็บไซต์^{๑๐}

ด้านศาสนา เด็กและเยาวชน เชื่อในการทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว^{๑๑} ส่วนความคิดเห็นปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในชีวิตประจำวัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จิตสาธารณะ เด็กและเยาวชน^{๑๒} ช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อมีโอกาส บริจาคหรือเสียสละ ทรัพย์สิน สิ่งของและเวลา ให้กับผู้ที่ต้องการ ความช่วยเหลือหรือผู้ด้อยโอกาส^{๑๓}

^๙ สัมภาษณ์ พระครูโสภณโพธิธรรม รองเจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร ผู้อำนวยการสำนักงานพระครูพุทธศาสนา จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูนาถคิตต์คณาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูวิชิตวุฒิชัย เจ้าคณะอำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวรรณรักษ์ วิ. ดร. เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บำรุงหนองลี จังหวัดสิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ด้านการอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้ใหญ่ มีสัมมาคารวะ เด็กและเยาวชน มีความคิดเห็น คือ ไหว้พ่อแม่หรือผู้อาวุโสกว่าเมื่อได้พบเจอ^{๑๔} พุดจาสุภาพเรียบร้อยกับผู้อาวุโสกว่าในทุกโอกาส ด้านความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็น แต่ฉันทินดีให้สินบน หากทำให้งานเสร็จ เร็วขึ้น^{๑๕} และพร้อมขอโทษ ขอขอบคุณ ยอมรับผิด ให้อภัย เด็กและเยาวชน มีการระมัดระวังตนเอง ไม่ให้มีการถูกเนื้อต้องตัวกับเพื่อนต่างเพศเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง คือ มีแฟนหรือมีกิ๊กหลายคน^{๑๖}

การประเมินสถานการณ์การติดเกมของเด็กและเยาวชน พบว่า ระดับการติดเกมที่อยู่ในระดับปกติซึ่ง ยังไม่มีปัญหาในการเล่นเกมน ระดับการติดเกมที่อยู่ในระดับคลั่งไคล้ ซึ่งเด็กเหล่านี้จะเริ่มมีปัญหาในการเล่นเกมน ซึ่งเด็กมีปัญหาในการเล่นเกมนมาก^{๑๗}

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เคยทดลองยา เสพติด ยาเสพติดที่เคยทดลองครั้งแรก บุหรี่ เหตุผลที่เริ่มทดลองยาเสพติดครั้งแรก ตามเพื่อนๆ พี่ๆ ในกลุ่ม เคยเห็นเพื่อนหรือคนในชุมชนหรือในหมู่บ้านเสพยาเสพติด ประเภทบุหรี่ เคยเห็นเพื่อนหรือคนในชุมชนหรือในหมู่บ้านจำหน่ายยาเสพติดประเภทบุหรี่ เคยเห็นเพื่อนหรือคนในชุมชนหรือในหมู่บ้านผลิตยาเสพติดประเภทบุหรี่ เคยเห็น เพื่อนหรือคนอื่นใช้ชุมชนหรือหมู่บ้านเป็นแหล่งพักยาเสพติดประเภทบุหรี่^{๑๘}

จังหวัดสิงห์บุรี มีสถานการณ์ปัญหาเสพยาเสพติดคงอยู่ในระดับเบาบาง แต่ปัญหาการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีผู้เสพรายใหม่เพิ่มเข้ามาในวงจรรายต่อเนื่อง^{๑๙} ผู้ผ่านการบำบัดบางรายยังไม่เลิกพฤติกรรม ผู้เสพ/ผู้ค้ารายเก่าเมื่อพ้นโทษออกมา หรืออยู่ระหว่างการประกันตัวยังไม่เลิกพฤติกรรม^{๒๐} ส่วนมากอยู่ในอาชีพกลุ่มผู้รับจ้าง โรงงาน ภาคการเกษตร และว่างงาน การจับกุมไม่ทำให้ปริมาณตัวยาลด หรือความต้องการของผู้เสพลด สำหรับตัวยาที่ระบาด

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูวิริยโสภิต เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางลัดดา หงสุรพันธุ์ วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูวิธานปริยัติคุณ เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, ดร. เจ้าอาวาสวัดห้อยเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายกิตติศักดิ์ แก้ววิเชียร นักวิชาการศาสนาชำนาญการ จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ดร.สุเมธี จันทร์หอม, ศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี, ๓ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ดร.นุชนารณ ยิ้มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าอิฐ จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑.

ยังคงเป็นยาบ้าที่ระบาดในพื้นที่ และสถิติคืออุบัติเหตุจราจรทางบก จะเห็นได้ว่าจำนวนคดีอุบัติเหตุจราจรมีแนวโน้มสูงขึ้น สาเหตุหลักคือ เมาแล้วขับ^{๒๑}

อีกประการหนึ่ง เนื่องจากมีทางหลวงหมายเลข ๓๒ (สายเอเชีย) ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี ทำให้มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอุบัติเหตุและความปลอดภัยในชีวิต จากการเก็บข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุช่วงปกติตลอดปี ย้อนหลัง ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๗ พบว่า ๕ สาเหตุแรกที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ ขับรถเร็วเกินกำหนด ตัดหน้ากระชั้นชิด เมาสุรา มอเตอร์ไซค์ไม่ปลอดภัย และมีสิ่งกีดขวางถนน

๑.๔ สถานการณ์วัดจังหวัดสิงห์บุรีกับส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

จังหวัดสิงห์บุรีมีวัดในศาสนาพุทธ จำนวน ๑๗๘ แห่ง โบสถ์คริสต์ ๒ แห่ง วัดคริสต์ ๑ แห่ง มัสยิด ๒ แห่ง จำนวนผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๘.๘๐ จำนวนผู้นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๑.๐๒ จำนวนผู้นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๐.๑๘

มีพระอารามหลวง วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร(พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร) ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี วัดพิภูลทอง(พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ) ตำบลพิภูลทอง อำเภอท่าช้าง วัดโบสถ์ (พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ) ตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี (ธรรมยุติกนิกาย) เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม^{๒๒} ทำให้วิถีชีวิตค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนไปตามปัจจัยเหล่านั้น

บทบาทของวัดก็มีสถาบันที่เกิดใหม่มาทำหน้าที่แทน เช่น โรงเรียนเข้ามาทำหน้าที่ให้การศึกษ โรงพยาบาล สาธารณสุข ทำหน้าที่รักษาพยาบาล สถาบันเทิง เป็นสถานที่พบปะเยาวชน^{๒๓} ทำให้วัดถูกละเลยจากชุมชน แต่เมื่อมีโครงการพัฒนาวัดทั่วพระราชอาณาจักร ให้วัดต่างๆ ได้เห็นเป็นตัวอย่างของการพัฒนา เพื่อจะได้ดำเนินการพัฒนาตนเองโดยความร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์และสัปบุรุษของวัด

กรมการศาสนาจะสนับสนุนในทางวิชาการตามสมควร วัดมีความสะอาด รมรื่น สงบสว่าง และสร้างความสุข รวมทั้งเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, ดร. เจ้าอาวาสวัดห้อยเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

และยังเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชุมชน^{๒๔}

การประสานงานความร่วมมือในการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้นำหลักการมีส่วนร่วม “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน และราชการ มาขับเคลื่อนการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในทุกด้านในโครงการ “วัดพัฒนาต้นแบบ”^{๒๕}

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้จัดการอบรมค่ายอบรมแกนนำสภานักเรียนให้แก่พระสงฆ์ผู้รับผิดชอบงานสภานักเรียน ประธานสภานักเรียน กรรมการและ เลขานุการ สภานักเรียนของโรงเรียน ขยายโอกาส โรงเรียนอนุบาลสิงห์บุรี โรงเรียนอนุบาล บางระจัน และโรงเรียนวัดโบสถ์(อินทร์บุรี) เมื่อวันที่ ๒๗ -๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๙ จำนวน ๒๓๕ คน ณ ค่ายลูกเสือคุณธรรมวัดพิบูลทอง อำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี เป็นเวลา ๒ วัน ๑ คืน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายสภานักเรียนให้เกิดขึ้น ในระดับโรงเรียน และระดับเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเข้มแข็งและเสริมสร้างทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันทางสังคมให้นักเรียนแกนนำสภานักเรียนและขยายผลสู่สภานักเรียนในสถานศึกษา นั้น มี พระสงฆ์และนักเรียน รายงานเข้ารับการอบรม จำนวน ๒๔๘ คน จากเป้าหมาย ๒๓๕ คน จึงสูงกว่าเป้าหมาย^{๒๖}

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการจัดโครงการ/กิจกรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้^{๒๗}

๑) โครงการผลิตสื่อ “ ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ ” จังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗ กิจกรรมที่ดำเนินการ ๑. จัดทำบทประพันธ์เพลง และแหล่ง “ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ” ๒. จัดทำสำเนาซีดีเพลง และแหล่ง “ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ” จำนวน ๒๐๐ ชุดผลการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ ซีดีเพลงและแหล่ง “ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ” ให้แก่ สถานศึกษา สถานีวิทยุทุกแห่ง อบต. เทศบาล คณะอนุกรรมการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๐๐ ชุด

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสถิตธรรมมาลังการ ดร. เจ้าอาวาสวัดประดู่ จังหวัดสิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูวิริยโสภิต เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางลัดดา หงส์พันธุ์ วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ดร.นุชนารถ ยิ้มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดท่าอิฐ จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

๒) จัดโครงการ/กิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เข้าวัดปฏิบัติธรรม รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรม^{๒๘}

๓) โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระเกียรติ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๙ กิจกรรมที่ดำเนินการ ๑. ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ ๒. พิธีลงนามถวายพระพร ๓. พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณ เพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน ๔. ปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ๕. พิธีจุดเทียนชัยถวายพระพรชัยมงคล ผลการดำเนินงาน เด็ก เยาวชน ประชาชน ทุกหมู่เหล่า ได้แสดงถึงความจงรักภักดี ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จำนวน ๒,๐๐๐ คน^{๒๙}

๔) โครงการฝึกอบรมการเรียนรู้ศาสนาพิธีสำหรับข้าราชการ ผู้นำชุมชนและประชาชน จังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ กิจกรรมที่ดำเนินการ จัดอบรมให้ความรู้ศาสนาพิธีสำหรับข้าราชการ ผู้นำชุมชนและประชาชน ณ ศาลาเอนกประสงค์ศรีธาภิรม ตำบลม่วงหมู่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ผลการดำเนินงาน ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๕๐ คน มีความรู้เบื้องต้นในการปฏิบัติศาสนาพิธี รัฐพิธี และพิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๕) โครงการสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลมาฆบูชา ประจำปี ๒๕๕๙ กิจกรรมที่ดำเนินการ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ๑. ทำบุญตักบาตร ๒. มอบทุนการศึกษาตามโครงการสิงห์บุรีสร้างเยาวชนคนดีสู่สังคมไทย ๓. ประกวดบรรยายธรรมนักเรียน ๔. ประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ ๕. จัดนิทรรศการทางพระพุทธศาสนา ๖. คณะสงฆ์มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน จำนวน ๕๐๐ ทุน ๗. เวียนเทียน ๘. อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จากวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร ไปประดิษฐาน ณ วัดเจ้าคณะอำเภอ ทุกอำเภอ ผลการดำเนินงาน เด็ก เยาวชน และประชาชน เข้าร่วมกิจกรรม และนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและไปใช้ในชีวิตประจำวัน^{๓๐}

๖) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่าง “วันมาฆบูชา” “โครงการวัดสร้างสุข” ที่สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวคิดของ ๕ส ซึ่งประกอบไปด้วย สะอาด สะดวก สะอาด

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูสุทธาภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดสิงห์สุทธาวาส จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตบโปโก เจ้าอาวาสวัดข่อยสังฆาราม จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, ดร. เจ้าอาวาสวัดห้อยเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย ลงสู่บริบทของวัด^{๓๑} เพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่แบบอย่าง ทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจ อันเป็นการขยายผลแนวคิดของ ๕ส สู่ประชาชนทั่วไปโดยมีในการถ่ายทอดเพื่อให้สังคมไทยตื่นตัวเรื่องการช่วยเหลือสังคม ทำให้เกิดสังคมสุขภาวะ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการจัดการเพื่อนำไปสู่สังคมที่มีความสุข^{๓๒}

การพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สัปปายะ ด้วยความร่วมมือระหว่างสามประสาน คือวัด ชุมชน และบริษัทเอกชนที่มีองค์ความรู้ด้านการจัดการแบบ ๕ส มาใช้เพื่อสร้างความสัปปายะ เป็นอยู่ที่สบาย คือทำให้วัดเป็นอาราม รื่นรมย์เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็นเป็นระเบียบ^{๓๓} กลางของชุมชนด้านจิตใจ^{๓๔} และสนับสนุนให้พระสงฆ์เป็นผู้นำกระแสในเรื่อง ๕ส

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาวะแบบองค์กร ทั้งด้านสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา โครงการประชารัฐวัดสร้างสุข อธิบายว่า หลักการของ ๕ส ประกอบไปด้วย สะสาง คือ เน้นการจัดระบบ ลดสิ่งที่ไม่จำเป็นเพื่อให้เกิดความพอดี สะดวก คือ เน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพิ่มความชัดเจนเพื่อความรวดเร็ว สะอาด คือ เน้นตรวจสอบ เพื่อค้นหาสิ่งที่ผิดปกติเพื่อความพร้อมใช้และความปลอดภัย

สร้างมาตรฐาน คือเน้นรักษาสภาพ เพื่อให้ทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้อย่างถูกต้อง สร้างวินัย คือ เน้นความเข้าใจและความร่วมมือ เพื่อสร้างความสามัคคีและความยั่งยืน^{๓๕} สภาพของวัดส่วนใหญ่ยังขาดการดูแลรักษา เช่น ห้องน้ำไม่สะอาด ชำรุดไม่พร้อมใช้งาน คลังที่ญาติโยมเบิกยืมของไปใช้ในงานเทศกาลต่างๆ ไม่ได้ถูกจัดให้เป็นระเบียบ ง่ายต่อการเบิกใช้และนำกลับมาคืนให้คงสภาพเดิม สภาพการใช้วัสดุอุปกรณ์ ไม่มีการเก็บเข้าที่ ไม่มีป้ายชี้บ่ง ไม่มีมาตรฐานในการใช้ให้ผู้มาใช้สถานที่และญาติโยมปฏิบัติตาม

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสถิตธรรมมาลังการ ดร. เจ้าอาวาสวัดพระดับ จังหวัดสิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวรรณรักษ์ วิ. ดร. เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บำรุงหนองลี จังหวัดสิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร ผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตาศาปโก เจ้าอาวาสวัดข่อยสังฆาราม จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

การทำสถานที่ให้วัดสะอาด สงบ เหมาะกับการเป็นสถานที่สัปปายะ เมื่อสถานที่ดี พระก็มีสุขภาพดีไปด้วย ประชาชนก็รู้สึกเป็นสุขใจ เมื่อได้เข้าวัดทำนุบำรุงวัด จึงเป็นที่มาของคำว่า “วัดสร้างสุข”^{๓๖}

๑.๕ วัดต้นแบบและศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี

วัดต้นแบบและศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี มีกิจกรรม อบรมเยาวชนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่กับการถ่ายทอดประสบการณ์การจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่พระสงฆ์และผู้สนใจ ซึ่งวัดต้นแบบส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด มีดังนี้

วัดพิภูลทอง ตั้งอยู่เลขที่ ๙๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลพิภูลทอง อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๓๔ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ครั้งหลังเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๕ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๕.๕๙ เมตร ยาว ๒๙.๔๕ เมตร ต่อมาได้รับการยกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง และในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ได้รับยกฐานะวัดขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี พระอุโบสถ ลักษณะเป็นแบบอาคารทรงไทยประยุกต์ ศาลาการเปรียญ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กปนไม้ เป็นอาคารสองชั้น ใช้เป็นที่บำเพ็ญกุศล และประกอบพิธีกรรมต่างๆ ชั้นล่างใช้เป็นสถานที่ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสามเณรในการจัดประชุมต่างๆ พร้อมกับทางหน่วยงานราชการที่มาของสถานที่จัดประชุม สัมมนาอยู่เป็นประจำ ภายในวัด ดังนี้ หอสมุดมนต์ วิหาร หอไตร โรงเรียนพระปริยัติธรรม หอเวช ศาลาบำเพ็ญกุศล ฌาปนสถาน ศาลารับรองแขก ที่พักสงฆ์ หอประชุม โรงครัว หอฉัน ศาลาพักร้อน ห้องสมุดประชาชน ศาลประชุมและปฏิบัติธรรม ที่พักสายตรวจ โรงเรือยาว เป็นต้น

กศน.อำเภอเมือง สิงห์บุรี จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ นักศึกษา กศน. ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติตนตามวิถีแบบชาวพุทธและสามารถนำหลักธรรมทางศาสนา ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สภาพสังคมไทยในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่ามีความเจริญก้าวหน้า ในการพัฒนาประเทศด้านเทคโนโลยีจนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ประชาชนส่วนใหญ่ ได้รับความสะดวกสบายทางวัตถุมากขึ้น ขณะเดียวกันความเสื่อมทางด้านจิตใจที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนน่าวิตก เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เยาวชนที่มี คุณภาพนอกจากจะมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และมีสติปัญญาที่ดีแล้ว ยังต้องมีคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข^{๓๗}

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูวิธานปริยัติคุณ เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระครูโสภิตจิตสังวร เจ้าอาวาสวัดโคมศรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของเยาวชน พระพุทธศาสนาถือเป็นแหล่งรวมสรรพคำสอน และระบบจริยธรรมของสังคมไทย^{๓๘} เยาวชนควรได้รับการศึกษาเรียนรู้คำสอนทางพระพุทธศาสนา และแนวปฏิบัติของชาวพุทธเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตและบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในสังคม

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง สิงห์บุรี^{๓๙} เห็นถึงความสำคัญของคุณธรรมอันจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่พัฒนาให้เยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพและเต็มเปี่ยมด้วยคุณธรรม จึงจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมและพัฒนาจิตให้แก่ นักศึกษา กศน. ตามโครงการ “ค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต” ให้รู้จักควบคุมตนเอง รู้จัก ลด ละ เลิก สิ่งที่ไม่ดีงาม มุ่งประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม รู้หน้าที่ตนเอง สามารถนำหลักธรรมคำสั่งสอนตามหลักศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักศึกษา กศน. ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติตนตามวิถีแบบชาวพุทธ สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป้าหมาย นักศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๑๗๐ คน มีคุณลักษณะที่ดีงามตามหลักมารยาทชาวพุทธ และมีจิตสำนึกในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ คณะพระสงฆ์โรงเรียนวัดพิบูลทอง ได้เข้ารับอบรมโครงการ “การพัฒนาคุณธรรมในศตวรรษที่ ๒๑”

๒๒-๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ คณะพระสงฆ์และนักเรียนนักศึกษา ของวิทยาลัยเทคโนโลยี พาณิชย์การและบริหารธุรกิจสิงห์บุรี เข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรมและเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ณ วัดพิบูลทองพระอารามหลวง. อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี

จังหวัดสิงห์บุรี เพื่ออบรมนักเรียนด้านภยยาเสพติด และสร้างค่านิยม ใช้สถานที่วัดพิบูลทอง. เป้าหมายนักเรียนขยายโอกาส รุ่นที่ ๑ จาก ๒๑ โรงเรียน นักเรียน ๓๓๖ คน พระสงฆ์ ๒๑ ท่าน

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร ผอ.สำนักงานพระครูพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นางลัดดา หงส์พันธุ์ วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

และเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์มาให้การอบรมสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี ได้จัดอบรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนของ สพป.^{๔๐}

๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี จัดโครงการส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ การอบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม สัปดาห์วันวิสาขบูชา ณ สำนักปฏิบัติธรรมวัดสิงห์สุทธาวาส แห่งที่ ๙ ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ศูนย์ปฏิบัติธรรม วัดพิบูลทอง จ.สิงห์บุรี. วันนี้ อบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามแนวโรงเรียนคุณธรรมโครงการโรงเรียนพระราชัฐ. ศูนย์ปฏิบัติธรรม วัดพิบูลทอง นายกิตติศักดิ์ แก้ววิเชียร นักวิชาการศาสนาชำนาญการ รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี^{๔๑} เป็นประธานในพิธีการอบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม สัปดาห์วันวิสาขบูชา เนื่องในวันวิสาขบูชาและวันสำคัญสากลของโลก ประจำปี ๒๕๖๐ โดยดำเนินกิจกรรมปฏิบัติธรรม สนทนาธรรม กลุ่มเป้าหมายคือพุทธศาสนิกชน เยาวชน นักเรียน นักศึกษา จำนวน ๑๓๕ คน ระหว่างวันที่ ๓-๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ สำนักปฏิบัติธรรมวัดสิงห์สุทธาวาส แห่งที่ ๙ ตำบลโพสังโฆ อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี^{๔๒}

วัดโฆมศรี เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของคนในชุมชน กิจกรรมที่ดำเนินการโครงการที่ ชื่อกิจกรรม นำใจให้ไร้ทุกข์ ทุกวันพระ และวันอาทิตย์ ระยะเวลาดำเนินการ ทุกเดือนตลอดปี จำนวนผู้ร่วมกิจกรรม ๔๘๐ รูป/คน ภาพรวมกิจกรรม ให้เยาวชนและชาวบ้านรับศีล ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม

ผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินการ ให้เยาวชนและชาวบ้านรับศีล ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ขยายผล/พัฒนาต่อยอดเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประชาชนในชุมชน ให้เยาวชนและชาวบ้านรับศีล ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ชุมชนนำไปปฏิบัติ^{๔๓}

^{๔๐} สัมภาษณ์ ดร.นุชนารถ ยิ้มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดท่าอิฐ จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร ผอ.สำนักงานพระครูพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางลัดดา หงส์พันธุ์ วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

กิจกรรมที่ดำเนินการโครงการที่ ชื่อกิจกรรม การจัดกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนา วันมาฆบูชา จัดกิจกรรม วันมาฆบูชา ระยะเวลาดำเนินการ เดือน มีนาคม ๒๕๕๙ จำนวนผู้ร่วมกิจกรรม ๕๐๐ รูป/คน ภาพรวมกิจกรรม เพื่อให้ประชาชน นักเรียนได้ทราบความสำคัญของวันมาฆบูชา ผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินการ พระภิกษุ สามเณร ประชาชน และนักเรียน ได้ร่วมงานอย่างปรองดองและสามัคคี การขยายผล/พัฒนาต่อยอดเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประชาชนในชุมชน ให้ประชาชนได้เข้าร่วมและมีส่วนร่วมกับศาสนสถานเพิ่มขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีในพิธีในวันสำคัญทางศาสนาในแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปปฏิบัติ

กิจกรรมที่ดำเนินการโครงการที่ ชื่อกิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี จัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี ๒๕๕๗ – ๒๕๕๙ ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ ถึง ๑ มกราคม ๒๕๕๙ จำนวนผู้ร่วมกิจกรรม ๑๔๕ คน ภาพรวมกิจกรรมให้ประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีสติ และห่างไกลอบายมุข งบประมาณที่ดำเนินการ ๓,๐๐๐ บาท ผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินการ ประชาชนผู้เข้าร่วมได้ร่วมสวดมนต์ และได้ห่างจากอบายมุข

กิจกรรมที่ดำเนินการโครงการที่ ชื่อกิจกรรม การจัดกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนา วันวิสาขบูชา จัดกิจกรรม วันวันวิสาขบูชา ระยะเวลาดำเนินการ เดือน มิถุนายน ๒๕๕๙ จำนวนผู้ร่วมกิจกรรม ๕๐๐ รูป/คน ภาพรวมกิจกรรม เพื่อให้ประชาชน นักเรียนได้ทราบความสำคัญของวันวิสาขบูชา งบประมาณที่ดำเนินการ ๔,๐๐๐ บาท ผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินการพระภิกษุ สามเณร ประชาชน และนักเรียน ได้ร่วมงานอย่างปรองดองและสามัคคี ประชาชน และนักเรียน ได้ทำบุญ ฟังเทศน์ เจริญภาวนา และเวียนเทียนร่วมกัน

กิจกรรมที่ดำเนินการโครงการที่ ชื่อกิจกรรม การจัดกิจกรรมแห่เทียนพรรษา และวันอาสาฬหบูชา จัดกิจกรรม วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ระยะเวลาดำเนินการ เดือน กรกฎาคม ๒๕๕๙ จำนวนผู้ร่วมกิจกรรม ๔๕๐ .รูป/คน ภาพรวมกิจกรรม ประชาชน นักเรียนได้ทราบความสำคัญของวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา งบประมาณที่ดำเนินการ ๔,๐๐๐ บาท ผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินการ พระภิกษุ สามเณร ประชาชน และนักเรียน ได้ร่วมแห่เทียนพรรษาอย่างปรองดองและสามัคคี ประชาชน และนักเรียน ได้ทำบุญ ฟังเทศน์ เจริญภาวนา ถวายเทียนพรรษา และเวียนเทียนร่วมกัน^{๔๔}

วัดสิงห์สุทธาวาส ตำบลโพสังโฆ อำเภอด่านช้างระจัน จังหวัดสิงห์บุรี วัดสิงห์สุทธาวาส เดิมชื่อว่าวัดตะเคียนเพราะมีต้นตะเคียนอยู่เป็นสัญลักษณ์เริ่มก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๙๑ ต่อมาทางราชการย้ายเมืองสิงห์ จากแม่น้ำจกรสีห์มาตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อย ทางด้านใต้ของวัดตะเคียน และคงจะ

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภอด่านช้าง จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

เปลี่ยนชื่อช่วงต่อมา เรียกกันตามชื่อเมืองว่า "วัดสิงห์" ครั้นถึงสมัยของพระมหาเนี่ยมเกิดเมฆ เป็นเจ้าอาวาสจึงต่อคำท้ายเป็น "วัดสิงห์สุทธาวาส"

พระพระสงฆ์วิสุทธาภิรักษ์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๑ ท่านได้ปรับปรุงบริเวณวัดอย่างเป็นสัดส่วนชัดเจน โดยแบ่งเป็นเขตพุทธาวาส สังฆาวาส ภายในวัด และรอบๆ บริเวณวัด จัดบรรยากาศร่มรื่น สวยงาม โดยจัดสวนหย่อมปลูกไม้ดอกไม้ประดับ รอบบริเวณวัด ตามต้นไม้จะมีสุภาภิต คติธรรม (ต้นไม้พูดได้) เพื่อไว้เป็นคติสอนใจ^{๔๕} ปัจจุบันเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรี แห่งที่ ๙ ตามความเห็นชอบของเถรสมาคมว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งสำนัก ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมเนื่องในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา และทางวัดยังร่วมกับองค์กรต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติธรรมสำหรับเยาวชนของวัดในสถานศึกษาอยู่เป็นประจำ^{๔๖}

โรงเรียนค่ายบางระจันวิทยาคมจัดค่ายคุณธรรม ๆ กับนักเรียนใหม่ ม. ๑ และ ม.๔ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม วัดสิงห์สุทธาวาส พิธีกรของศูนย์ปฏิบัติธรรม ชี้แจงแนวการอยู่ค่ายๆ นักเรียนตั้งใจฟังอย่างมีสติ ร่มรื่น สะอาด สว่าง สงบ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม นักเรียน พิธีกร เตรียมการมอบลูกศิษย์ให้พระอาจารย์ นายสันติ ม่วงปาน รอง ผอ.ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ประธานในพิธี ประธานจตุรปูเทียน บูชาพระรัตนตรัย กราบพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ประธานกล่าวมอบลูกศิษย์และคณะพระสงฆ์ ให้กับพระอาจารย์ในการจัดกิจกรรม ตัวแทนนักเรียน รับศีล และมอบตัวเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์ นักเรียนร่วมกันถวายตัวเป็นลูกศิษย์ที่ดีแก่พระอาจารย์ พระพระสงฆ์วิสุทธาภิรักษ์ ประธานฝ่ายสงฆ์รับคณะพระสงฆ์นักเรียนเป็นลูกศิษย์ พระวิทยากร เริ่มกิจกรรมจากง่ายไปหายาก จากธรรมดาสู่ความลึกซึ้ง^{๔๗}

วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ตั้งอยู่ในตำบลจักรสีห์ สันนิษฐานว่าวัดนี้สร้างสมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัยที่มีความงดงามมาก มีความยาว ๔๗ เมตร ๔๒ เซนติเมตร (๑ เส้น ๓ วา ๒ ศอก ๑ คืบ ๗ นิ้ว) ลักษณะพระพักตร์ หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก นอกจากนี้ยังมี พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปศิลาปางรักปิดทอง และพระแก้ว พระหล่อนั่งขัดสมาธิเพชรอันศักดิ์สิทธิ์และมีพระพุทธรูปลักษณะงดงาม ทั้งพระกาฬและพระแก้วสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕ ใช้เป็นพระประธานในการถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการ ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละ

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระครูสุทธาภิรักษ์ เจ้าอาวาสวัดสิงห์สุทธาวาส จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นางลัดดา หงสุรพันธุ์ วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร ผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ลังกาใหญ่ต้นไม้สำคัญในพระพุทธศาสนาผลิดอกบานสะพรั่งหลายต้น ทางวัดยังมีการอบรมธรรมะ และวิปัสสนาในวันที่ ๔-๑๐ ของทุกเดือน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย^{๔๘}

วัดเสารงทอง ตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เปิดโครงการ เยาวชนอาสารักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด วันที่ ๒๔ เม.ย. ๒๕๕๙ เวลา ๑๔.๐๐ นายชโลธร ภาโคตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสิงห์บุรีเป็นประธาน เปิดโครงการเยาวชนอาสารักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด จังหวัดสิงห์บุรี ณ วัดเสารงทอง ตำบลบางมัญ จังหวัดสิงห์บุรี โดย นาย รังสรรค์ ตันเจริญ ปลัดจังหวัด สิงห์บุรี ผู้จัดฝึกอบรมในครั้งนี้ ได้กล่าวว่า ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาให้เป็นรูปธรรม ในการป้องกันแก้ไข ปัญหากลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา ซึ่งจังหวัดสิงห์บุรี ดำเนินการอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกัน ไม่ให้เยาวชนไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จึงได้จัดโครงการนี้ขึ้น

ทั้งนี้ การอบรมมีเยาวชนจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์จังหวัดสิงห์บุรี อำเภอละ ๑๐ คน รวมจำนวน ๖๐ คน กำหนดการอบรมตั้งแต่วันที่ ๒๔-๒๖ เมษายน ๒๕๕๙ เป็นเวลา ๓ วัน ๒ คืน ในการอบรมครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก พระพระสงฆ์ ถาวรธรรมมาภรณ์ เจ้าคณะตำบลบางมัญ เขต ๒ เจ้าอาวาสวัดเสารงทอง ให้ใช้สถานที่สำหรับการ ฝึกอบรม ตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกต่างๆ วิทยากรได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการต่างๆ สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สาธารณสุข คุมประพฤติ จังหวัดสิงห์บุรี และชุดพระสงฆ์ฝึก จากฝ่ายความมั่นคง ร่วมกับ กองร้อยบังคับการ บก.อส.จังหวัดสิงห์บุรี อบรมเยาวชนให้มีระเบียบ วินัย มีความเป็นผู้ นำ และมีความพร้อมเป็นแกนนำการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ชุมชน สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่มเยาวชนที่เข้ารับการอบรม โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ ห่างไกลจากยาเสพติด^{๔๙}

วัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เป็นชื่อเดิมมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา ศิลาจารึก ในอุโบสถหลังเก่าจารึกเป็นภาษาจีนว่า คนจีนได้สร้างอุโบสถวัดอัมพวันป่ายวัดอัมพวัน สมัยเหม็งเซี้ยว คนจีนได้นำเรือกำปั่นมาทำการค้าขายกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมืองลพบุรี มากับฝรั่งชาติ ฮอลันดา จอดหน้าวัดอัมพวัน ได้สร้างโบสถ์วัดอัมพวัน สมัยเจ้าอาวาสวัดอัมพวันชื่อ พระพระสงฆ์ ญาณสังวร อายุ ๙๙ ปี สร้างโบสถ์เสร็จแล้ว ฝรั่งเพื่อนคนจีนได้ขอพระราชทาน พระหน้าปรกหินทั้งสององค์จากสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ให้คนจีนเอาไว้ในโบสถ์ จนถึงการสร้างโบสถ์หลังใหม่มา จนถึงทุกวันนี้

^{๔๘} สัมภาษณ์ ดร.นุชนารถ ยิ้มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดท่าอิฐ จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร ผอ.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

หลักการสอนเน้นสอนวิปัสสนากรรมฐาน กล่าวโดยทั่วไปว่า เป็นเรื่องของการศึกษาชีวิต เพื่อจะปลดเปลื้องความทุกข์นานาประการ ออกเสียจากชีวิต มิใช่เป็นเรื่องของการนั่งหลับตา เพื่อให้เห็นภาพจิตรพิสดาร หรือเพื่ออิทธิฤทธิ์ใดๆ เป็นเรื่องของ การค้นหาความจริงวันรับผู้ปฏิบัติธรรม ประชาชนทั่วไปทุกๆ ท่านที่มีศรัทธาสามารถเข้าลงทะเบียนปฏิบัติธรรมได้ทุกวัน ตลอดปี (ไม่มีวันหยุด) โดยลงทะเบียนได้ในวันมาปฏิบัติก่อน ๑๖.๐๐ น. (ไม่ต้องจองล่วงหน้า) สำหรับผู้มาใหม่มี พระอาจารย์ สอนแนะนำการปฏิบัติทุกวัน ชาวต่างชาติมีพระอาจารย์สอนแนะนำเป็นภาษาอังกฤษ สตรีมีครรภ์ ไม่ควรมาปฏิบัติธรรม

ทางวัดอัมพวันจะจัดที่พักและอาหารให้ผู้ปฏิบัติธรรม รวมถึงหากไม่มีชุดก็จะให้ยืม โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ผู้สนใจควรเข้าลงทะเบียนตามวันดังต่อไปนี้ ๑) วันศุกร์ (๓ วัน) สำหรับผู้ที่ต้องการมาปฏิบัติธรรม ๓ วัน ทางสำนักจะรับสมัครทุกวันศุกร์ ต้องอยู่ปฏิบัติธรรม วันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ๒) วันโกน (๗ วัน) สำหรับผู้ที่ต้องการมาปฏิบัติธรรม ๗ วัน ทางสำนักจะรับสมัครทุกวันโกน (วันก่อนวันพระ ๑ วัน) ต้องอยู่ปฏิบัติธรรมต่อเนื่อง ๗ วัน ๓) ทุกวัน หากผู้ต้องการปฏิบัติไม่ สามารถมาตรงวันศุกร์หรือวันโกนได้ สามารถมาสมัครได้ทุกวัน โดยลงทะเบียนได้อย่างน้อย ๓ วัน แต่ไม่เกิน ๗ วัน หากมาไม่ตรงกับวันศุกร์และวันโกนจะไม่มีพิธีรับศีล^{๕๐}

สิ่งที่ควรเตรียม ผู้ปฏิบัติควรเตรียมสิ่งของดังต่อไปนี้ ๑) บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรที่แสดงเฉพาะบุคคล ๒) ของใช้ส่วนตัวที่จำเป็น เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ เป็นต้น (ควรงดเว้น การสวมใส่เครื่องประดับ) ๓) ชุดปฏิบัติธรรมสีขาว ชาย กางเกงขายาวสีขาว เสื้อแขนสั้นสีขาวหญิง เสื้อแขนยาว ผ้าถุงสีขาว สไบสีขาว ในกรณีที่ท่านไม่สามารถหาชุดขาวได้ ทางวัดมีให้ยืม ครบทุก อย่าง โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ๔) ตั้งใจปฏิบัติธรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะหลวง พ่อจรรยาฯ ได้เป็นผู้อนุเคราะห์ในเรื่องของที่พักพร้อม โดยท่านไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ขอเพียง ตั้งใจปฏิบัติธรรมอย่างเดียว “ถ้าท่านตั้งใจปฏิบัติธรรม โดยกินน้อย พูดน้อย นอนน้อย ทำความเพียร ให้มาก แล้วไม่สนใจใครทั้งหมด ตัดปรีโพรทกังวลให้หมด (พะว้าภวังค์ ห่วงโน่น ห่วงนี้ ห่วงนั่น) ท่าน จะไม่ขาดทุน

ขั้นตอนการเข้าปฏิบัติธรรม ๑. มาลงทะเบียนเข้าปฏิบัติใน วันศุกร์ หรือ วันโกน ก่อนสี่ โมงเย็น (๑๖.๐๐ น.) จุดลงทะเบียนชั้นที่ ๑ ๒. ติดต่อเจ้าหน้าที่ขอทราบระเบียบปฏิบัติและใบ ลงทะเบียน จุดลงทะเบียนชั้นที่ ๒ ๓. ส่งใบลงทะเบียนพร้อมบัตรประชาชนหรือใบขับขีรถยนต์ จุดลงทะเบียนชั้นที่ ๓ ๔. รับบัตรและขอยืมชุดขาว (ถ้าไม่มี คนละไม่เกิน ๒ ชุด) จุดลงทะเบียนชั้นที่ ๔ ๕. เข้าที่พักให้ถูกต้อง ตรงตามทีระบุในบัตร ๖. ไปรับประทานอาหารที่โรงทานฆราวาส (ศาลาหอ ฉันทน์ใหม่) ๗. ศึกษาระเบียบและตารางเวลาปฏิบัติธรรม คำบูชาพระ, ศีล บทสวดมนต์ ท่องจำบทแผ่ เมตตาและบทอุทิศส่วนกุศล ๘. แต่งชุดขาว หลังสี่โมงเย็น แล้วมาพร้อมกัน ณ ศาลาปฏิบัติธรรมเวลา

^{๕๐}สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๑๗.๐๐ น. (ห้าโมงเย็น) เพื่อรับทราบวิธีปฏิบัติธรรมการปฏิบัติตัวและกิจกรรมระหว่างอยู่ปฏิบัติธรรมในวัดห้าม! แต่งชุดขาวก่อนสี่โมงเย็น กระเป๋าสตางค์หรือสิ่งมีค่าโปรดพกติดตัว ห้ามทิ้งไว้ในที่พัก หากมีการยืมชุดขาว เมื่อใช้เสร็จให้นำส่ง ณ จุดคืนผ้าของทางวัด

วัดกุฎีทอง ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรี แห่งที่ ๓ เจ้าสำนัก พระภิกษุพรหมคุณ (บุญช่วย จิตตปญโญ) วัดเป็นสถานที่ร่มรื่นสะอาดสวยงาม มีศาลาปฏิบัติ ๒ หลัง มีที่พักสำหรับ ชาย และหญิง มีห้องน้ำเพียงพอ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ วัดนี้ได้ก่อตั้งโครงการสร้างคนให้เป็นมนุษย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๙ จนถึงปัจจุบัน ได้ส่งพระวิทยากรไปให้การอบรมนักเรียน และประชาชนทุกๆ ปี หลายจังหวัด อาทิ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แพร่ น่าน อุบลราชธานี อุดรราชธานี และภาคกลาง และวัดพัฒนาตัวอย่าง กรมการศาสนา สำนักงาน ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอพรหมบุรี

ศูนย์ฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมอำเภอพรหมบุรี หน่วยอบรมประชาชนประจำอำเภอพรหมบุรี โครงการสร้างคนให้เป็นมนุษย์

ศูนย์วัฒนธรรมไทยพวน สถานีวิทยุพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดสิงห์บุรี (FM ๙๘Mz) ออกอากาศจากวัดกุฎีทอง โทร.๐๓-๖๕๙-๙๖๒๔, ๐๘๑-๔๙๕-๐๓๕๗ ศูนย์วัฒนธรรมไทยพวน อาจารย์บุญรอด ขุนอ่อน โทร ๐๘๑-๘๕๓-๓๕๗๔ อาจารย์ฉวีวรรณ ปิ่นแก้ว โทร. ๐๘๗-๑๑๗-๘๙๒๕ เจ้าหน้าที่ประสานงานกิจกรรม พระสมุห์อาคม ปญญาสาโร เลขานุการ โทร.๐๘๑-๔๙๕-๐๓๕๗

วัดโบสถ์ ตำบลถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี จัดบรรพชาสามเณรในวันนี้ มีเยาวชน นักเรียน เข้าร่วมทั้งสิ้น ๔๐ คน ได้รับความเมตตาจาก พระพระสงฆ์ภาคดิษฐ์คุณาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินงาน โดยวัดโบสถ์ ดำเนินการบรรพชามาแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๗ รวมระยะเวลา ๓๒ ปี สำหรับปี ๕๙ ได้กำหนดบรรพชาจำนวน ๓ วัด ได้แก่ วัดโบสถ์ อ.ท่าช้าง วัดม่วงชุม อ.บางระจัน และ วัดโคมศรี อ.อินทร์บุรี ซึ่งผู้เข้าร่วมบรรพชาอุปสมบท และบวชศีลจาริณี จะได้ได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้นของ คณะกรรมการศึกษาของคณะสงฆ์ และวิชาการอื่นๆ เป็นการส่งเสริมประสบการณ์ให้สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาตนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป^{๕๑}

วัดพระปรารักษ์ ตำบลเชิงกลัด อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาไม้แก้วได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลเขาไม้แก้ว ในการจัดโครงการปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญจิตภาวนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เถลิงพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการไปปฏิบัติธรรม ในวันที่ ๒๒-๒๓ มีนาคม ๒๕๕๗ ณ วัดพระปรารักษ์นี้ ต.ม่วงหมู่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระครูวิธานปริยัติคุณ เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

วัดพรหมบุรี ตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เป็นพระภิกษุชาวไทยในพุทธศาสนานิกายเถรวาท คณะมหานิกาย อดีตเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และอดีตเป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี ท่านมีชื่อเสียงในระดับประเทศจากการเป็นพระนักพัฒนา พระนักเทศน์ และพระวิปัสสนาจารย์ แนวทางการสืบทอดพระพุทธศาสนาของท่านเน้นหนักที่การสั่งสอนเรื่องกฎแห่งกรรม โดยยกเหตุการณ์ที่ท่านประสบและนับเป็นกฎแห่งกรรมขึ้นมาเป็นอุทาหรณ์อยู่เสมอ และเน้นการพัฒนาจิตใจคนด้วยการทำวิปัสสนากรรมฐานด้วยหลักสติปัญญา ๔ แบบพองหนอ-ยุบหนอ นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนหมั่นสวดมนต์ด้วยพุทธชัยมงคลคาถา (พาหุงมหากา) เพื่อเป็นเครื่องเจริญสติอย่างแพร่หลายอีกด้วย

๔.๒ แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี” สามารถสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นด้านแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ได้ใน ๒ ประเด็น ดังนี้

๔.๒.๑ วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า

๑) ด้านหลักสูตร

๑.๑ หลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่ คือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรมที่ทางวัดร่วมกับสถานศึกษาในการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับช่วยวัยของนักเรียน เช่น ค่ายวัยใส ค่ายวัยรุ่น ค่ายพักค้างแรม เป็นต้น^{๕๒}

๑.๒ หลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ด้วยการอบรมร่วมกับประชาชนทั่วไป ซึ่งวัดส่วนใหญ่ในจังหวัดสิงห์บุรีมีการดำเนินการด้านนี้ และมีชื่อเสียง เช่น วัดอัมพวันของหลวงพ่ोजรัญ เป็นต้น

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการจัดค่ายคุณธรรม (กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา) เพื่อ ๑. ให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ๒. ให้เด็กและเยาวชนนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพ ชีวิตได้อย่างเหมาะสม ๓. สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน ๔. ให้เด็กและเยาวชน เกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จนนำไปสู่การพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายนิติ เชื้อนาค, รอง ผอ.สพป. สิงห์บุรี, ๓ มกราคม ๒๕๖๑.

๑.๔ หลักสูตรสำหรับกลุ่มเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจัดขึ้นเพื่อ

๑.๔.๑ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดศาลเยาวชนและครอบครัว กลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมไม่รุนแรง ได้รับโอกาสในการเข้าค่ายคุณธรรม

๑.๔.๒ เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเป้าหมายของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้นำหลักธรรมในศาสนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาจิตใจอย่างมี เหตุมีผลในการ ดำรงชีวิต

๑.๔.๓ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนด้วย มิติทางศาสนา พัฒนาการด้านศีลธรรมและปลูกฝังจริยธรรมในกลุ่มเป้าหมาย

๑.๔.๔ เพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกที่ดีต่อการดำรงตนอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีต่อตนเองและบุคคลอื่น ทั้งในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

๑.๔.๕ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจด้วยหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่จะ ป้องปรามมิให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้กระทำความผิดซ้ำอีก

๑.๔.๖ สามารถปรับกระบวนการทัศนวิสัยในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเด็ก และเยาวชนที่พ้นกระบวนการยุติธรรมไปแล้วกลับคืนสู่สังคมได้โดยปกติสามารถ เข้าร่วมกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยโอกาส และอยู่ร่วมกับ บุคคลหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องได้อย่าง เหมาะสม^{๕๓}

๒) ด้านผู้เข้าอบรม

๒.๑ กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนแต่ละรุ่นควรมีจำนวนไม่มากและ ไม่น้อยเกินไป เนื่องจากมีการลงทุนที่สูงมาก ทั้งเรื่องวิทยากร สถานที่ สื่ออุปกรณ์ อาหาร เสื้อผ้า ฯลฯ การดูแล ใกล้เคียงกับเยาวชนมากที่สุด การจัดกิจกรรมย่อย ในกรณีแบ่งฐานจะได้ไม่น่าเบื่อ รวมทั้งความสะดวก เรื่องการจัดที่พัก สถานที่ อบรมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย และเรื่องอาหารที่เป็นเรื่องสำคัญของการ จัด โครงการฯ ^{๕๔}

๒.๒ ประสานงานกับศาลเยาวชนและครอบครัวของจังหวัดให้ดำเนินการ เตรียม เยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เรื่องจำนวนเยาวชนที่จะเข้าค่ายคุณธรรม แจ้งกำหนดวันที่จะเข้าค่าย โดยให้ ศาลเยาวชนและครอบครัว แจ้งเยาวชน กลุ่มเป้าหมาย นัดแนะวันเข้าค่าย สถานที่ การเตรียมอุปกรณ์ และเครื่องใช้ เครื่องแต่งกาย

๓) ด้านวิทยากร

๓.๑ วิทยากรที่ผ่านการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม จะเป็นผู้มีประสบการณ์ที่มี ความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านต่าง ๆ

^{๕๓} สัมภาษณ์ ดร.สุรสาธิต วัฒนสุภา, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.สิงห์บุรี, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระครูนาครคิตติธรรมาภิกขุ, เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จ.สิงห์บุรี, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

๓.๒ พระธรรมวิทยากรต้องมีความเชี่ยวชาญการจัดค่ายคุณธรรมโดยเฉพาะทาง มีความเชี่ยวชาญในการบรรยายและดำเนินกิจกรรมหลัก ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านพิธีการและกระบวนการ จัดค่าย ๓. ด้านหลักการเดินจงกรม-นั่งสมาธิ ๓. ด้านองค์ความรู้ภาพรวม ๔. ด้านกิจกรรม ที่จัดในแต่ละกิจกรรม สามารถจัดได้เป็นลำดับ ขั้นตอน

๓.๓ วิทยากรมีการประชุมหารือข้อตกลงร่วมกันตั้งแต่การจัดกระบวนการขั้นตอนที่ ๑ จะมองเห็นภาพกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเป็นเยาวชนกลุ่มพิเศษ วิทยากรและผู้จัดทำโครงการ จะต้องร่วมประชุมหารือ สรุปผลการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอน แล้วนำมาวางแผน

๓.๔ วิทยากรเฉพาะด้าน เนื่องจากเป็นค่ายคุณธรรม จำเป็น จะต้องมีการประชุมและ วิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดค่ายคุณธรรม โดยเฉพาะเข้าใจกระบวนการ มีจิตวิทยาใน การโน้มน้าวกลุ่มเยาวชนเป็นอย่างดี มีสื่อประกอบการจัดกิจกรรมที่เน้นเรื่องการเสริมสร้าง กระบวนการปลูกจิตสำนึก ในเรื่องคุณธรรมทุกช่วง

๓.๕ วิทยากรพิเศษ อาจเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ เล่าประสบการณ์ หรือผู้ ที่แต่ละจังหวัด/แต่ละแห่งได้พิจารณาเห็นว่า เป็นวิทยากร ที่จะมาช่วยเสริมให้กลุ่มเป้าหมายรู้จัก หรือ เป็นต้นแบบของเรื่องคุณงามความดี ซึ่งแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละจังหวัดที่จัด

๓.๖ การเชิญวิทยากรพิเศษ ควรมีการพิจารณาว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มใด เช่น กลุ่มเยาวชนที่ต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วิทยากรจะต้องมีสิ่งที่น่าสนใจ น่าติดตาม

๓.๗ วิทยากรต้องกำหนดเวลาให้พอประมาณ ไม่เช่นนั้นกิจกรรมที่เหลือจะน่าเบื่อ

๓.๘ พี่เลี้ยงเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดช่วยมากที่สุด จึงต้องมีความสามารถ ในการทำงานที่ ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี

๓.๙ การอบรมบุคลากรด้านอื่น ๆ อาจทำ ในรูปการประชุม หรืออื่น ๆ ตามความ เหมาะสม จัดระบบการบริหารค่าย กำหนดบทบาทและหน้าที่ของ บุคลากรตามภารกิจในการจัดค่าย ให้ชัดเจน จัดประชุมบุคลากรทุกฝ่ายให้รับทราบ ภารกิจล่วงหน้า มีการประชุมหารือในช่วงการจัด กิจกรรมค่ายเพื่อวางแผนงานเป็น ระยะ ๆ

๓.๑๐ จัดประชุมทบทวนแผนและบทบาทของ บุคลากรแต่ละคน เพื่อเตรียมความ พร้อม เช่น ทบทวนวิธีการนำกิจกรรม วิธีการ ต้อนรับช่วยค่าย ตารางกิจกรรมฯ วางแผนกิจกรรม ล่วงหน้า วางแผนระหว่างดำเนินงาน และจัดประชุมระหว่างการจัดค่ายเป็นครั้งคราว จัดกิจกรรม ค่ายดำเนินการจัดกิจกรรมในแต่ละวันตาม แผนที่วางไว้โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ประเมินผลการจัด กิจกรรมค่ายวันต่อวัน เพื่อปรับปรุงแก้ไข และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นได้ ตลอดเวลา ประสานงานฝึกอบรมพี่เลี้ยงเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนทักษะ การจัด กิจกรรมตามความ เหมาะสม ^{๕๕}

^{๕๕} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์, เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๓.๑๐ จัดให้มีฝ่ายสนับสนุน เสริมความเข้มแข็งและความคล่องตัว เพื่อสนับสนุนในทุกด้าน เช่น ด้านสถานที่ อาหาร สวัสดิการ เอกสาร และการเงิน

๔) ด้านการจัดการ

๔.๑ ด้านสถานที่ สำรวจสถานที่จัดค่ายล่วงหน้า เช่น ด้านหอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น จัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะ ^{๕๖}

๔.๒ ด้านอุปกรณ์สำรวจอุปกรณ์ที่มีอยู่ จัดหาเติมที่ให้เพียงพอ กับสมาชิก ที่มาเข้าค่ายเตรียมความพร้อม ทำความสะอาด และซ่อมบำรุงอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้สำรวจความต้องการใช้อุปกรณ์เบื้องต้น สำรวจราคาวัสดุ อุปกรณ์เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกกิจกรรม

๔.๓ เช็กความพร้อมเรื่องสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ยานพาหนะ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๔ จัดระบบเพื่อการแก้ปัญหา จัดระบบรักษาความปลอดภัย เช่น Buddy System เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ จัดระบบการดับเพลิง การเฝ้าระวัง และอื่น ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้

๔.๕ จัดระบบช่วยแก้ปัญหาบุคลากร ใช้ระบบ Feedback เพื่อแก้ไขปัญหาการทำงานร่วมกันของบุคลากรค่าย จัดให้มีเวลาพัก

๔.๖ จัดระบบช่วยแก้ปัญหาการจัดกิจกรรม เตรียมกิจกรรม ทดแทนในกิจกรรมที่คาดว่าจะจัดไม่ได้เนื่องจากสภาพปัจจัยทางภูมิอากาศ ไม่อำนวย เช่น เตรียมจัดกิจกรรมข้างนอกไม่ได้หากฝนตก เป็นต้น

๕) ด้านงบประมาณ

๕.๑ การบริหารงบประมาณ จัดทำงบประมาณค่าย ที่แสดง ให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานค่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชีและการเงินในค่ายพร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

๕.๒ มีการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนของจังหวัด (จากจังหวัด อบต. อบจ. เทศบาล ชุมชน ท้องถิ่น ที่ให้ความสำคัญของโครงการในการพัฒนาเยาวชนของจังหวัดกลุ่มนี้

สรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วยวิธีการ ๕ ส่วน คือ **๑) ด้านหลักสูตร** ต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่ให้ดีขึ้น คือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายวัยใส ค่ายวัยรุ่น ค่ายพักค้างแรม เป็นต้น และต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เช่น วัดอัมพวันของหลวงพ่อจรัญ เป็นต้น ทั้งสองหลักสูตรให้โดดเด่นและเป็นรูปธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตาบิโก, เจ้าอาวาสวัดข่อยสังฆาราม ต.หัวไผ่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชน เกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จนนำไปสู่การพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

๒) ด้านผู้เข้าอบรม กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนแต่ละรุ่นควรมีจำนวนไม่มากและ ไม่น้อยเกินไป เนื่องจากมีการลงทุนที่สูงมาก ทั้งเรื่องวิทยากร สถานที่ สื่ออุปกรณ์ อาหาร เสื้อผ้า ฯลฯ การดูแลใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด การจัดกิจกรรมย่อย ในกรณีแบ่งฐานจะได้ไม่น่าเบื่อ รวมทั้งความสะดวกเรื่องการจัดที่พัก สถานที่ อบรมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย และเรื่องอาหารที่เป็นเรื่องสำคัญของการจัด

จ ี ด โ ค ร ง ก า ร ฯ

๓) ด้านวิทยากร วิทยากรต้องผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม มีประสบการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านต่าง ๆ และต้องพัฒนาบทบาทตนเองใน ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านพิธีการ และกระบวนการจัดค่าย ๓. ด้านหลักการเดินจงกรม-นั่งสมาธิ ๓. ด้านองค์ความรู้ภาพรวม ๔. ด้านกิจกรรม ที่จัดในแต่ละกิจกรรม สามารถจัดได้เป็นลำดับ ขั้นตอน ทั้งนี้อาจมี วิทยากรเฉพาะด้าน วิทยากรพิเศษ และ พี่เลี้ยงร่วมด้วย **๔) ด้านการจัดการ** ต้องพัฒนาสถานที่ เช่น หอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น จัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะ และพัฒนา ด้านอุปกรณ์ เช่น จัดหาเต็นท์ให้เพียงพอ กับสมาชิก ที่มาเข้าค่ายและควรมีจัดระบบเพื่อการแก้ปัญหา จัดระบบรักษาความปลอดภัย จัดระบบช่วยแก้ปัญหาบุคลากร ระบบจัดการเพื่อช่วยแก้ปัญหาการจัดกิจกรรม เป็นต้น **๕) ด้านงบประมาณ** จัดทำงบประมาณค่าย ที่แสดง ให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานค่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชีและการเงินในค่ายพร้อมทั้ง จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

๔.๒.๒ คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดที่ควรพัฒนา ๘ ด้าน คือ

๑. ด้านความขยัน
๒. ด้านความประหยัด
๓. ด้านความซื่อสัตย์
๔. ด้านความมีวินัย
๕. ด้านความสุภาพ
๖. ด้านความสะอาด
๗. ด้านความสามัคคี
๘. ด้านความมีน้ำใจ

ต้องดำเนินการพัฒนาดังนี้

๑. ด้านความขยัน

๑.๑ ความสำคัญของคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความขยัน ความขยันจะทำให้เด็กเป็นที่รักของคนอื่น เด็กขยันจะเป็นผู้สร้างประโยชน์ได้มาก ถ้าไม่ขยัน สิ่งที่เราควรจะได้จากชีวิตจะไม่เกิด ทั้ง ๆ ที่ฉลาด รู้ เข้าใจทุกอย่าง ถ้าเกียจคร้านก็คงไม่ประสบความสำเร็จ เราจึงควรมุ่งสอนเด็กให้มีความขยันทำงานอย่างมีความสุข มีความตั้งใจตั้งใจทำงาน เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ และอดทนต่ออุปสรรคผู้ใหญ่ควรปลูกฝังให้เด็กเห็นว่า “ไม่มีใครเคยประสบความสำเร็จ ทั้งที่ยังเกียจคร้าน”^{๕๗} ความขี้เกียจ ความเกียจคร้านเป็นสิ่งที่น่ากลัว เป็นมลทินชีวิต เป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องเอาชนะด้วยวิริยะ ความมีจิตริเริ่ม ไม่ปล่อยตามสบาย เลื่อนลอยไปเรื่อย ๆ^{๕๘} แต่เด็ก ๆ จะต้องมีความริเริ่มที่จะทำสิ่งที่ควรทำ พยายาม และมีความอดทนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานนั้น ๆ เด็กทุกคนจึงควรได้รับอบรมเลี้ยงดูให้รู้จักงัดเว้น รู้จักควบคุม รู้จักเอาชนะใจตัวเอง ฝึกให้เป็นผู้มีสติ มีความสันโดษ มีความอดทน มีระเบียบวินัย มีความขยัน หลีกละความชั่ว ประกอบความดี ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลยทอดทิ้งธุระหน้าที่ มีจิตใจที่รักการสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้อง มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และมีความมุ่งมั่นที่จะชนะตัวเอง ที่จะทำตัวเองให้ดีที่สุด^{๕๙}

๑.๒ ประโยชน์ของคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความขยัน

๑.๒.๑ ฉันทะทำให้ขยัน ตัณหาทำให้ขี้เกียจ” การปลูกฝังนิสัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรทำกิจต่างๆ ให้สำเร็จ เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับเด็ก ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะด้านการศึกษาหรืออาชีพการงานก็ตาม ควรปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นๆ ที่เรียกว่า อิทธิบาท ๔ อิทธิบาท ๔ : ทางแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

๑.๒.๒ ความขยัน วิริยะ หรือความเพียร เป็นข้อหนึ่งทีสืบมาจากฉันทะ^{๖๐} ในอิทธิบาท ๔ ฉันทะนำไปสู่วิริยะ วิริยะนำไปสู่จิตตะ และจิตตะนำไปสู่วิมังสา

๑.๒.๓ ฉันทะ คือ มีใจรัก ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำ รักการทำงาน รักเป้าหมาย รักจุดหมายที่ตั้งงาม รักวัตถุประสงค์ของงานนั้น พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มีใจสั่กว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

^{๕๗} สัมภาษณ์ ดร.สุรสาธิต ผาสุก, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.สิงห์บุรี, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายนิวัติ เชื้อนาค, รอง ผอ.สพป. สิงห์บุรี, ๓ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวรรณรัศมิ์ วิ. ดร., เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บำรุงหนองสี, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์, เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๑.๒.๔ วิริยะ คือ พากเพียรทำ ความเพียร ความพยายาม ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดลอย ก้าวไปข้างหน้า จนกว่าจะสำเร็จ

๑.๒.๕ จิตตะ คือ เอาจิตฝึกฝน ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาใจใส่ ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัว อุทิศใจ และ

๑.๒.๖ วิมังสา คือ ใช้ปัญญาสอบสวน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำ โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป จำง่าย ๆ ว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน”^{๖๑}

๑.๓ การจัดการกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความขยัน

ความเพียรพยายาม ความขยัน ความเข้มแข็ง อดทน ความใฝ่รู้ใฝ่ทำ ความรับผิดชอบ ความมีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ ความจริงใจจริงจัง ความมั่นใจ ความแน่วแน่มั่นคง มีสมาธิ เป็นคุณสมบัติสำคัญ เรียกว่า สมรรถภาพของจิตใจ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า สมรรถภาพจิต

๑.๓.๑ พระสงฆ์จึงปลูกฝังให้เด็กมีสมรรถภาพจิตที่เข้มแข็ง มีความขยัน ตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง อย่างสม่ำเสมอ อดทนไม่ทอดลอยเมื่อพบอุปสรรค เป็นคนสู้งาน กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง ซึ่งความขยันที่สำคัญสำหรับเด็กวัยเรียน มี ๒ ด้าน คือมีความขยัน เพียรพยายามในการเรียน การงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ มีความเพียรพยายามในการประกอบกรรมดี ละบาป ความขยันในข้อนี้ มี ๔ ประเภท^{๖๒} คือ เพียรป้องกันหรือเพียรระวังไม่ทำบาป เพียรละบาป เพียรสร้างกรรมดี และเพียรรักษากรรมดี

๑.๓.๒ รูปแบบและแนวทางในการจัดการกรรมเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความขยันหมั่นเพียร ทั้ง ๒ ด้าน ได้แก่ การเล่านิทานคุณธรรม การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การทำงานศิลปะ การบริหารจิตและเจริญปัญญา ด้วยการสวดมนต์ ไหว้พระ แผ่เมตตา นั่งสมาธิ และเดินจงกรม รวมถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้นการเล่านิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม โดยในการอ่านนิทานนั้น พระสงฆ์จะดึงให้เด็กมีส่วนร่วม ด้วยการให้ออกเสียง คิดและตอบแทนตัวละครว่า หากเด็กเป็นตัวละครในเรื่องนี้ จะมีวิธีปฏิบัติตัวหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทานอย่างไร มีสิ่งใดน่าชื่นชม ที่ควรนำมาเป็นแบบอย่างในการประกอบกรรมดีของเรา หรือมีสิ่งใดที่น่าละอาย ที่เราไม่ควรทำตาม ควรละบาปนั้นเสีย เป็นต้น เคลื่อนไหวตามลักษณะท่าทางของตัวละคร

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระครูนาคตติธรรมาภิกษุ, เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จ.สิงห์บุรี, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวรรณรักษ์ วิ. ดร., เจ้าอาวาสวัดราชบุรุษบำรุงหนองสี ต.โพทะเล อ.ค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๑.๓.๓ การแสดงบทบาทสมมติที่เชื่อมโยงมาจากการเล่านิทานนั้น โดยพระสงฆ์จะเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้แสดงออกเอง และช่วยกันสรุปประเด็นหรือตั้งคำถาม เพื่อให้เด็กเกิดความ^{๖๓} คิดในแง่บวก สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตัวเอง ด้วยการดูแลจัด กระเป๋ากลับบ้าน จัดสิ่งของเครื่องใช้ของตัวเอง จัดเก็บ-พับเสื้อผ้าเข้าที่ เป็นระเบียบอยู่เสมอจนเกิดเป็นความ คำนึงต่อความประณีตและความละเอียดอ่อน ฝึกบริการผู้ใหญ่ด้วยความเรียบร้อย เต็มใจ ทดลอง ปลูกผัก เพื่อนำไปใช้ประกอบอาหาร ซึ่งเด็กจะต้องดูแลเอาใจใส่ รับผิดชอบ บำรุงพืชผักที่ตนเองปลูก ให้เจริญเติบโต มีสภาพสมบูรณ์ จนเมื่อผักโตได้ที่เด็กก็จะเก็บนำมาทำอาหารง่ายๆ รับประทาน ร่วมกันเอง รวมไปถึงการฝึกหัดให้เด็กรู้จักเก็บล้างภาชนะต่างๆ เข้าที่ด้วยความเรียบร้อยทุกครั้งที่ ทำงาน

๑.๓.๔ การทำงานศิลปะ คือ การฝึกให้เด็กทำงานที่ต้องอาศัยความละเอียด รอบคอบ จดจ่อ และตั้งมั่นกับสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิด ผลที่น่าชื่นชมและมีคุณค่า โดยเด็กสามารถนำงานฝีมือที่ ตนเองทำจนเสร็จเรียบร้อย กลับมาใช้หรือแสดงผลงานสู่ผู้อื่นด้วย การบริหารจัดการและเจริญปัญญา ด้วยการสวดมนต์ ไหว้พระ แผ่เมตตา นั่งสมาธิ และเดินจงกรม รวมถึงการเข้าร่วมพิธี กรรมทาง ศาสนา พระสงฆ์จะนำเด็กปฏิบัติสิ่งเหล่านี้จนเกิดความเคยชิน โดยอธิบายให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อสิ่ง ที่ทำ เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ ศรัทธา และเห็นคุณค่าที่แท้ซึ่งเกิดจากความสงบที่ได้รับ^{๖๔}

๑.๔ ครอบครัวส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความขยัน

๑.๔.๑ บุคคลจะล่วงทุกข์ได้ เพราะความเพียร พ่อแม่จึงควรฝึกให้ลูกมีความอดทน จด จ่อ มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค พ่อแม่ต้องการให้ลูกเกิดความรู้ที่ถูกต้องแท้จริงขึ้นมาอย่างไร ให้พ่อแม่สอนด้วยการถาม ให้ลูกคิดหาคำตอบ และให้การศึกษาแก่ลูกให้ถูกต้อง ลูกจะต้องได้รับฝังหมุดรัก จากพ่อแม่ ไม่มีใครรักเรายิ่งไปกว่าบิดามารดา จึงจะสามารถปลูกฝังความคิดแก่ลูกได้ว่า เขาจะต้อง เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของพระสงฆ์บาอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพล เมือง ที่ดีของประเทศชาติ และเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องของความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยม^{๖๕}

๑.๔.๒ เคารพสิ่งสูงสุด คือ หน้าที่ ลูกควรถูกสอนให้ทำหน้าที่ด้วยตนเอง เป็นที่พึ่งแก่ ตนเอง ลูกอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ เพราะฉะนั้น ลูกจะต้องรับรู้ รับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานทั้งหลายที่ เราจะต้องอยู่ร่วมกันหลายคน เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการทำงาน ขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ และรู้จัก คุณค่าของการทำงานที่สุจริต พ่อแม่ควรฝึกให้ลูกช่วยทำงานบ้าน กวาดบ้าน ถูบ้าน หุงข้าว ล้างชาม ชักผ้า ตัดหญ้า รดน้ำต้นไม้ ทำความสะอาดบริเวณบ้าน กวาดเศษขยะต่างๆ ฯลฯ ลูกวัยต่างๆ สามารถ ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านได้ ด้วยการกำหนดให้ลูกมีหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเหลือดูแลคนในครอบครัว

^{๖๓} สัมภาษณ์ นางลัดดา หงส์พันธุ์, วัฒนธรรม จ.สิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ดร.สุรสาธิต ผาสุก, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.สิงห์บุรี, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นางสาววารุณี บุญคง, รอง ผอ.สพป.สิงห์บุรี, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

บริการให้ความสะดวกแก่ผู้ใหญ่ ช่วยเลี้ยงน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง ล้างรถ ทำความสะอาดรถ ลูกก็สามารถ^{๖๖}ทำได้อย่างสนุกสนาน เป็นการช่วยให้ลูกได้ออกกำลังกาย ช่วยให้ลูกทำงานคล่อง ทำงานเป็น และทำงานได้เรียบร้อย

๑.๔.๓ การมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานบ้านและกิจวัตรประจำวันของตนเอง ด้วยการฝึกให้ลูกตื่นนอนแต่เช้า เพื่อมีเวลาเก็บที่นอน ล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำ รับประทานอาหาร ล้างและจัดเก็บถ้วยชาม ก่อนไปโรงเรียนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ กิจ กรรมเหล่านี้เด็กจะต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความคุ้นชิน โดยกระทำแต่ละอย่างด้วยความประณีต ละเอียดอ่อน พ่อแม่ควรฝึกหัดให้จากง่ายไปยาก สั่งสอนทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้กำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกอยากทำงานและทำให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๑.๔.๔ สิ่งสำคัญ พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ไม่ว่าจะต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคมากมายขนาดไหนก็ตาม รวมถึงมีความเพียรพยายามในการประกอบกรรมดี ละบาป ทั้งเพียรป้องกันหรือเพียรระวังไม่ทำบาป เพียรละบาป เพียรสร้างความดี และเพียรรักษาความดี ถึงจะเหนื่อยแค่ไหนก็ต้องทำให้เสร็จ พากเพียรจนประสบความสำเร็จ

๒. ด้านความประหยัด

๒.๑ ความสำคัญคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความประหยัด

๒.๑.๑ ต้องพัฒนาด้านการประหยัดและอดออมเป็นหัวใจของการตั้งหลักตั้งฐานให้มั่นคง คนที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สมบัติเป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรมม ๔ ประการ^{๖๗}

๒.๑.๒ อนุฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพสุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตรา หาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี หรือเรียกว่า “หาเป็น”

^{๖๖}สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร, ผอ.สำนักงานพระครูพุทธศาสนา จ.สิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๖๗}สัมภาษณ์ พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, ดร.รองเจ้าคณะอำเภอบางระจัน จ.สิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๒.๑.๓ อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บ รักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ได้ทำไว้ด้วยความขยัน หมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย^{๖๘} หรือเรียกว่า “เก็บเป็น”

๒.๑.๔ กัลยาณมิตตตา คบหาคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักเสวนา คบหาคน ไม่เอาอย่าง ผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลือกเสวนาศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้นำ เคารพนับถือ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน หรือเรียกว่า “สร้างเครือข่ายคนดีเป็น”

๒.๑.๕ สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ใ้ราย ได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ หรือเรียกว่า “ใช้ เป็น”^{๖๙}

๒.๒ ประโยชน์ของคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความประหยัด

๒.๒.๑ ต้องพัฒนาทางการศึกษาเริ่มต้น เมื่อคนกินอยู่เป็นเมื่อเรามีชีวิตอยู่ ก็จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัย ๔ ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐาน การศึกษาพื้นฐาน คือ เรื่องการบริโภคปัจจัยสี่ ด้วยปัญญา ด้วยการพิจารณา มีสติ ไม่บริโภคด้วยตัณหาการบริโภคด้วยปัญญาต่างกับการบริโภคด้วยตัณหา ใ้การรับประทานอาหารหรือการบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆเป็นเครื่องเกื้อหนุน ให้เรากำกำลัง เพื่อจะได้ทำกิจ ทำหน้าที่ ศึกษาเล่าเรียน ทำงานทำการ บำเพ็ญเพียรให้ได้ผล ให้เราดำเนินชีวิตที่ดี มีการพัฒนาตนเอง และทำสิ่งที่ดีงามให้ยิ่งขึ้นไป การบริโภคด้วยปัญญา จึงหมายถึง การจำกัดปริมาณอาหารให้พอดีกับความต้องการของร่างกาย จำกัดประเภทอาหารให้พอดีที่จะได้สิ่งที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ และได้สัดส่วน บริโภคใช้สอยทรัพยากรและสิ่งต่างๆอย่างประหยัด รู้คุณค่าที่แท้จริง ไม่เลยเถิดจนเบียดเบียนตนเองและเบียดเบียนผู้อื่น^{๗๐}

๒.๒.๒ ต้องพัฒนาทางการรับประทานแล้วทำให้สุขภาพร่างกายเสียไป เพราะเห็นแก่คุณค่าเทียม เห็นแก่ความเอร็ดอร่อย ใ้หรุ กินทิ้งกินขว้าง กินจนท้องอืดเพื่อ หรือกินอาหารที่เป็นพิษ การเบียดเบียนผู้อื่น จนทำให้สังคมเดือด ร้อน เพราะแย่งชิงเอาเปรียบกัน หรือเอาจากผู้อื่นมากโดยใช่เหตุ และทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้หมดไปอย่างรวดเร็ว

^{๖๘} สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณวิโรจน์, เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๖๙} สัมภาษณ์ พระครูโสภิตจิตสังวร, เจ้าอาวาสวัดโสมศรี ตำบลชีน้ำร้ายอำเภออินทร์บุรี, จ.สิงห์บุรี, ๘ ม.ค ๒๕๖๑.

^{๗๐} สัมภาษณ์ พระครูอธิการสมพร กนตพโล, เจ้าอาวาสวัดระนาม ตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑.

๒.๒.๓ เด็กที่มีความพอใจในปัจจุบัน ๔ ตามพอดี^{๗๑} จะเป็นผู้ที่ไม่เกิดความทรมานทรมาน สุขสบายด้วยวัตถุเพียงเล็กน้อยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีเวลาและแรงกายไปทุ่มเทอุทิศให้กับการปฏิบัติกิจหน้าที่ของตน มีวิถีชีวิตที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และมองเห็นคุณค่าของทรัพยากร รู้จักใช้อย่างระมัดระวังและคุ้มค่า มีความเข้าใจ ความตระหนัก เกิดจิตสำนึกสาธารณะ มีอุปนิสัยกินอยู่อย่างพอเพียง รู้อยู่ รู้กิน รู้ประมาณตน มีทักษะในการพึ่งพาและดูแลรับผิดชอบในกิจกรรมของตนเอง รู้จักยั้งมือและตรวจสอบตนเอง รู้จักพิจารณาด้วยเหตุผล แยกแยะคุณโทษ มีวินัย และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการแก้ปัญหา เผชิญอุปสรรค และสามารถแสวงหาทางออกที่ถูกต้องเหมาะสมได้ มีความภาคภูมิใจในตนเองที่มีบทบาทร่วมสร้างสานวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย^{๗๒}

๒.๓ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความประหยัด

๒.๓.๑ ต้องพัฒนาด้านกระบวนการเรียนรู้ที่บ่มเพาะปัญญาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย เพื่อให้ทั้งนักเรียน พระสงฆ์ ผู้ปกครอง และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองให้เข้าถึงคุณค่าแท้ของความเป็นมนุษย์ ดำเนินชีวิตด้วยความตื่นรู้ มีสติ มีวิจรรณญาณ เชื่อมโยงตัวเองกับธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัว^{๗๓} ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิต

๒.๓.๒ การกระทำทั้งหลายต้องเกิดจากจิตสำนึกหรือความตระหนักในคุณและโทษที่มีต่อตนเองและส่วนรวมจนเกิดสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานของจิตใจ เป็นปัจจัยภายในที่ต้องการอาศัยการบ่มเพาะอย่างต่อเนื่อง ผนวกกับปัจจัยภายนอกในการจัดระบบแบบแผนที่ชัดเจน ปฏิบัติได้ง่าย^{๗๔} และที่สำคัญคือ เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล มีความต่อเนื่อง จนกลายเป็นวิถีปฏิบัติที่รับผิดชอบร่วมกัน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนทำเป็นระบบครบวงจร เป็นการจัดทำโครงการต่างๆของโรงเรียน ได้แก่สถานีย่อยขยะ ขยะที่เราทิ้งกันทุกวัน เชื่อไหมว่า ของบางอย่างกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าทางโรงเรียนสามารถนำไปหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ ด้วยการเปลี่ยนขยะที่ส่งกลืนรบกวน ให้เป็นโอกาสแห่งการเรียนรู้ของทั้งเด็ก พระสงฆ์ และผู้ปกครอง ที่ช่วยกันแยกทรัพยากรออกจากขยะ นำมาล้าง ผึ่ง ก้อนทิ้งหรือนำไปใช้ประโยชน์อื่นต่อ

^{๗๑} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตบโก, เจ้าอาวาสวัดช้อยสังฆาราม ต.หัวไผ่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตบโก, เจ้าอาวาสวัดช้อยสังฆาราม ต.หัวไผ่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๗๓} สัมภาษณ์ พระครูอธิการสมพร กนตพล, เจ้าอาวาสวัดระนาม ตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๗๔} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวรรณรักษ์ วิ. ดร., เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บำรุงหนองสี, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๒.๓.๓ ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นชุมชนที่สามารถจัดการขยะและของเสียได้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ เริ่มจาก แยกทรัพยากรออกจากขยะ เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร ได้แก่ เศษอาหารนำไปเป็นอาหารสัตว์ สิ่งย่อยสลายง่ายส่งไปหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพ วัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ นำไปขายให้แหล่งรับซื้อ ปรับพฤติกรรม เพื่อลดการสร้างขยะ รณรงค์ ให้ ลด-ละ-เลิก วิธีการบริโภคที่ก่อให้เกิดของเสีย โดยเฉพาะขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีก เช่น ขวดน้ำ ถุงพลาสติก กล่องโฟม

๒.๓.๔ ส่งเสริมให้ใช้ภาชนะที่สามารถล้าง^{๗๕}และนำกลับมาใช้ได้อีก เช่น ปิ่นโต ตะกร้า ถุงผ้า เป็นต้น โรงครัว ร้านอาหาร เศษอาหารจากที่ต่างๆที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สามารถนำมาเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ ส่วนเศษผัก ผลไม้ เศษใบไม้ สามารถนำมาแปรเปลี่ยนทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำชีวภาพ รดน้ำแปลงผักอินทรีย์และต้นไม้ในโรงเรือน โรงหมักปุ๋ย นำเศษอาหารและเศษกิ่งไม้ ใบไม้ รวมทั้งการหมักน้ำชีวภาพจากเศษผลไม้ (โดยเฉพาะสับปะรด) นำกลับมาใช้และแจกจ่ายให้คนในชุมชนต่างๆ น้ำใช้-น้ำทิ้ง จากอาคารเรียน จากโรงครัว ถูกนำมาบำบัดในบ่อบำบัดระบบปิดและระบบเปิด ที่นักเรียนสามารถร่วมกันทำโครงการบำบัดน้ำเสีย โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประดิษฐ์คิดค้นทดลองระบบบำบัดน้ำที่เกิดขึ้นในโรงเรียน^{๗๖} ก่อนจะกลายเป็นน้ำใสใช้รดน้ำต้นไม้และคืนลงสู่คลองสาธารณะ เป็นการร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนและเกิดจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง ที่สมาชิกในชุมชนสามารถศึกษาดูการทำงานและตรวจสอบระบบได้

๒.๓.๕ สถานีซ่อม-สร้าง ของเสียก็ซ่อมหรือสรรค์สร้างเป็นสิ่งใหม่ เศษวัสดุต่างๆ ถูกนำมาปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็นโต๊ะ เก้าอี้ ชั้น กระจาดดำ เครื่องเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้งานในโรงเรียน อาคารเรียน จัดให้ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ มีต้นไม้ใหญ่เขียวขจี มีสวนปาร่มรื่น เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียนในเรื่องธรรมชาติและระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี อีกทั้งกิ่งไม้ใหญ่จากต้นไม้และสวนป่า ก็ถูกนำมาใช้เผาเป็นถ่าน กลับไปใช้ในโรงครัว ช่วยประหยัดพลังงานได้ บึงน้ำ ห้องเรียนธรรมชาติสำหรับเด็กทุกวัยในโรงเรียน ควรออกแบบให้มีบึงน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการจัดการระบบระบายน้ำ ที่จะช่วยรับน้ำได้มากในหน้าฝน ช่วยป้องกันน้ำท่วม และสามารถเก็บน้ำไว้ใช้รดต้นไม้ในหน้าแล้งได้อีกด้วย การได้อยู่ใกล้ธรรมชาติ ย่อมทำให้เด็กเห็นคุณค่า รู้จักดูแลรักษา หวงแหนธรรมชาติแวดล้อมที่ตัวเองอาศัยวิ่งเล่น ปีนป่าย เก็บเศษไม้ ลูกไม้ มาทำของเล่น

๒.๓.๖ บ่มเพาะความพอเพียงให้เป็นกิจวัตร ตัวอย่างเช่นจัดเตรียมอาหารที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ โรงเรียนจัดอาหารให้พระสงฆ์ บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองบริโภค ด้วยการปลูกผักปลอดสารพิษรับประทานเอง เปิดโอกาสให้ผู้ทำเกษตรอินทรีย์และผู้บริโภคได้มาพบกัน งดใช้ขวด

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระครูวิชิตวุฒิกุล, เจ้าคณะอำเภอค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๗๖} สัมภาษณ์ พระครูนาถดิลกธรรมาภิกขุ, เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จ.สิงห์บุรี, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

ถุง ถ้วยพลาสติก กล่องโฟม ส่งเสริมให้ผู้ซื้อนำกล่องหรือปิ่นโตมาใส่อาหาร เพื่อลดขยะถุงพลาสติก มีผู้ใช้ส่วนตัว ทุกคนในโรงเรียนมีผู้ใช้ประจำตัว เช่น แก้วน้ำ ซ้อนส้ม ปิ่นโต กล่อง ถุงผ้า เพื่อลดการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ทุกคนสามารถล้างภาชนะที่ใช้ และนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ ดูแลทำความสะอาด ในห้องเรียน ห้องทำงาน เสมือนเป็นบ้านของตัวเอง ทำน้ำยาล้างมือ น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาดต่างๆที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในโรงเรียน^{๗๗}

๓. ด้านความซื่อสัตย์

๓.๑ พัฒนาเรื่องสำรวจการใช้จ่าย สำหรับที่บ้าน ในครอบครัว พ่อแม่ชกชวน ลูกๆ สำรวจสิ่งของต่างๆ ในบ้าน แล้วรวมราคาคร่าวๆ ว่ามีราคามาหาศาลเพียงใด ที่บ้านของเราอยู่กันกี่คน ชวนกันสำรวจครัว และการกินของสมาชิกในบ้านว่า กินเพื่อสุขภาพดีจริงหรือ มีมากเกินไปไหม แต่ละเดือนจ่ายค่าอาหาร ค่าไฟเท่าไร

กินมาก + ใช้มาก = ทรัพยากรหายไป + สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย + ขยะทิ้งไว้มากมาย

ความฟุ้งเฟ้อเกินพอดี = เบียดเบียนโลก เบียดเบียนทุกคน = เบียดเบียนตัวเอง^{๗๘}

ถึงเวลาหรือยัง ที่เราทุกคนจะหยุดความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย และ

๓.๒ ส่งเสริมให้หันกลับมามีความสุขกับวิถีชีวิตที่พอเพียง ความพอเพียงไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแค่มีสติ มีความพอประมาณ มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต สติ ทำให้เรารู้เนื้อ รู้ตัว รู้กิน รู้ใช้ ไม่เบียดเบียนตัวเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ความสุขจากความพอเพียง จึงเกิดขึ้นได้ง่ายๆ ไม่ว่าจะเราจะเป็นใคร มีอาชีพอะไร ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหรือชนบท ก็ทำชีวิตให้พอเพียงได้ สร้างภูมิคุ้มกันให้ลูกนิสัยประหยัด สร้างให้เกิดขึ้นได้ง่ายๆกับลูกของเรา ด้วยการที่บ้านเราจะ รองน้ำใส่แก้วเวลาแปรงฟัน ไม่เปิดน้ำไหลทิ้ง อาบน้ำธรรมดา ไม่ต้องใช้น้ำอุ่น ตีมน้ำอัดลมน้อยๆ ตีมน้ำธรรมดามากๆ ตีมนมหมดแล้ว นำกล่องไปตัด ล้าง ตาก นำไปใช้ประโยชน์ได้อีก

๓.๓ ส่งเสริมให้ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง ให้ลูกช่วยรดน้ำ^{๗๙} ติดตามดูการเจริญเติบโต ได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ดูต้นไม้ ดูแมลง เก็บผักที่ปลูกมาทำอาหาร เข้าครัวแสนสนุก และรับประทานอาหารให้หมดจาน ไม่กินเหลือทิ้งขว้าง เห็นคุณค่าของอาหาร รับประทานให้พอดีกับความต้องการของร่างกาย เปิดโอกาสให้ลูกได้เป็นผู้บริการผู้อื่น ด้วยการจัดโต๊ะอาหาร จัดเก็บภาชนะ ล้างจานขาม ทำความสะอาดห้อง นอน บ้านเรือนของตัวเอง จะทำให้ลูกเรียนรู้ที่จะให้บริการ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ นึกถึงผู้อื่น รู้จักสังเกต เอาใจเขามาใส่ใจเรา ที่สำคัญได้ตระหนักถึงผลจากการกระทำของตัวเองที่มีผลต่อส่วนร่วม ทั้งด้านดีและด้านที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

^{๗๗} สัมภาษณ์ ดร.สุรสาธิต ผาสุก, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.สิงห์บุรี, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๗๘} สัมภาษณ์ พระครูโสภิตจิตสังวร, เจ้าอาวาสวัดโสมนัสศรี ตำบลชีน้ำร้ายอำเภออินทร์บุรี, จ.สิงห์บุรี, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๗๙} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรวิมลคุณ, เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จ.สิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

๓.๔ ส่งเสริมให้สร้างนิสัยอดออมและนิสัยประหยัดให้เกิดกับลูก ด้วยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในแต่ละวัน ฝึกลูกให้ตระหนักและคิดถึงผู้อื่นในเชิงประหยัด รู้คุณค่าที่แท้ของสิ่งต่างๆ จนกระทั่งกลายเป็นนิสัย รู้จักคำว่า “จำเป็น” (บริโภครด้วยปัญญา) กับคำว่า “อยาก” (บริโภครด้วยตัณหา)^{๕๐} และเห็นพ่อแม่ทำให้ดู ทำให้เห็นอยู่เป็นประจำ ลูกก็จะมีแนวคิด แนวพูด แนวการกระทำตามอย่างที่คุณพ่อคุณแม่ทำให้นั้น สร้างนิสัยประหยัดให้เกิดขึ้น

๓.๕ คนที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่า เป็นอารยชน จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ สุจริต ๓ ประการ ดังนี้คือกายสุจริต^{๕๑} เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง

๓.๖ ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้นการบีบคั้น เบียดเบียน มีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมย หรือเอารัดเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน วจีสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง

๓.๗ ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวล ควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง

๓.๘ ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้อะไร คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ผ่องแผ้วว่างขวาง^{๕๒} ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่เมตริ มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย มนุษย์เราเป็นสิ่งแวดล้อมของกันและกัน ตัวเราก็เป็นสิ่งแวดล้อมของผู้อื่น เราจึงควรมีจิตใจเกื้อกูลต่อผู้อื่น มีเมตตาไมตรีต่อกัน ในฐานะที่เราเป็นสิ่งแวดล้อมของเพื่อนมนุษย์

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูนาครดิตถ์คณาภิรักษ์, เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จ.สิงห์บุรี, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวรรณวิ. ดร., เจ้าอาวาสวัดราชบุรณาราม สิงห์บุรี, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายนิวัติ เชื้อนาค, รอง ผอ.สพป. สิงห์บุรี, ๓ มกราคม ๒๕๖๑.

๔. ด้านความมีวินัย

๔.๑ มีวินัย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยึดปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ วินัยในตนเอง มาถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใดๆ อันจะเกิดความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต แต่จะต้องก่อให้เกิดความเจริญต่อตนเองและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและศีลธรรมที่มีความตั้งใจ และมั่นใจในพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อตนเองและสังคม^{๘๓}

๔.๒ ความสำคัญของการมีวินัยในตนเอง^{๘๔} ได้แก่ ๑.ถ้าไม่มีวินัยในตนเองชีวิตก็จะสับสนยุ่งเหยิง สังคมจะวุ่นวาย ไร้สาระสลาย ทำลายโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิตที่ดีงามและโอกาสในการพัฒนาตนเองของทุกคน ๒.วินัยในตนเอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งของลักษณะชีวิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในชีวิต เราจะไม่สามารถนำชีวิตไปสู่สิ่งที่ตั้งใจได้ว่า จะตั้งอยู่บนวินัย วินัยสร้างความรับผิดชอบ ๓.วินัยสร้างระเบียบแบบแผน วินัยสร้างคนให้เป็นคนดี วินัยสร้างคนให้เป็นคนเก่ง ดังนั้น วินัยจึงเป็นเรื่องสำคัญ เราจำเป็นต้องสร้างวินัยให้แก่นักเรียนตั้งแต่เด็ก ๔. สำหรับการจัดการศึกษา ความมีวินัยเป็นสิ่งสำคัญที่พระสงฆ์ผู้สอนต้องให้ความสำคัญ ในการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในวัยเด็ก ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความมีวินัยในตนเอง เพื่อความสุขและความสำเร็จของตนเองและสังคม ดังนั้นการทำจะให้เกิดวินัยขึ้นในหมู่คณะไม่ว่าจะเป็นวินัยด้านใด ก็ตามล้วนแต่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม หากแต่ว่าวินัยในตนเองนั้นเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การมีวินัยในสังคมและประเทศชาติต่อไป

๕. ด้านความสุภาพ

๕.๑ สุภาพ (Gentle) คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย คุณธรรมพื้นฐานเรื่องสุภาพมีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร ชีวิตของเราติดต่อกับโลกภายนอกผ่านอินทรีย์ทั้ง ๖ อันได้แก่^{๘๕} ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

^{๘๓} สัมภาษณ์ พระครูนาถดิลกคุณาภิรักษ์, เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จ.สิงห์บุรี, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๘๔} สัมภาษณ์ พระครูวิธานปริยัติคุณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองสิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๘๕} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตมาภิโก, เจ้าอาวาสวัดข่อยสังฆาราม ต.หัวไผ่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๕.๒ เพราะฉะนั้นเราทุกคนต้องสนใจและให้ความสำคัญในการดูแลตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ด้วยการพยายามรับสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่รับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เพราะการเห็นรูป การได้ยินเสียง การได้กลิ่น การได้รับสัมผัส มีผลต่อชีวิตและคุณภาพชีวิตของเราทุกคน ซึ่งเรียกว่า สรรวม ระวังอินทรีย์ หรือ อินทรีย์สังวร ซึ่งเป็นความฉลาดในเรื่องสิ่งที่มากระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถือเป็นส่วนที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของเราทุกคน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ เพราะสิ่งที่เข้ามากระทบทางอินทรีย์มีมากมาย ทำให้คนเป็นโรคประสาท ทำให้ฟุ้งซ่าน วุ่นวาย จิตใจที่ผูกพันกับสิ่งนอกตัวและได้รับการกระตุ้นมากเกินไป จะทำให้จิตใจอ่อนแอ^{๘๖}

๕.๓ พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่เด็ก ควรเป็นตัวอย่าง ประพฤติตนสุภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อม ถ่อมตน ไม่ก้าวร้าว รุนแรง ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือน่ารัก มีเมตตากรุณา ใส่ใจเด็กและประโยชน์สุขของเด็กเป็นที่ตั้ง เข้าถึงจิตใจ สามารถสร้างความรู้สึกรักสนิทสนม เป็นกันเอง ชวนให้เด็กอยากเข้าไปปรึกษาไต่ถามนำเคารพ เป็นผู้หนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ มีความประพฤติสมควร แก่ฐานะ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรับรอง เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัยน่าเจริญใจ มีความรู้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่อง ควรเอาอย่าง ทำให้เด็กเอ๋ยอ้างและรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจ และภาคภูมิใจรู้จักพูดให้ได้ผลรู้จักชี้แจง^{๘๗} อธิบายให้เด็กเข้าใจ

๖. ด้านความสะอาด

๖.๑ สะอาด (Clean) คือ ปราศจากความมัวหมอง ทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกายที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอเมื่อพูดถึง “ความสุข” หรือภาวะปกติสุข คนทั่วไปมักนึกถึงเรื่องทางกายเท่านั้น แต่ในความเป็นจริง สุขภาวะทางกายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสุขภาวะทั้งหมดของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีทั้งกายและใจ นอกจากนั้นเราแต่ละคนยังมีชีวิตอยู่ท่ามกลางผู้คน ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลถึงสุขภาวะของเราทุกคน^{๘๘}

๖.๒ สุขภาวะทางกาย คือ การมีสุขภาพดี ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่อดอยาก หิวโหย มีปัจจัย ๔ พอเพียงกับอัตภาพ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อกูลต่อสุขภาพ ปราศจากมลภาวะ มี

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร, ผอ.สำนักงานพระครูพุทธศาสนา จ.สิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายณรงค์เดช ชัยเนตร, ผอ.สำนักงานพระครูพุทธศาสนา จ.สิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๘๘} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตาบโก, เจ้าอาวาสวัดข่อยสังฆาราม ต.หัวไผ่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

การเอาใจใส่ดูแลร่างกายให้สะอาด รวมทั้งบริโภคและใช้สอยอย่างถูกต้องเหมาะสม ดำเนินชีวิตไปในทางที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเองสุขภาพทางใจ คือ การมีจิตใจที่สะอาด สดชื่น เบิกบาน ผ่องใส และสุขสงบ ไม่ก่อกวนกั๊กงวล มีกำลังใจและความมั่นคงภายใน ปราศจากความท้อแท้ หดหู่ เศร้าโศก หรือโกรธซึ่ง มีเมตตากรุณา และจิตใจที่อ่อนโยน สามารถเข้าถึงความสุขที่ประณีตได้ตั้งนั้น พฤติกรรมทั้งหมดของเรา ล้วนเริ่มต้นมาจากความคิด ความเห็น และความเชื่อ เราคิด เราเชื่ออย่างไร เราก็ทำอย่างนั้น หากความคิด ความเห็น และความเชื่อนั้นประกอบด้วยปัญญา มีเหตุผล หรือตั้งอยู่บนความรู้ที่ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้เรามีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามและนำไปสู่ความสุข เราทุกคนจึงควรทำความสะอาดกายและใจจนเป็นนิสัย^{๘๙}

๗. ด้านความสามัคคี

๗.๑ ในการดำเนินชีวิตของเรา ย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมงาน ร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วมครอบครัว จะเกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีหรือที่เรียกว่า ความสามัคคี ได้นั้น ต้องอาศัยเหตุที่เรียกว่า สาธารณธรรม^{๙๐} หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกัน อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีความสุข ความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน มี ๖ ประการ นั่นคือเมตตาการุณม หรือ ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลืออุเคราะห์ต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมตตาวิจิตรกรรม หรือ พุดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกสิ่งที่ เป็นประโยชน์^{๙๑} สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพ นับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมตตาโนกรรม หรือ คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน

๗.๒ สอนให้มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน สาธารณโภคี หรือ ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็แจกจ่ายให้ได้ มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน สีสสามัญญตา^{๙๒} หรือ ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติ สุจริต ดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือทำความเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ ทิฏฐิสามัญญตา หรือ ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายอันเดียวกัน ธรรมทั้ง ๖ ประการนี้ อันได้แก่ ทำ-พุด-คิดต่อกันด้วยเมตตา มีน้ำใจ แบ่งปัน ประพฤติสุจริต รับฟัง

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระครูสุทธาภิรักษ์, เจ้าอาวาสวัดสิงห์สุทธาวาส ต.โพสังโฆ อ.ค่ายบางระจัน, จ.สิงห์บุรี, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๙๐} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรคุณ, เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จ.สิงห์บุรี, ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระครูภาวนารักษ์ วิ. ดร., เจ้าอาวาสวัดราชบุรุษบำรุงหนองลี, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระครูนาครดิษฐ์คุณภิรักษ์, เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จ.สิงห์บุรี, ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถเคารพนับถือกัน ช่วยเหลือดูแลกัน มีความพร้อมเพรียง มีความร่วมมือ ผูกกำลังกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หากเราทุกคนได้ปฏิบัติ ก็จะเกิดเป็นคุณค่าที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดีและมีความสุข ปลอดภัย อันเป็นสิ่งที่เราทุกคนล้วนปรารถนา^{๙๓}

๘. ด้านความมีน้ำใจ

๘.๑ คนมีน้ำใจหรือมีใจเอื้อเฟื้อ คือ คนที่มีเมตตา มีความหวังดีต่อสรรพสัตว์อยู่เสมอ และพยายามที่จะทำ พุทฺธิในสิ่งที่สร้างสรรค์ ความมีน้ำใจหรือใจเอื้อเฟื้อ เป็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรม ๒ หมวด คือ พรหมวิหาร ๔ และสังคหวัตถุ ๔ ที่จะแยกออกจากกันไม่ได้ในภาคปฏิบัติ เพราะคนที่มีน้ำใจ ช่วยสร้างสรรค์สังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จะมีหลักความประพฤติ ดังนี้มีพรหมวิหารเป็นคุณธรรมภายในที่เป็นพื้นฐานของจิตใจ ได้แก่

มีความเมตตา คือ มีความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรี หวังดีต่อผู้อื่น ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข ความมีเมตตา เป็นสิ่งที่จะชำระความโกรธ ความโมโหในใจ

มีความกรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ความกรุณา จะชำระความโหดร้าย^{๙๔} ความคิดเบียดเบียน

มีมุทิตา คือ ความเบิกบาน พลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีใจแช่มชื่นเบิกบาน สามารถฝึกตัวเองให้อนุโมทนาในความ สุข ความเจริญ ความสำเร็จของคนอื่นได้ มุทิตาจะชำระความอิจฉาพยาบาท

มีอุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง มองตามความเป็นจริง โดยวางจิตสมาธิเสมอ มั่นคงเที่ยงตรง พร้อมจะวางตนและปฏิบัติตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม อุเบกขาจะจัดการกับจิตใจที่ขุ่นๆ ลงๆ จิตใจที่วุ่นวายขาดความหนักแน่น ความมั่นคง

๘.๒ บำเพ็ญการสงเคราะห์ ซึ่งเป็นคุณธรรมภายนอกที่พึงแสดงออกตามหลักธรรมสงเคราะห์หรือเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ได้แก่ การให้ทาน คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ ด้วยปัจจัย ๔ ได้แก่ ทาน หรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา มีปิยวาจา คือ พูดด้วยคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระครูวิธานปริยัติคุณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองสิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๙๔} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาวรรณรักษ์ วิ. ดร., เจ้าอาวาสวัดราชบุรณราชวรวิหาร อ.ค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

มีอัตถจริยา คือ ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ช่วยเหลือด้วยร่างกาย^{๔๕} และชวนชวยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม สมานัตตา คือ ทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุข ทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ช่วยด้วยความรู้ ช่วยด้วยถ้อยคำ ช่วยด้วยกำลังงาน ช่วยด้วยการร่วมเผชิญและแก้ปัญหา

๔.๓ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด			
ชื่อวัด	รูปแบบกิจกรรม	ข้อจำกัด	แนวพัฒนารูปแบบ
วัดพิบูลทอง	อบรมคุณธรรม จริยธรรม พระสงฆ์และนักเรียน นักศึกษา สัมมนาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ตนตามวิถีแบบชาวพุทธ	วิทยากรต้องมีความ ชำนาญเฉพาะด้าน วิทยากรมีภาระงานมาก	จัดทำหลักสูตรเชิง เอกสาร จัดอบรมวิทยากร ให้ มีวิทยากร ปรับเปลี่ยนทดแทน
วัดโคมศรี	อบรมคุณธรรม จริยธรรม ของคนในชุมชน	วิทยากรมีน้อย ขาดงบประมาณสนับสนุน	จัดทำโครงการร่วมกับ หน่วยงานภายนอก สร้างเครือข่าย วิทยากร
วัดสิงห์ สุทธาวาส	กิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติ ธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในสถานศึกษาอยู่เป็นประจำ	วิทยากรด้านวิปัสสนา มีน้อย ขาดความต่อเนื่องด้าน การปฏิบัติ	ส่งเสริมการพัฒนา วิทยากร คัดเลือกกลุ่มผู้เข้ารับ การอบรมให้เกิดการ ปฏิบัติต่อเนื่องที่บ้าน

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระมหาอุไร อาตบโก, เจ้าอาวาสวัดข่อยสังฆาราม ต.หัวไผ่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ตารางที่ ๔.๑ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด			
ชื่อวัด	รูปแบบกิจกรรม	ข้อจำกัด	แนวพัฒนารูปแบบ
วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร	การอบรมธรรมะและวิปัสสนาในวันที่ ๔-๑๐ ของทุกเดือน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	เยาวชนไม่นิยมเข้ากิจกรรม	จัดกิจกรรมอบรมอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรภายนอก
วัดเสาชิงช้า	เยาวชนอาสารักษาดินแดนต้านภัยยาเสพติด	รองบประมาณ	แสวงหาเจ้าภาพสนับสนุนการฝึกอบรม
วัดอัมพวัน	เน้นสอนวิปัสสนากรรมฐาน	เยาวชนไม่นิยมเข้าร่วมกิจกรรม	คัดเลือกกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมให้เกิดการปฏิบัติต่อเนื่องที่บ้าน
วัดกุฎีทอง	ฝึกอบรมและปฏิบัติธรรม	วิทยากรมีภาระและกิจกรรมมาก	พัฒนาพระวิทยากรรุ่นใหม่
วัดโบสถ์	จัดบรรพชาสามเณรเยาวชน นักเรียน	จัดกิจกรรมน้อย ครั้งเยาวชนเข้าร่วมบางส่วน	จัดกิจกรรมเพิ่มส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนบวชเรียน
วัดพระพรหมรังษี	ปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญจิตภาวนา	ผู้เข้าร่วมส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ	จัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายบูรณาการร่วมกัน
วัดพรหมบุรี	เน้นการพัฒนาจิตใจคนด้วยการทำวิปัสสนากรรมฐาน		คัดเลือกกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมให้เกิดการปฏิบัติต่อเนื่องที่บ้าน

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด หัวข้อจำกัด ผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชน รวมถึงประชาชนทั่วไป รูปแบบและวิธีการของแต่ละวัด พบว่ามีลักษณะเด่นตามบริบทของบาสและความรู้ความสามารถของวิทยากร ส่งผลต่อข้อจำกัดในการจัดทำรูปแบบส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์ พระสังฆาธิการ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดและเจ้าอาวาสวัดส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอำเภอละหนึ่งวัดที่มี

ผลงานดีเด่น และ ข้าราชการ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี เจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี และเจ้าหน้าที่นักวิชาการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน และวัดเป็นสถาบันศาสนามีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมภายในวัดช่วยกล่อมเกลาจิตใจและเป็นร่วมเงาให้แก่ผู้คนในสังคมยุคสมัยในอดีตมาถึงปัจจุบัน ก็เพราะว่าผู้คนในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาหลักของประเทศไทยทุกภาคส่วนของสังคมนั้นได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่วัดจัดขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมอบรมคุณธรรม นำปฏิบัติธรรมขัดเกลาจิตใจ ปัจจุบันสถานะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ของทุกประเทศในโลกส่งผลกระทบต่อประเทศไทยต่าง ๆ ซึ่งเป็นห่วงโซ่มาถึงประเทศไทยเป็นการบั่นทอนสิ่งที่ตั้งมั่งคั่งในสังคม โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย ที่นับวันจะเสื่อมถอยลง ปรากฏจนเป็นปัญหาใหญ่ ๆ อย่างเห็นชัดเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทุจริต ปัญหาการกระจายความรวดเร็วของอบายมุข ปัญหาของจิตใต้สำนึก ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนจะต้องเร่งกันส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับทุกคนในสังคมไทย อันได้แก่ เด็ก เยาวชน และประชาชน โดยทั่วไปโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ถ้าหากปราศจากภูมิคุ้มกันที่ดีในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมก็ยากที่จะเฝ้าระวังในอนาคตได้ ในขณะที่เดียวกันในสังคมไทยก็มีกลุ่มบุคคลองค์กรที่อุทิศตนโดยเสียสละแรงกายแรงทรัพย์

วัดแสดงบทบาทในฐานะสถาบันพระพุทธรักษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มีคุณค่ายิ่งต่อตัวบุคคลและสังคม และวัดต้องเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของประชาชน สถานการณ์ทางจริยธรรมคุณธรรมที่สังคมกำลังเผชิญอยู่ นำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางคุณธรรมและจริยธรรมที่สังคมคาดหวังต้องการปรับให้คนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น ผู้ที่ประพฤติตามจริยธรรมในสังคมนั้นจะไม่ทอดทิ้งและประสบความสำเร็จประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในสังคม สำหรับรูปแบบ แนวทาง แนวคิดในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด คือ ๑. ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา ๒ ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๓. ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ๔. สงเคราะห์เยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๕. สมาคม องค์กร มูลนิธิ สถาบัน และหน่วยงานที่มีกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา

รูปแบบส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชน เป็นรูปแบบการจัดการโดยอาศัยความรู้พื้นฐานการจัดกิจกรรมที่มีอยู่เดิมให้เกิดการพัฒนาเยาวชนทั้ง ๘ ด้าน ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด ด้านความสุภาพ ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ โดยมีการจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้เยาวชนได้ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน

๔.๔ ศึกษาความคิดเห็นของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี จากแบบสอบถาม

การศึกษาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณผลสนเข้ามาให้ทราบถึงความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ประเมินระดับความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถาม แบบประเมินค่า ได้ผลการประเมินดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มประชากร จำนวน ๑๘๓ รูป จำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา ระดับการศึกษานักธรรม ระดับการศึกษาเปรียญธรรม ระดับการศึกษาสามัญ ดังแสดงในตาราง ๔.๑

ตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N = ๑๘๓)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. สถานภาพ		
พระสังฆาธิการ	๙๘	๕๓.๕๕
พระลูกวัด	๘๕	๔๖.๔๕
รวม	๑๘๓	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๒๐-๓๐ ปี	๓๓	๑๘.๐๓
๓๑-๔๐ ปี	๗๐	๓๘.๒๕
๔๑-๕๐ ปี	๔๑	๒๒.๔๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๓๙	๒๑.๓๑
รวม	๑๘๓	๑๐๐.๐๐
๓. พรรษา		
ต่ำกว่า ๕ พรรษา	๓๓	๑๘.๐๓
๕ - ๑๐ พรรษา	๔๑	๒๒.๔๐
๑๑- ๑๕ พรรษา	๖๘	๓๗.๑๖
๑๖- ๒๐ พรรษา	๒๕	๑๓.๖๖
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๑๖	๘.๗๔
รวม	๑๘๓	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(N = ๑๘๓)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๔. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
นักธรรมตรี	๗๑	๓๘.๘๐
นักธรรมโท	๓๓	๑๘.๐๓
นักธรรมเอก	๔๒	๒๒.๙๕
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓๗	๒๐.๒๒
รวม	๑๘๓	๑๐๐.๐๐
๕. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม		
ประโยค ๑ - ๒ - ๓ ประโยค	๘๐	๔๓.๗๒
เปรียญธรรม ๔ - ๖ ประโยค	๓๓	๑๘.๐๓
เปรียญธรรม ๗ - ๙ ประโยค	๑๕	๘.๒๐
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๕๕	๓๐.๐๕
รวม	๑๘๓	๑๐๐.๐๐
๖. วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๕๘	๓๑.๖๙
ปริญญาตรี	๘๖	๔๖.๙๙
สูงกว่าปริญญาตรี	๓๙	๒๑.๓๑
รวม	๑๘๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพพระสังฆาธิการ คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๕ อายุ ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒๕ พรรษา ๑๑ - ๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๑๖ วุฒิการศึกษาทางธรรมนักธรรมตรี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘๐ วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ประโยค ๑ - ๒ - ๓ ประโยค คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๒ วุฒิการศึกษาสามัญปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๙๙

วิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
สำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ
รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี
โดยรวมทั้ง ๘ ด้าน

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. ด้านความขยัน	๔.๑๐	๐.๗๗	มาก
๒. ด้านความประหยัด	๔.๐๒	๐.๖๗	มาก
๓. ด้านความซื่อสัตย์	๓.๙๙	๐.๗๘	มาก
๔. ด้านความมีวินัย	๔.๐๓	๐.๘๖	มาก
๕. ด้านสุขภาพ	๓.๘๑	๐.๗๓	มาก
๖. ด้านความสะอาดภายในวัด	๓.๗๑	๐.๗๓	มาก
๗. ด้านความสามัคคี	๓.๖๓	๐.๘๒	มาก
๘. ด้านความมีน้ำใจ	๓.๗๘	๐.๗๗	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๘๘	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความขยัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๐ รองลงมา คือ ด้านความมี
วินัย ค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความสามัคคี ค่าเฉลี่ย ๓.๖๓

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความขยัน

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านส่งเสริมให้มีโครงการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อมุ่งเน้นอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๓	๐.๗๒	มาก
๒. วัดท่านส่งเสริมให้จัดวิทยากรที่ให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนได้อย่างเหมาะสม	๔.๐๒	๐.๗๑	มาก
๓. วัดท่านส่งเสริมให้มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพจริยธรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๙	๐.๘๓	มาก
๔. วัดท่านส่งเสริมการประกวดมารยาท สวดสรภัญญะ ทั้งเชิงชวนให้เยาวชนเข้าประกวดและแก่เป็นแบบอย่างแก่เยาวชนทั่วไป	๔.๒๑	๐.๘๕	มาก
๕. วัดท่านส่งเสริมให้จัดกิจกรรมบรรพชา/อุปสมบทหมู่ในโอกาสพิเศษต่างๆ	๔.๑๓	๐.๗๒	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๔.๑๐	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความขยัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๐ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดส่งเสริมการประกวดมารยาท สวดสรภัญญะ ทั้งเชิงชวนให้เยาวชนเข้าประกวดและแก่เป็นแบบอย่างแก่เยาวชนทั่วไป ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ รองลงมา คือ วัดส่งเสริมให้จัดกิจกรรมบรรพชา/อุปสมบทหมู่ในโอกาสพิเศษต่างๆ ค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดส่งเสริมให้จัดวิทยากรที่ให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนได้อย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ย ๔.๐๒

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความประหยัด

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านส่งเสริมให้ทำบุญชื้อรายรับ – จ่าย เป็นประจำ และให้รู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ	๔.๐๔	๐.๗๓	มาก
๒. วัดท่านส่งเสริมการวางแผนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ	๓.๙๒	๐.๗๒	มาก
๓. วัดท่านส่งเสริมรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องต่อความต้องการและสภาพแวดล้อม	๔.๐๖	๐.๕๐	มาก
๔. วัดท่านส่งเสริมการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต	๔.๐๘	๐.๖๓	มาก
๕. วัดท่านส่งเสริมให้เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนอย่างสูงสุดรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	๓.๙๙	๐.๗๕	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๔.๐๒	๐.๖๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความประหยัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดส่งเสริมการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘ รองลงมา คือ วัดส่งเสริมรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องต่อความต้องการและสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ย ๔.๐๖ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดส่งเสริมการวางแผนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ค่าเฉลี่ย ๓.๙๒

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความซื่อสัตย์

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์สุจริตเสมอประพฤติดังตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม	๓.๙๙	๐.๗๘	มาก
๒. วัดท่านส่งเสริมให้เป็นต้นแบบความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสถานที่เรียนรู้ให้กับเยาวชน	๓.๙๑	๐.๘๘	มาก
๓. วัดท่านส่งเสริมให้มีคุณธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจ	๔.๐๕	๐.๗๕	มาก
๔. วัดท่านส่งเสริมให้สนับสนุนส่งเสริมชุมชนเยาวชนที่มีความซื่อสัตย์ทุกด้าน	๔.๐๓	๐.๗๓	มาก
๕. วัดท่านส่งเสริมให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในการทำมาค้า	๓.๙๘	๐.๗๔	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๙๙	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดส่งเสริมให้มีคุณธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ รองลงมา คือ วัดส่งเสริมให้สนับสนุนส่งเสริมชุมชนเยาวชนที่มีความซื่อสัตย์ทุกด้าน ค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดส่งเสริมให้เป็นต้นแบบความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสถานที่เรียนรู้ให้กับเยาวชน ค่าเฉลี่ย ๓.๙๑

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความมีวินัย

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านส่งเสริมให้ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบในด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้บุคคลที่เข้าไปเรียนรู้	๔.๑๕	๐.๗๔	มาก
๒. วัดท่านส่งเสริมห้ามสูบบุหรี่ตลอดจนไม่นำสิ่งเสพติดให้โทษเข้ามาในวัด	๔.๐๕	๐.๘๖	มาก
๓. วัดท่านส่งเสริมให้ควรจัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมความมีวินัย	๓.๙๗	๐.๗๘	มาก
๔. วัดท่านส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนให้มีความประพฤติดีทั้งนอกวัดและในวัด	๔.๐๒	๐.๙๘	มาก
๕. วัดท่านส่งเสริมให้จัดกิจกรรมส่งเสริมยกย่องเยาวชนที่มีความประพฤติดีงาม	๓.๙๔	๐.๙๔	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๔.๐๓	๐.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดส่งเสริมให้ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบในด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้บุคคลที่เข้าไปเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ รองลงมา คือ วัดส่งเสริมห้ามสูบบุหรี่ตลอดจนไม่นำสิ่งเสพติดให้โทษเข้ามาในวัด ค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดส่งเสริมให้จัดกิจกรรมส่งเสริมยกย่องเยาวชนที่มีความประพฤติดีงาม ค่าเฉลี่ย ๓.๙๔

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านสุขภาพ

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านส่งเสริมการหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ สุรา และ กาแฟ ซึ่งเป็นสิ่งที่บั่นทอนสุขภาพ	๓.๙๖	๐.๕๗	มาก
๒. วัดท่านส่งเสริมการตรวจสุขภาพเป็นการป้องกันการเจ็บป่วยระดับต้น เป็นการค้นหาโรคหรือความผิดปกติของร่างกายในระยะเริ่มแรก	๓.๖๔	๐.๘๔	มาก
๓. วัดท่านส่งเสริมสุขภาพกาย ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายอย่างสม่ำเสมอ การตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละครั้ง	๓.๙๓	๐.๖๐	มาก
๔. วัดท่านส่งเสริมสุขภาพทางจิตโดยทำกิจวัตรประจำวันของสงฆ์ การทำวัตรสวดมนต์การเดินจงกรม การฝึกสมาธิ	๓.๗๒	๐.๙๒	มาก
๕. วัดท่านส่งเสริมให้รู้จักประมาณในการบริโภคการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอโดยการทำ กิจวัตรประจำวันมีการกวาดวัด	๓.๗๙	๐.๗๑	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๘๑	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านสุขภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดส่งเสริมการตรวจสุขภาพเป็นการป้องกันการเจ็บป่วยระดับต้น เป็นการค้นหาโรคหรือความผิดปกติของร่างกายในระยะเริ่มแรก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ รองลงมา คือ วัดส่งเสริมสุขภาพกาย ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายอย่างสม่ำเสมอ การ

ตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละครั้ง ค่าเฉลี่ย ๓.๙๓ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดส่งเสริมการตรวจสุขภาพเป็นการป้องกันการเจ็บป่วยระดับต้น เป็นการค้นหาโรคหรือความผิดปกติของร่างกายในระยะเริ่มแรก ค่าเฉลี่ย ๓.๖๔

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความสะอาดของวัด

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านมีอาคารสิ่งปลูกสร้าง และบริเวณวัดได้จัดวางผังไว้อย่างเป็นระเบียบ และอาณาบริเวณวัดมีความสะอาดเรียบร้อย	๓.๗๑	๐.๗๙	มาก
๒. วัดท่านมีความร่มรื่น ร่มเย็นด้วยร่มเงาของต้นไม้มีความสวยงามจากไม้ดอกไม้ประดับ	๓.๘๐	๐.๖๗	มาก
๓. วัดท่านมีบรรยากาศภายในวัดมีความสงบร่มเย็น มีความสะอาดและ เป็นระเบียบ	๓.๗๕	๐.๕๔	มาก
๔. วัดท่านจัดบริเวณไว้สำหรับเป็นที่พักผ่อนอย่างพอเพียง ห้องน้ำห้องส้วมมีความสะอาด	๓.๖๙	๐.๗๙	มาก
๕. วัดท่านได้จัดบอร์ดเพื่อให้ความรู้ในวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ให้มีศูนย์รวมความศรัทธาไว้ให้กราบไหว้เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ	๓.๖๒	๐.๘๔	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๗๑	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความสะอาดของวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดมีความร่มรื่น ร่มเย็นด้วยร่มเงาของต้นไม้มีความสวยงามจากไม้ดอกไม้ประดับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ รองลงมา คือ มีบรรยากาศภายในวัดมีความสงบร่มเย็น มีความสะอาดและ เป็นระเบียบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดได้จัดบอร์ดเพื่อให้ความรู้ในวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ให้มีศูนย์รวมความศรัทธาไว้ให้กราบไหว้เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความสามัคคี

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านส่งเสริมให้ลดละความทิฐิมานะของตนเอง และความคิดของตนเองว่าถูกต้องเหนือใคร	๓.๗๓	๐.๘๖	มาก
๒. วัดท่านส่งเสริมให้ลดละความอิจฉาริษยาการกระทำเพื่อส่วนรวมในพวกเดียวกัน	๓.๕๘	๐.๙๘	มาก
๓. วัดท่านส่งเสริมให้ลดการใช้คำพูดที่สร้างปัญหาให้เกิดประเด็นถกเถียงที่ไม่มีข้อยุติ	๓.๖๖	๐.๗๘	มาก
๔. วัดท่านส่งเสริมให้ลดละบทบาทเพื่อการแข่งขันชิงดีชิงเด่น	๓.๗๔	๐.๗๖	มาก
๕. วัดท่านส่งเสริมให้ลดละความการหาผลประโยชน์เข้าตนเอง โดยใช้ชื่อเสียงของพวกเดียวกันเป็นเครื่องมือ	๓.๕๕	๐.๗๑	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๖๓	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดส่งเสริมให้ลดละบทบาทเพื่อการแข่งขันชิงดีชิงเด่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๔ รองลงมา คือ วัดส่งเสริมให้ลดละความทิฐิมานะของตนเอง และความคิดของตนเองว่าถูกต้องเหนือใคร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดส่งเสริมให้ลดละความการหาผลประโยชน์เข้าตนเอง โดยใช้ชื่อเสียงของพวกเดียวกันเป็นเครื่องมือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๕

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความมีน้ำใจ

(N = ๑๘๓)

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
๑. วัดท่านช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน	๓.๖๔	๐.๙๐	มาก
๒. วัดท่านช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ทุกด้าน	๔.๐๕	๐.๗๖	มาก
๓. วัดท่านช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งทางโลกและทางธรรม	๓.๘๗	๐.๖๙	มาก
๔. วัดท่านช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนแก่คนที่เดือดร้อน	๓.๖๒	๐.๗๘	มาก
๕. วัดท่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เยาวชนตามกำลังสติปัญญา	๓.๗๒	๐.๗๓	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๗๘	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๘ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัดช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ทุกด้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ รองลงมา คือ วัดช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งทางโลกและทางธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๗ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วัดช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนแก่คนที่เดือดร้อน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒

๔.๕ ผลการยืนยันรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า คุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนัก พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของ

กระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม “คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ” ที่ควรปลูกฝัง ๑. ด้านความขยัน ๒. ด้านความประหยัด ๓. ด้านความซื่อสัตย์ ๔. ด้านความมีวินัย ๕. ด้านสุขภาพ ๖. ด้านความสะอาดภายในวัด ๗. ด้านความสามัคคี เป็นแนวคิดทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

รูปแบบที่ ๑ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความขยัน
รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมของวัดมีลักษณะของการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความขยันหมั่นเพียร กิจกรรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการอบรม เป็นการจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมทำความสะอาดวัด การทำความสะอาดสถานที่ฝึกอบรม ประกอบการบรรยายหัวข้อหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชน^{๑๖}

รูปแบบที่ ๒ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความประหยัด การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่ รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ^{๑๗}

รูปแบบที่ ๓ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความซื่อสัตย์ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม^{๑๘}

รูปแบบที่ ๔ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีวินัย ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้มีวินัยปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ^{๑๙}

^{๑๖} สอนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมสิทธินายก, ผศ. ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๗} สอนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดระพีพัน พุทธิสาร, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๘} สอนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๙} สอนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

รูปแบบที่ ๕ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสะอาด ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่อนคลาย เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด ผึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ^{๑๐๐}

รูปแบบที่ ๖ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจ ข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย^{๑๐๑}

รูปแบบที่ ๗ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสามัคคี ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ^{๑๐๒}

รูปแบบที่ ๘ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีน้ำใจจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็นความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันผู้ที่มีน้ำใจ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน^{๑๐๓}

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี มีการนำแนวคิดส่งเสริมคุณธรรมทั้ง ๘ ด้านมาจัดเป็นรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในลักษณะของ การบูรณาการกับกิจกรรมที่วัดเหล่านั้นได้ดำเนินการปกติ ได้แก่ วัดที่มีการจัดอบรมเยาวชนมีการจัดทำสื่อบรรยายและนำหลักทศทั้ง ๘ ด้านมาประยุกต์ใช้ประกอบการอบรม วัดที่เน้นการอบรมวิปัสสนา สอนวิปัสสนาควบคู่กับการอธิบายส่งเสริมคุณธรรมประกอบกิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนา ทั้งนี้ทั้ง ๘ ด้านไม่สามารถมาเน้นอบรมแก่เยาวชนด้านใดด้านหนึ่งสามารถนำมาปรับ

^{๑๐๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูปลัดวรมศวรร นาควโร, ดร., ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายเฉลิมชัย เชาวโน, ข้าราชการบำนาญฯ, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ประยุกต์บูรณาการกับกิจกรรมการอบรม ด้านไม่สามารถมาเมื่อนอบรมแก่เยาวชนด้านใดด้านหนึ่งสามารถนำมาปรับประยุกต์บูรณาการกับกิจกรรมการอบรมได้ ด้านไม่สามารถมาเมื่อนอบรมแก่เยาวชนด้านใดด้านหนึ่งสามารถนำมาปรับประยุกต์บูรณาการกับกิจกรรมการอบรมดั่งนั้นรูป ด้านไม่สามารถมาเมื่อนอบรมแก่เยาวชนด้านใดด้านหนึ่งสามารถนำมาปรับประยุกต์บูรณาการกับกิจกรรมการอบรมดั่งนั้นรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมและจึงมีลักษณะของรูปแบบการบูรณาการให้เกิดการส่งเสริมคุณธรรมทั้ง ๘ ด้านแก่เยาวชน ผลการดำเนินการวัดที่จัดการอบรมเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีผลงานเด่นชัด ได้แก่ วัดสมศรี วัดห้วยเจริญสุข วัดสิงห์สุทธาวาส วัดข่อยสังฆาราม วัดพิบูลทอง หลักที่สำคัญสำคัญอบรมเยาวชนทั้ง ๘ ด้านมีหลายรูปแบบเหมือนกันแต่ละวัดอาจจะไม่ตายตัวในเรื่องของการอบรมทั้ง ๘ ด้าน เน้นเนื้อเรื่องความมีระเบียบ เน้นเรื่องการมีความขยัน ความกตัญญู รู้คุณบิดามารดา รู้จักหน้าที่ของเยาวชนในทำนองเดียวกับวัดที่ปฏิบัติธรรมลักษณะ ใช้วิธีการปฏิบัติวิปัสสนาอบรมเยาวชนส่วนมากจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมไม่จำกัดว่าเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ มีคอรอสครอส เป็นช่วงๆ โรงเรียนสิงห์บุรี ได้นำเด็กมาเข้าค่ายเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอาจจะ ๒ คืน ๓ วัน และการปฏิบัติบูรณาการคุณธรรมทั้ง ๘ ด้าน บางวัดจัดกิจกรรมการอบรมเป็นฐานในรูปแบบฐานเรียนรู้ของให้นักเรียนจัดเป็นกลุ่มกลุ่มละ ๕๐ บ้างกลุ่มเป็นฐานศาสนา บางฐานมีครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมด้วย^{๑๐๔}

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี ทั้ง ๘

ด

๑. ด้านความขยัน ๒. ด้านความประหยัด ๓. ด้านความซื่อสัตย์ ๔. ด้านความมีวินัย ๕. ด้านสุขภาพ

๖. ด้านความสะอาดภายในวัด ๗. ด้านความสามัคคี ๘. ด้านความมีน้ำใจ รูปแบบบูรณาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดการกับกิจกรรมอบรมประจำศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา สวดมนต์ประจำสัปดาห์ แผ่เมตตาสมาธิ อารธนา พระภิกษุมอบรรยายธรรม การปฏิบัติธรรม ฝึกจิตให้สงบและเป็นสมาธิ โครงการปฏิบัติธรรมฐานตามแนวสติปัญญาในโอกาสต่าง ๆ ๓ วัน และ ๗ วัน ให้รัฐจัดสรรเวลาในช่วงเวลาทางการหลังเวลา ๐๘.๐๐ น. และ ๑๘.๐๐ น. หลังเคารพธงชาติ ๒ ช่วงเวลาดังกล่าว ๕ วินาที เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติธรรม และวัดยังร่วมกับเครือข่ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดทางพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย ส่งผลให้เกิดรูปแบบส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ความร่วมมือ เข้าร่วมกิจกรรม ให้กลุ่มประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะเด็ก เยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และส่งเสริมให้มีการใช้ความสามารถเฉพาะตัวมาช่วยสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา ซึ่ง

^{๑๐๔} สันทนา กลุ่มเฉพาะ พระครูอุดมสิทธินายก, ผศ. ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

รูปแบบเครือข่ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นรูปแบบโครงการที่หน่วยงานภาครัฐ เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สอนให้มีความรู้วิธีการดำเนินชีวิต เช่น กิจกรรมค่ายพัฒนาคุณธรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นต้น บูรณาการคุณธรรมทั้ง ๘ ด้าน ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดจังหวัดสิงห์บุรี

๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ พบว่า

สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า จุดแข็ง มี ๒ ข้อ คือ ๑.๑ สถานศึกษามีเพียงพอ ๑.๒ เด็กได้รับการศึกษาที่เหมาะสม จุดอ่อน มี ๓ ข้อ คือ ๒.๑ เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ๒.๒ พบเด็กกลุ่มเสี่ยง อาทิเช่น ติดเกมส์ ติดยาเสพติด และตั้งครุฑก่อนวันอันควร โอกาส มี ๑ ข้อคือ ๓.๑ พ่อแม่มีเวลาอบรมลูก และอุปสรรค มี ๑ ข้อ คือ ๔.๑ การใช้สื่อออนไลน์ในทางไม่สร้างสรรค์

วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วยวิธีการ ๕ ส่วน คือ

๑) **ด้านหลักสูตร** ต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่ให้ดีขึ้น คือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายวัยใส ค่ายวัยรุ่ง ค่ายพักค้างแรม เป็นต้น และต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เช่น วัดอัมพวันของหลวงพ่ोजรัญ เป็นต้น ทั้งสองหลักสูตรให้โดดเด่นและเป็นรูปธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพ ชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชน เกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จนนำไปสู่การพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

๒) **ด้านผู้เข้าอบรม** กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนแต่ละรุ่นควรมีจำนวนไม่มากและ ไม่น้อยเกินไป เนื่องจากมีการลงทุนที่สูงมาก ทั้งเรื่องวิทยากร สถานที่ สื่ออุปกรณ์ อาหาร เสื้อผ้า ฯลฯ การดูแลใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด การจัดกิจกรรมย่อย ในกรณีแบ่งฐานจะได้ไม่น่าเบื่อ รวมทั้งความสะดวกเรื่องการจัดที่พัก สถานที่ อบรมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย และเรื่องอาหารที่เป็นเรื่องสำคัญของการจัด โครงการฯ

๓) **ด้านวิทยากร** วิทยากรต้องผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม มีประสบการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านต่าง ๆ และต้องพัฒนาบทบาทตนเองใน ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านพิธีการและกระบวนการจัดค่าย ๓. ด้านหลักการเดินจงกรม-นั่งสมาธิ ๓. ด้านองค์ความรู้

ภาพรวม ๔. ด้านกิจกรรม ที่จัดในแต่ละกิจกรรม สามารถจัดได้เป็นลำดับ ขั้นตอน ทั้งนี้อาจมี วิทยากร เฉพาะด้าน วิทยากรพิเศษ และ พี่เลี้ยงร่วมด้วย

๔) ด้านการจัดการ ต้องพัฒนาสถานที่ เช่น หอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น จัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะ และพัฒนาด้านอุปกรณ์ เช่น จัดหาเต็นท์ให้เพียงพอ กับสมาชิก ที่มาเข้าค่ายและควรมีจัดระบบเพื่อการแก้ปัญหา จัดระบบรักษาความปลอดภัย จัดระบบช่วยแก้ปัญหาบุคลากร ระบบจัดการเพื่อช่วยแก้ปัญหาการจัดกิจกรรม เป็นต้น

๕) ด้านงบประมาณ จัดทำงบประมาณค่าใช้ที่แสดง ให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานค่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชีและการเงินในค่ายพร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี มี ๘ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความขยัน รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมของวัดมีลักษณะของการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความขยันหมั่นเพียร กิจกรรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการอบรม เป็นการจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมทำความสะอาดวัด การทำความสะอาดสถานที่ฝึกอบรม ประกอบการบรรยายหัวข้อหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชน

รูปแบบที่ ๒ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความประหยัด การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่ รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ

รูปแบบที่ ๓ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความซื่อสัตย์ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดภัยจากรู้สึกลำเอียงหรืออคติผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

รูปแบบที่ ๔ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีวินัย ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้มีวินัย ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ

รูปแบบที่ ๕ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสะอาด ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่อนคลาย เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด ผึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

รูปแบบที่ ๖ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสุภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อน น้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจ ช่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและ ทำทาง วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

รูปแบบที่ ๗ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสามัคคี ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ ต้องการ เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความ ขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อม ที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

รูปแบบที่ ๘ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีน้ำใจ จริใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความ เอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็นความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันผู้ที่มีน้ำใจ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือ ปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี ๒) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี ๓) นำเสนอรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัยได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ในประเด็นรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี สามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี สรุปตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

๑) สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

จุดแข็ง มี ๒ ข้อ คือ ๑.๑ สถานศึกษามีเพียงพอ ๑.๒ เด็กได้รับการศึกษาที่เหมาะสม
จุดอ่อน มี ๓ ข้อ คือ ๒.๑ เยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ๒.๒ พบเด็กกลุ่มเสี่ยง อาทิเช่น ติดเกมส์ ติดยาเสพติด และตั้งครุฑก่อนวันอันควร โอกาส มี ๑ ข้อคือ ๓.๑ พ่อแม่มีเวลาอบรมลูก และอุปสรรค มี ๑ ข้อ คือ ๔.๑ การใช้สื่อออนไลน์ในทางไม่สร้างสรรค์

๒) แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดในจังหวัดสิงห์บุรี

ประกอบด้วยวิธีการ ๕ ส่วน คือ

๑) ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่ให้ดีขึ้น คือ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายวัยใส ค่ายวัยรุ่ง ค่ายพักค้างแรม เป็นต้น และต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมที่วัดดำเนินการอยู่อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เช่น วัดอัมพวันของหลวงพ่ोजรัญ เป็นต้น ทั้งสองหลักสูตรให้โดดเด่นและเป็นรูปธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนมี

ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนา และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพ ชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชน เกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จนนำไปสู่การพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

๒) ด้านผู้เข้าอบรม กลุ่มเป้าหมาย คือ เยาวชนแต่ละรุ่นควรมีจำนวนไม่มากและ ไม่น้อยเกินไป เนื่องจากมีการลงทุนที่สูงมาก ทั้งเรื่องวิทยากร สถานที่ สื่ออุปกรณ์ อาหาร เสื้อผ้า ฯลฯ การดูแลใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด การจัดกิจกรรมย่อย ในกรณีแบ่งฐานจะได้ไม่น่าเบื่อ รวมทั้งความสะดวกเรื่องการจัดที่พัก สถานที่ อบรมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย และเรื่องอาหารที่เป็นเรื่องสำคัญของการจัด โครงการฯ

๓) ด้านวิทยากร วิทยากรต้องผ่านการอบรมการจัดกิจกรรมอบรมค่ายคุณธรรม มีประสบการณ์ที่มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมด้านต่าง ๆ และต้องพัฒนาบทบาทตนเองใน ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านพิธีการและกระบวนการจัดค่าย ๓. ด้านหลักการเดินจงกรม-นั่งสมาธิ ๓. ด้านองค์ความรู้ภาพรวม ๔. ด้านกิจกรรม ที่จัดในแต่ละกิจกรรม สามารถจัดได้เป็นลำดับ ขั้นตอน ทั้งนี้อาจมี วิทยากรเฉพาะด้าน วิทยากรพิเศษ และ พี่เลี้ยงร่วมด้วย

๔) ด้านการจัดการ ต้องพัฒนาสถานที่ เช่น หอพัก ห้องน้ำ บริเวณรอบนอก ความสะอาดและความปลอดภัย เป็นต้น จัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะ และพัฒนาด้านอุปกรณ์ เช่น จัดหาเต็นท์ให้เพียงพอ กับสมาชิก ที่มาเข้าค่ายและควรมีจัดระบบเพื่อการแก้ปัญหา จัดระบบรักษาความปลอดภัย จัดระบบช่วยแก้ปัญหาบุคลากร ระบบจัดการเพื่อช่วยแก้ปัญหาการจัดกิจกรรม เป็นต้น

๕) ด้านงบประมาณ จัดทำงบประมาณค่าาย ที่แสดง ให้เห็นถึงที่มาของเงิน เพื่อดำเนินงานค่ายและจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดทำระบบบัญชีและการเงินในค่ายพร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องด้านการเงิน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอ

๕.๑.๓ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี มี ๘ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความขยันรูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมของวัดมีลักษณะของการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความขยันหมั่นเพียร กิจกรรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการอบรม เป็นการจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมทำความสะอาดวัด การทำความสะอาดสถานที่ฝึกอบรม ประกอบการบรรยายหัวข้อหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชน

รูปแบบที่ ๒ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความประหยัด การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย

ไม่ฟังเพื่อ ผู้ที่มีความประหยัด ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่ รู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อน ใช้คิดก่อนซื้อ

รูปแบบที่ ๓ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความซื่อสัตย์ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดภัยจากรู้สึกลำเอียงหรืออคติผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

รูปแบบที่ ๔ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีวินัย ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้ที่มีวินัย ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ

รูปแบบที่ ๕ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสะอาด ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่อนคลาย เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด ผิวก่อนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

รูปแบบที่ ๖ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสุภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่งดงาม มีสัมมาคารวะผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจ ข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

รูปแบบที่ ๗ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสามัคคี ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

รูปแบบที่ ๘ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีน้ำใจ จริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็นความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันผู้ที่มีน้ำใจ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ในจังหวัดสิงห์บุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความขยัน
รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมของวัดมีลักษณะของการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความขยันหมั่นเพียร
กิจกรรมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการอบรม เป็นการจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมทำ
ความสะอาดวัด การทำความสะอาดสถานที่ฝึกอบรม ประกอบการบรรยายหัวข้อหลักธรรมที่
เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมหากฤษฏา กิตติ
โสภโณ (แซ่หลี่)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระ
ธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านการให้คำปรึกษา ๒. ด้านการสนทนา
ธรรม ๓. ด้านการอบรมเยาวชน ๔. ด้านการจัดกิจกรรมทาง ๕. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำ
แผนปฏิบัติการ ๖. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๗. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ๘. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม ๙. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมาย
ร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ
๔ หลักอิทธิบาท ๔ และหลักภavana ๔ มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร (PICD:SCP
MODEL) พบว่ามี ๔ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบการป้องกัน (Prevention) ๒) รูปแบบการปรับปรุง
(Improvement) ๓) รูปแบบการเปลี่ยนแปลง (Change) และ ๔) รูปแบบการพัฒนา
(Development) โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (School) ชุมชน (Community) และ
ผู้ปกครอง (Parent) และมี ๔ กลยุทธ์ คือ ๑) สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม
อย่างจริงจัง ๒) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ๓) ส่งเสริมให้
นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม และ ๔) เสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนร่วมกับ หน่วยงาน สถานศึกษา และชุมชน^๑

รูปแบบที่ ๒ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความ
ประหยัด การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า
ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายที่ รู้จักฐานะการเงินของ
ตนคิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระวิสุทธวิภัทรธาดา, ดร. และคณะ** ได้ศึกษาวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กสาน : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กสาน อำเภอพนัสนิคม
จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่าความสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามา
บูรณาการเพื่อให้เกิดผลต่อกลุ่มอาชีพจ๊กสานและพุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งทำให้เกิดมิติของการเผย

^๑พระมหากฤษฏา กิตติโสภโณ (แซ่หลี่) , “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระ
ธรรมวิทยากร”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ,**
(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

แม่หลักคำสอนต่อบุคคลในสังคมและชุมชน ที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าถึงหลักธรรมได้โดยง่าย โดยเฉพาะการสอนเรื่องหลักธรรมที่ภูธธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ และ/หรือหลักของความพอเพียงเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมักตกอยู่ในความประมาทในการดำเนินชีวิต แต่ในโปรแกรมการกระทำสาเหตุ ได้จัดชุดกิจกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ผลเชิงประจักษ์และมีความสมบูรณ์ในกิจกรรมทุกชุด ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเพิ่มขึ้น หลังเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก^๒

รูปแบบที่ ๓ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความซื่อสัตย์ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดภัยจากรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พันโท เอนก คงขุนทด** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ตามแนวความคิดของท่านพุทธทาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ในการวางแผนงาน / โครงการเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาจริยธรรม ด้านเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ด้านเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ ด้านเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และด้านเป็นศาสนิกชนที่ดีของศาสนา โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ ในการเรียนการสอนครูผู้สอนพึงให้ความสำคัญด้านเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ด้านเป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ และ ด้านเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน โดยกำชับหรือปลุกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และเพื่อน เพื่อยกระดับจริยธรรมของนักเรียนให้สูงขึ้น^๓

รูปแบบที่ ๔ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีวินัย ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้มีวินัย ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วีรชัย อนันต์เรียม** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดไทย” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน ของวัดได้แก่ หลักเบญจศีล อริยสัจ ๔ มรรค พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น ผู้วิจัยได้ค้นพบแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเยาวชน ๔ แผน คือ แผนกลยุทธ์ด้านการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่นใน

^๒ พระวิสุทธิภักทธาตา, ดร.,และคณะ, “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจักสาน : กรณีศึกษา กลุ่มจักสาน อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี”, **รายงานการวิจัย**, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

^๓ พันโท เอนก คงขุนทด, “การศึกษาปัญหาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ตามแนวความคิดของท่านพุทธทาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”, **รายงานการวิจัย**, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

สังคมได้อย่างสงบสุข แผนกลยุทธ์ด้านการสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนและค่านิยมที่ถูกต้อง แผนกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฏกติกาของสังคม และแผนกลยุทธ์ด้านการสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี^๔

รูปแบบที่ ๕ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสะอาด ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่อนคลาย เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นผู้ที่มีความสะอาด ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ (แช่หลี่)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” **ผลการวิจัยพบว่า** พระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านการให้คำปรึกษา ๒. ด้านการสนทนาธรรม ๓. ด้านการอบรมเยาวชน ๔. ด้านการจัดกิจกรรมทาง ๕. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ ๖. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๗. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ๘. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม ๙. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ หลักกัทธิบาท ๔ และหลักภavana ๔ มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย^๕

รูปแบบที่ ๖ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสุภาพ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจ ช่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ญาณภัทร ยอดแก้วและ แพรภัทร ยอดแก้ว** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้กับทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนของพระธรรมวิทยากร” **ผลการวิจัยพบว่า** สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ควรร่วมกันการพัฒนาจริยธรรม สำหรับเยาวชน ของวัด โดยสถาบันครอบครัว ควรมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการดูแลพฤติกรรมของเยาวชนที่บ้าน ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการขัดเกลา แนะนำเรื่องศีล ๕ ส่วน สถาบันการศึกษา ควรอบรมด้านจริยธรรมให้กับเยาวชนนอกจากการให้การศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้มีจริยธรรมขั้นพื้นฐานและ

^๔วีรชัย อนันต์เจียร, “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัดไทย”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^๕พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ (แช่หลี่) , “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

จริยธรรมตามหลักศาสนา โดยการประสานกับทางสถาบัน ศาสนา สำหรับสถาบันศาสนาซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาจริยธรรมต้องทำบทบาทดังกล่าวให้สมบูรณ์ โดยการส่งพระธรรมวิทยากรไปร่วมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน^๖

รูปแบบที่ ๗ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความสามัคคี ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีความอดทน ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (แช่หลี่) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านการให้คำปรึกษา ๒. ด้านการสนทนาธรรม ๓. ด้านการอบรมเยาวชน ๔. ด้านการจัดกิจกรรมทาง ๕. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ ๖. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๗. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ๘. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม ๙. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ หลักอทิบาท ๔ และหลักภาวณา ๔ มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย^๗

รูปแบบที่ ๘ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน ของวัด ด้านความมีน้ำใจจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็นความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันผู้ที่มีน้ำใจ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิสุทธิภัทรธาดา, ดร. และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจ๊กสาน : กรณีศึกษากลุ่มจ๊กสาน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่าความสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อให้เกิดผลต่อกลุ่มอาชีพจ๊กสานและ

^๖ญาณภัทร ยอดแก้วและ แพรภัทร ยอดแก้ว, “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้กับทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนของพระธรรมวิทยากร”, รายงานการวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ SMARTS ครั้งที่ ๓, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๔), หน้า ๔๑๔-๔๒๔.

^๗พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (แช่หลี่), “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร”, ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

พุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งทำให้เกิดมิติของการเผยแผ่หลักคำสอนต่อบุคคลในสังคมและชุมชน ที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าถึงหลักธรรมได้โดยง่าย โดยเฉพาะการสอนเรื่องหลักธรรมที่ภูฏานมีกัถลประโยชน์ ๔ และ/หรือหลักของความพอเพียงเป็นเรื่องที่คนทั่วไปมักตกอยู่ในความประมาทในการดำเนินชีวิต แต่ในโปรแกรมการกระทำสาเหตุ ได้จัดชุดกิจกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ผลเชิงประจักษ์และมีความสมบูรณ์ในกิจกรรมทุกชุด ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเพิ่มขึ้น หลังเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก^๔

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) วางนโยบายในการวางแผน การจัดองค์กรการจัดกิจกรรม การจัดงบประมาณ การประสานงานและการประเมินผลเพื่อให้มีคุณธรรมที่พึงประสงค์ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ การข่มใจ ความอดทน การเสียสละ ความรับผิดชอบ ความมีสติสัมปชัญญะ ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย การประหยัด ความกตัญญู ความสามัคคี ความพอเพียงในการดำเนินงานมีปัจจัยเงื่อนไขในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๒) ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว สื่อมวลชน องค์กรชุมชน มูลนิธิและเครือข่ายประชาสังคม และ องค์กรภาครัฐกระบวนกรในการปลูกฝังคุณธรรม ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาการเสริมสร้างประสบการณ์ การสร้างภูมิคุ้มกันและการสร้างเครือข่าย การส่งเสริมคุณธรรมโดยการเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างระบบสื่อสาร การมีสื่อส่งเสริมคุณธรรม และการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรมีกิจกรรมในการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้นเรียนกันเพื่อเสริมสร้างทัศนคติ เขาวนปัญญา เขาวนอารมณ์ ร่วมกันรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่เรียนด้วยกัน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นไปในทางบวกเช่นเดียวกัน

๒) ผู้ปกครองควรให้การดูแล เลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่ให้ความยุติธรรมและยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คอยแนะนำและช่วยเหลือเมื่อจำเป็น วิธีการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูง และช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยให้ข้อปฏิบัติที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กนักเรียนพัฒนา

^๔พระวิสุทธินัทธธาตา, ดร.,และคณะ, “การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธของหมู่บ้านจักสาน : กรณีศึกษา กลุ่มจักสาน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบนักศึกษาอายุต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการเสริมสร้าง คุณธรรมและ จริยธรรมที่แตกต่างกัน รวมทั้ง ชั้นเรียน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้าง คุณธรรมและจริยธรรมต่างกัน และสภาพ ครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อการ เสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมต่างกัน สภาพแวดล้อมทางสังคมต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและ จริยธรรมต่างกัน นอกจากนี้ อาชีพและรายได้ ของผู้ปกครองต่างกันมีความคิดเห็นของ นักศึกษาต่อ ปัจจัยการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน และค่าใช้จ่ายต่อเดือน ของนักศึกษาที่ ต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ต่างกัน

๒) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้ เครื่องมือวัด ประเมินในรูปแบบอื่นๆ เช่น แบบสอบถามสถานการณ์และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาว่าผลสอดคล้อง กับการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

กรมวิชาการ. คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๕๕.

กระทรวงศึกษาธิการ. คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๕๐.

กระทรวงศึกษาธิการ. นโยบายการพัฒนาด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสกายบุ๊กส์

จำกัด, ๒๕๔๙.

ขวัญ นภาสุขคร. ความหมายของการวิจัย. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง,

๒๕๕๔.

ขวัญกมล ดอนขวา. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานวิจัย.

ทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ –

๒๕๕๕.

คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลี้ยงเชียงใหม่. นวโกวาท ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียงใหม่,

๒๕๕๓.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. ประวัติ แนวความคิดทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕.

จิระประภา อัครบวรแคะ. การศึกษาเพื่อวางระบบการพัฒนาข้าราชการแห่งอนาคต. สถาบัน

พัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ก.พ., ๒๕๕๒.

ชัยพร วิชชาวุธ. แนวคิดและการพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรมในจริยธรรมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๓๑.

ชัยวัฒน์ อติวัฒน์. จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สหบุรุษสารสน์การพิมพ์, ๒๕๕๖.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. คุณธรรมจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๗ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,

๒๕๕๖.

ดวงเดือน พันธุมนาวิ. จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์. การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์.

กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๐.

ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ. พัฒนาการทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง, ๒๕๔๑.

ทิตนา แชนณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ที.ปา. ไทย ๑๑/๓๐๖/๒๗๗.

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”.

รายงานวิจัย. คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ๒๕๕๑.

บุรุษพิไล. สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์. ๒๕๒๙.

บุญชม ศรีสะอาด. วิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์, ๒๕๔๗.

ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :

ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ประกาศรี สีอำไพ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

ป่วย อังภากรณ์. ทักษะว่าด้วยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง. ๒๕๔๕.

พนัส หันนาคินทร์. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ. ๒๕๕๑.

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ตวณโณ). การพัฒนาจิต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราช

วิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตติทินโน). พระธรรมญาณมุนี ๘๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัมริ

นทร์การพิมพ์. ๒๕๓๑.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____ . การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ธรรมสภาและสถาบัน

บันลือธรรม, ๒๕๔๓.

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์ ขำระเพิ่มเติมครั้งที่

๑. พิมพ์ครั้งที่๑๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____ . พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. โครงการตำราสำนักที่ปรึกษากรมอนามัย : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๖.
- _____ . พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. ฉบับที่ ๓๒. กรุงเทพมหานคร : กองทุน ป.อ. ปยุตโต เพื่อเชิดชูธรรม , ๒๕๕๕.
- พุทธทาสภิกขุ. **แนะแนวจริยธรรม.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริพัตต์, ๒๕๐๕.
- _____ . **พุทธทาสแนะแนวจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่๓. จุดหมายปลายทางและตัวแท้ของจริยธรรม.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, ๒๕๕๓.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. **ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. **พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม.**
นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , ๒๕๔๖.
- มานิต มานิตเจริญ. **พจนานุกรมไทย.**กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๑๙.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.
- วศิน อินทสระ. **จริยธรรมกับบุคคล** หนังสือเรียนสมบูรณ์แบบ รายวิชา ส ๐๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๓๘.
- วิจิตร ศรีสอาน. **การศึกษากับการพัฒนา.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๒๔.
- วิทยากร เชียงกุล. **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์.** กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์ฉบับแกระ, ๒๕๒๗.
- วิทยากร เชียงกุล. **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร : ฉบับแกระ. ๒๕๒๗.
- ศรนรายณ์ ศรีเพชร. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา : อำเภอจุน จังหวัดพะเยา”. **รายงานวิจัย.คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.**
- ศรีสว่าง พ่วงศ์แพทย์. “มุมมองการทำงานของมูลนิธิเด็กและสถานการณ์ด้านเด็ก ครอบครัวและชุมชน.” กรุงเทพมหานคร : สถาบันสวัสดิการและพัฒนารเด็ก มูลนิธิเด็ก, ๒๕๔๙.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการประเมิน.** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศุภลักษณ์ เศษชะพานิช. การนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในโรงเรียนเอกชน
ประเภทสามัญศึกษา. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
๒๕๔๔.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาปลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ศูนย์คุณธรรม. **สังคมมีคุณค่าจากต้นกล้าคุณธรรม.**
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, ๒๕๕๑.
- สมผิว ชื่นตระกูล. **ความเป็นครู.** เชียงใหม่ : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๓๖.
- สมพร เทพสิทธิธา. **คุณธรรมและจริยธรรม.** กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
ไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ .๒๕๔๒.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. **มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์พิจารณา
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพมหานคร :
บริษัทจุดทอง จำกัด, ๒๕๕๐.
- สำนักส่งเสริมและประสานงานสถาบันอุดมศึกษา. **“การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กิจกรรมสร้าง
เสริมคุณธรรม จริยธรรม.”** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการ
อุดมศึกษา, ๒๕๔๙.
- สุบรรณ พันธ์วิवास และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์. **ระเบียบวิธีเชิงปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนส
โตร์, ๒๕๔๒.
- สุพัตรา สุภาพ. **ปัญหาสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ ๒๐. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙.
- สุนน อมรวินวัฒน์. **วิธีการเรียนรู้ : คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. **การปลูกฝังจริยธรรมในแนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของ
เยาวชนในปัจจุบัน.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี. เอ. สี่พวิง จำกัด, ๒๕๓๓.
- อมร รักษาสัตย์และชัตติยา กรรณสุด. **ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การขายและซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) วิทยานิพนธ์ :

กัลยาณี คุณมี. “การบริหารผลงาน และการจัดสรรสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการไทย”. รายงานวิจัย. คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒.

เครือจิต ศรีบุญนาค และคณะ. “รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อประชาชนในเขตอีสานใต้”. รายงานการวิจัย. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๘.

ดลพัฒน์ ยศธร. การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธศาสตร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ทองพูล ภูสิม. ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน. และสมบัติ ฤทธิเดช. “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑.” รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.ว.มรม, ๒๕๕๔.

นวนละออง หงส์ภู. และ วารุณี ลักษณ์โชคดี. “การพัฒนาแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหลักสี่.” รายงานการวิจัย. วิทยาสารกำแพงแสน : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒.

บุญส่ง หาญพานิช. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ. “การพัฒนารูปแบบการกำหนดขนาดโรงเรียนที่เหมาะสมเชิงเศรษฐกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษา”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ปรีชา กันธิยะ. “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑.

พรณรงค์ สิงห์สำราญ. “เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่มีต่อคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม.” รายงานการวิจัย. สำนักวิจัย : วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรน้ำคำ ป้องกันภัย. “พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนสัมมาสิกขาสันตือโคกที่ชุมชนคาคหวัง”. **รายงานการวิจัย**. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน. ๒๕๔๘.
- พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจิณโณ). “รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๗.
- พระมหาวิศักดิ์ นันทธัมโม. “การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมศึกษาและปฏิบัติธรรมวันอาทิตย์ของวัดท่าเรืออำเภอเถลียง จังหวัดภูเก็ต”. **รายงานการวิจัย**. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ๒๕๕๓.
- เพ็ญแข ประจัน ปัจฉนิกและคณะ. “การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑.
- มารศรี กลางประพันธ์. “การพัฒนาคุณธรรมด้านความอดทน ชั้นดี ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘.
- วรพจน์ วีรพลิน. “ความต้องการรูปแบบห้องสมุดที่พึงประสงค์ของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. ๒๕๕๐”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑.
- วราภรณ์ ผ่องสุวรรณ. “การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้กัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- วัลภา ศศิวิมล และคณะ. “การวิเคราะห์หารูปแบบเพื่อพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของส่วนราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม”. **รายงานการวิจัย**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ๒๕๔๘.
- วัลลภา จันทร์เพ็ญ. “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศิริชัย กาญจนวาสีและคณะ. รายงานวิจัยโครงการวิจัยรูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษา
แบบบูรณาการสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๘.
- สมุท ขำนาญ. “การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา,
๒๕๔๖.
- สายฤดี วรกิจโกคาทรและคณะ. “คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมใน
ประเทศไทย”. รายงานวิจัย. ทูลสนับสนุนงานวิจัยจาก กรุงเทพมหานคร :ศูนย์ส่งเสริม
และการพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การ
มหาชน.๒๕๕๒.หน้า บทคัดย่อ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. “รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่
พึงประสงค์.” รายงานการวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา :
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๐.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ รายงานการวิจัยประเมินผลคุณธรรม ๘
ประการของผู้เรียน : เจตคติและพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา ๒๕๕๑.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ รศ.ดร. และศศิคาญจน์ ทวีสุวรรณรศ.ดร. “การส่งเสริมคุณธรรมที่มี
ประสิทธิภาพกรณีศึกษากลุ่มเด็กเยาวชนและข้าราชการภาครัฐ.” รายงานการวิจัย.
กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒.
- เสนอ อัครวัฒน์ตา. “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหาร ส่วน
จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๘.
- อ้อมเดือน สดมณี และคณะ. “ประสิทธิผลในการฝึกอบรมทักษะและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรม
ประหยัดน้ำ และไฟฟ้าของนักเรียนระดับประถมศึกษา.” รายงานการวิจัย.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘.
- อัปสร อีซอ. “รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของคณาจารย์สถาบันราชภัฏ
ยะลา”. รายงานการวิจัย. ยะลา : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏยะลา, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

จิตรกร โพธิ์งาม. **ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>. [๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘].

๒. ภาษาอังกฤษ :

I. Book

Anderson. H. M. "Self Instruction as a Method of Preparing Elementary School Social Studies Teacher Trainees Apply an Inductive Teaching Mode." Dissertation Abstracts International. 1982.

Batten. **Community and Their Deployment**. London : Oxford University, 1959 .

Brown. R. **Social Psychology**. New York : The Free Press , 1978.

Constantino. Renato. "The Challenge of the Churches". **Paper presented during the First Gregorio Aplipay Lecture on Nationalism Manila Philippines**. May 18, 1984.

DiGiacomo. James J. "Teaching Right From Wrong : The Moral Education of today's Youth." **National Catholic Education**. Washington. DC. 2000.

Dube. S.C.. Modernization and Its Adaptive Demands on Indian Society in M.S. Gore. I.P. Desai and Suma Chitnis eds. **The Papers in Sociology of Education in Indian**. New Delhi : National Council of Educational Research and Training, 1967.

Eisner. E.. "Educational Connoisseurship and Criticism : Their Form and Functions in Educational Evaluation". **Journal of Aesthetic Education**. 1976

Freire. P.. **Education : The Practice of Freedom**. London : Writers and Readers Publishing Cooperative, 1972.

Good. C.V. **Dictionary of education**. New York : McGraw-Hill, 1973.

Hoogvelt. **The Manager's Span of control**. The Harvard Review may june, 1956.

Joyce. B. and Weil. M.. **Model of Teaching**. New York : Prentice-Hall, 1996.

Keeves P.J.. **Educational research. methodology and measurement : An international handbook**. Oxford : Pergamon Press, 1988.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Kohlberg. L. *Moral Development and Behavior*. New York : Holt Rinehart andWinston, 1976.
- Lee J. Cronbach. **Essentials of Psychological Testing**. 4th ed.. New York : Harper & Row, 1971.
- Longman. **Dictionary of Contemporary English**. London : Longman Group 1995.
- Misra. R.P. and Jonjo. M. ed.. **The Changing Perspective of Development Problems In Misra**. Hong Kong : Maruzen Investment Hong Kong, 1981.
- More. Wilbert E.. **The Impact of Industry**. Englewood Clifts. N.J. : Prentics-Hool, 1965.
- Myrdal. Gunnar. **Asian Drama**. London : Allen Lane. The Penguin Press, 1968.
- Nadler. L.. **Designing Training Programs : The Critical Events Model**. Reading. Massachusetts : Addison Wesley.1982.
- Nobes. G.. Panagiotaki. G.. &Pawson. C.The influence of negligence.intention. and outcome on children’s moral judgments. *Journal ofExperimental Child Psychology*. 104. 2009.
- Piaget. Jean. **The Moral Judgement of Child**. New York : Collier Book.1962.
- Raj. M.P.. **Criteria for a model for the integration of environment education into the school curriculum of the northern province**. Sout Africa : Doctoral dissertator University of South Africa. 2002.
- Riggs. Fred W.. **Modernization and Political Problems: Some Developmental Prerequisites Development Nations : Guest for A Model Beling and Toten**. New York: Van Nostran Reinhold, 1970.
- Roger. Everette M. and Burdge Rabel J. **Social Change In Rural Societies**. New Jersey : Prentice – Hall, 1972.
- Steiner. E.Z. **Edocology**. Sydney : NSW, 1990.
- Thorndike. E.L. and Clarence L. Barnhart.**High School Dictionary**. Chicago : Scott Foresman, 1957.
- Tosi. H.L. and Carroll. S.J.. **Management**. New York : John Wiley & Sons, 1982.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๓. สัมภาษณ์

พระครูภาคคีตต์คณาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอกำแพงแสน จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูภาวนาวรรณรักษ์ วิ. ดร. เจ้าอาวาสวัดราษฎร์บำรุงหนองลี จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูภาวนาสิงห์เขต เจ้าอาวาสวัดดอนตะโหนด จังหวัดสิงห์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑.

พระมหาอุไร อาตาศาปโก. เจ้าอาวาสวัดช้อยสังฆาราม ต.หัวไผ่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี. ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูวิชิตวุฒิกุล. เจ้าคณะอำเภอกำแพงแสน จ.สิงห์บุรี. ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูวิธานปริยัติคุณ เจ้าคณะอำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูวิริยโสภิต. เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จ.สิงห์บุรี. ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูวิสุทธาภิรักษ์. เจ้าอาวาสวัดสิงห์สุทธาวาส ต.โพธิ์สังข์ อ.กำแพงแสน จ.สิงห์บุรี. ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูสถิตธรรมมาลังการ ดร. เจ้าอาวาสวัดประดู่ จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภอนิคมบ่งชี จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูโสภณโพธิธรรม รองเจ้าคณะอำเภอนิคมบ่งชี จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูโสภิตจิตสังวร เจ้าอาวาสวัดโสมนัส จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูโสภิตบุญญาคม. เจ้าคณะตำบลนิคมบ่งชี อำเภอนิคมบ่งชี จ.สิงห์บุรี. ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูอุทิตการสมพร กนตพโล. เจ้าอาวาสวัดระนาม ตำบลชี่น้ำราย อำเภอนิคมบ่งชี จ.สิงห์บุรี. ๒๑ มกราคม ๒๕๖๑.

พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ. ดร.รองเจ้าคณะอำเภอบางระจัน จ.สิงห์บุรี. ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ดร.นุชนารถ ยิ้มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดท่าอิฐ จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

ดร.พิเชษฐ์ วันทอง ผอ.สพป. จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๐.

ดร.สุเมธี จันทร์หอม. ศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๑.

ดร.สุรสาธิต ผาสุก อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นางลัดดา หงษ์พันธ์ุ วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นางสาววารุณี บุญคง รอง ผอ.สพป.จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายกิตติศักดิ์ แก้ววิเชียร นักวิชาการศาสนาชำนาญการ จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นายณรงค์เดช ชัยเนตร. ผอ.สำนักงานพระครูพุทธศาสนา จ.สิงห์บุรี. ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นายนิวัติ เชื้อนาค รอง ผอ. สพป. สิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๐.

๔. สันทนากลุ่มเฉพาะ

พระอุดมสิทธินายก. ผศ. ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. ผศ.ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พระปลัดวรเมศวร์ นาควโร. ดร.. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

พระมหาสุนันท์ สุนนโท. ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

นายเฉลิมชัย เชาวโน. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๙๐๔

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๒๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(Handwritten signature)
 (ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง)
 หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 ชั้น ๓-๑

(Handwritten signature)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
 โทรติดต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๕ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑ ๘๔๕

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิติ ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
 จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา
 แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
 ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
 อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
 ๒๓ พ.ค. ๒๕๕๗

สุรพล สุยะพรหม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
 โทรติดต่อ. ๐๘๕-๑๕๖-๓๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๙๔

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗

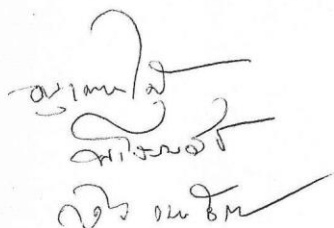
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

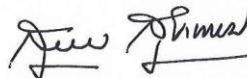
นมัสการ พระโสภณวราภรณ์, ดร.

ด้วย พระครูโสภิตสถิตธรรม ฉายา จันทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธรรม จันทโสภโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๑๙/๔ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จันทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จันทโสภโณ
โทรติดต่อก่อน ๐๘๕-๑๘๖-๓๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๓/๕

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภฤต เดือนข้าง

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
โทรติดต่อก. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ลงชื่อ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภฤต เดือนข้าง)
กรรมการบริหาร ศูนย์บัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๒๕ เมษายน ๕๗

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของ
แบบสอบถาม (Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๕๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อีเมล : ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๕๑ โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
 นมัสการ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ เจ้าคณะอำเภอโมรเมย์
 สิ่งที่มาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จันทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน
 ในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในสังกัดของพระคุณท่าน
 จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
 วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๑๗ ก.ค. ๒๕๕๗
 พระครูวิจิตรชัยวัฒน์
 เจ้าคณะอำเภอโมรเมย์
 ๑๑ ก.ค. ๒๕๕๗
 ผู้ประสานงาน พระครูโสภิตสัทธาธรรม จันทโสภโณ
 โทรติดต่อ ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโค)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลสำโห อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๐๕
โทร. ๐๒-๘๕๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระครูวิริยโสภิต เจ้าคณะอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี
พระครูวิริยโสภิต
๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อีเมล : ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้มีสิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูภาคคีตคณาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสถิตธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
 จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้มีสิทธิดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธรรม จนทโสภโณ
 โทรติดต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

พระครูภาคคีตคณาภิรักษ์
 เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง
 สิงห์บุรี ๒๕๕๗

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นิตสาร พระครูวิจิตฺตคุณ เจ้าคณะอำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จันทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอน้อมสกราบด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จันทโสภโณ
โทรติดต่อกับ ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

เป็นขอมา
ดร.พิเชฐ ทังไธ
๒๕๕๗

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูอนุกถกัลยาณกิจ, ดร. เจ้าอาวาสวัดห้วยเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

นายอนุกถกัลยาณกิจ
ดร. อนุกถกัลยาณกิจ
๗.๒.๕๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อพยยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูภาวนาวราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดหนองรี จังหวัดสิงห์บุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
 จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
 โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

(พระครูโสภิตสัทธาธรรม, ฐ, ดร.)
 ๗๐ ๘.๑.๖๐.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อีเมล : eic@mjru.ac.th โทรศัพท์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๕
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูวิธานปริยัติคุณ เจ้าคณะอำเภอเมืองสิงห์บุรี
 สิ่งส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสถิตธารธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
 จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไค)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธารธรรม จนทโสภโณ
 โทรศัพท์ ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

วิภาณี นันทอมุข
 พระครูวิธานปริยัติคุณ
 ๗๐๕๖๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิติสดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิสุทธิสารภีรักษ์ เจ้าอาวาสวัดสิงห์สุทธาวาส
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิติสด ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิติสดหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติสดดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

นางผู้ประสานงาน
พระครูวิสุทธิสารภีรักษ์
๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อพยยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูสุวรรณวิโรจน์ เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสถิตธารธรรม ฉายา จันทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
 จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธารธรรม จันทโสภโณ
 โทรติดต่อก. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๘๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.สุส่าส ผาสุข อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
จังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็น
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

อ.สุวิมล นันทนุกุลพานิช
อ.ทง
(ดร.สุวิมล นันทนุกุลพานิช)
31 ต.ค. 60

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางลัดดา หงส์พันธ์ วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ยินดีส่งมอบข้อมูล

(นางลัดดา หงส์พันธ์)

วัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี

๒๗/๑๒/๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้จัดส่งเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายณรงค์เดช ชัยเนตร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสังฆารธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสังฆารธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

(นายณรงค์เดช ชัยเนตร)
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ที่ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาอุไร อาตาทโก เจ้าคณะตำบลหัวไผ่
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

พระครูโสภิตสัทธาธรรม
mmel
๒๕๖๐-๑๒-๒๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูสถิตธรรมาลังการ, ดร. เจ้าอาวาสวัดประดู่
สิ่งส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสถิตธรรมาลังการ ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูสถิตธรรมาลังการ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

พระครูสถิตธรรมาลังการ ดร.
พ.ศ. ๒๕๖๑
สมเด็จพระสังฆราช

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไซบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.สุเมธี จันทร์หอม ศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสถิตธรรม ฉายา จนทโสภโณ รัทสประจําตัวนิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธรรม
โทรติดต่อ. ๐๘๕-๓๙๖-๓๑๑๑

ผู้วิจัย
ดร.สุเมธี จันทร์หอม
ศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี
3 มกราคม 2561

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระอธิการสมพร กนตพโล เจ้าอาวาสวัดระนาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รัศประจำตวันนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตเผยแพร่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

พระอธิการสมพร กนตพโล
พระอธิการสมพร กนตพโล.
๒๑ ม.ค. ๒๕๖๑.

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.พิเชษฐ วันทอง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสังฆารมม ญา ยาน โสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(ดร.พิเชษฐ วันทอง)

ผอ. สทพ. สิงห์บุรี

๗ ธ.ค. ๖๐

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสังฆารมม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายนิวัติ เชื้อนาค รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

น.อ.สุทนต์ (ทศพร) (ชื่อจริง)
๖๐๖ น.อ.สุทนต์.สุทนต์
3 มกราคม ๒๕๖1

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายกิตติศักดิ์ แก้ววิเชียร
นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

๒๗/๑๒/๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

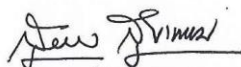
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโสภิตจิตสังวร เจ้าอาวาสวัดโสมนัส
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสังฆาราม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสังฆาราม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

รับแจ้งวิจัยข้อมูล -
รับทราบทุก ๆ ครั้ง
ขอ! ๑๙/๑๒/๖๐
พร. ๑๙/๑๒/๖๐
๙/๑๒/๖๐

๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
ดร.นุชนารถ อิ่มจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าอิฐ จังหวัดลพบุรี
งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนามัคคุเทศก์ผู้ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
ชนในจังหวัดลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ยื่นสำเนาข้อมูล

(ดร.นุชนารถ อิ่มจันทร์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าอิฐ
๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๓๐, ๒๑๓๓๗, ๒๑๓๓๘

๔ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูสุธรรมโรจน์ เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนฺตโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในสังกัดของพระคุณท่าน
เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

พระครูสุธรรมโรจน์
(พระครูสุธรรมโรจน์)
เจ้าคณะอำเภออินทร์บุรี
๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนฺตโสภโณ
โทรติดต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษีไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโสภิตบุญญาคม เจ้าคณะตำบลอินทร์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสังฆาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

สุพล สุษะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ใบเสร็จลงในข้อมูล

พระครูโสภิตสังฆาธรรม

(พระครู/เจ้าคณะตำบลอินทร์บุรี)

10 แขวงวัดโคกขจร

8. ๗.๑ ๒๕๖๑

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสังฆาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อยูธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๓
 โทร. ๐๒-๘๘๒๒-๓๓๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๔ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระครูวิจิตรวิชัย เจ้าคณะอำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จันทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
 เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในสังกัดของพระคุณท่าน
 เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
 วิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
 ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จันทโสภโณ
 โทรติดต่อกับ ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๐๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูภาวนาลึงเขต เจ้าอาวาสวัดดอนตะโหนด
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

พรดา

พระดาจกหอกลิ่งน.มอ.

๒๗ ม.ค. ๒๕๖๐

ที่ ศบ ๖๑๐๕.๒/๙๑๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๓
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๔ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูนาครดิลกคณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในสังกัดของพระคุณท่าน เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(Handwritten signature)
ดร.พิเชฐ ทั่งโต
(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๑๓

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๓๓
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๔ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นัมัสการ พระครูวิธานปริยัติคุณ เจ้าคณะอำเภอเมืองสิงห์บุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในสังกัดของพระคุณท่าน
เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนัมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุภาคในวัดสิงห์บุรี
๐๐.๑๖๐๖๐๖๐๖๐๖

ขอนัมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

รหัสแบบสอบถาม		

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนจังหวัด
สิงห์บุรี

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

๒. แบบสอบถามมีทั้งหมด ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

(๑) ด้านความขยัน/ความเพียร	(๒) ด้านความประหยัด /เศรษฐกิจพอเพียง
(๓) ด้านความซื่อสัตย์	(๔) ด้านความมีวินัย
(๕) ด้านความสุขภาพ	(๖) ด้านความสะอาดของวัด
(๗) ด้านความสามัคคี	(๘) ด้านความมีน้ำใจ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตรวจสอบแบบสอบถามได้บอกถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

๓. แบบสอบถามฉบับนี้ จะใช้สำหรับเก็บข้อมูลตามที่สนทนากับท่าน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

๔. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้นไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อสถานภาพของท่านแต่อย่างใดผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามชุดนี้ให้ครบถ้วน

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากทุกท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณความเอื้อเฟื้อในทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงตามความเป็นจริงของท่าน

๑. สถานภาพ

พระสังฆาธิการ พระลูกวัด

๒. อายุ

๒๐ - ๓๐ ปี ๓๑ - ๔๐ ปี
 ๔๑ - ๕๐ ปี ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. พรรษา

ต่ำกว่า ๕ พรรษา ๕ - ๑๐ พรรษา
 ๑๑ - ๑๕ พรรษา ๑๖ - ๒๐ พรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป

๔. ระดับการศึกษานักธรรม

นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท
 นักธรรมชั้นเอก ไม่มีวุฒินักธรรม

๕. ระดับการศึกษาเปรียญธรรม

ประโยค ๑-๒ - ป.ธ.๓ ป.ธ.๔ - ป.ธ.๖
 ป.ธ.๗ - ป.ธ.๘ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม

๖. ระดับการศึกษาสามัญ

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโทขึ้นไป อื่นๆ.....

ตอนที่ ๒ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี
คำชี้แจง

จากข้อความคำถามในแต่ละข้อ โปรดพิจารณาว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับใด

โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านตามเกณฑ์ ดังนี้

- ๑ หมายถึงมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด
- ๒ หมายถึงมีระดับความคิดเห็นน้อย
- ๓ หมายถึงมีระดับความคิดเห็นปานกลาง
- ๔ หมายถึงมีระดับความคิดเห็นมาก
- ๕ หมายถึงมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี		ระดับความคิดเห็น				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ที่ ๑. ด้านความซื่อสัตย์/ความเพียรในการจัดกิจกรรม		๑	๒	๓	๔	๕
๑	วัดท่านส่งเสริมให้มีโครงการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อมุ่งเน้นอบรมให้ความเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ					
๒	วัดท่านส่งเสริมให้จัดวิทยากรที่ให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนได้อย่างเหมาะสม					
๓	วัดท่านส่งเสริมให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพจริยธรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
๔	วัดท่านส่งเสริมการประกวดมารยาท สวดสรภัญญะ ทั้งเชิญชวนให้เยาวชนเข้าประกวดและแก่เป็นแบบอย่างแก่เยาวชนทั่วไป					
๕	วัดท่านส่งเสริมให้จัดกิจกรรมบรรพชา/อุปสมบทหมู่ในโอกาสพิเศษต่างๆ					
๖	วัดท่านส่งเสริมให้ทำบุญชื้อรายรับ - จ่าย เป็นประจำและให้รู้จักอดออมใช้จ่ายพอประมาณ					
๗	วัดท่านส่งเสริมการวางแผนในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน					

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี		ระดับความคิดเห็น				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ที่ ๑. ด้านความขยัน/ความเพียรในการจัดกิจกรรม		๑	๒	๓	๔	๕
	ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ					
๘	วัดท่านส่งเสริมรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องต่อความต้องการและสภาพแวดล้อม					
๙	วัดท่านส่งเสริมการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต					
๑๐	วัดท่านส่งเสริมให้เลิกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนอย่างสูงสุดรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า					
ที่ ๓. ด้านความซื่อสัตย์						
๑๑	วัดท่านส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์สุจริตเสมอประพฤติดำหลักคุณธรรมและจริยธรรม					
๑๒	วัดท่านส่งเสริมให้เป็นต้นแบบความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสถานที่เรียนรู้ให้กับเยาวชน					
๑๓	วัดท่านส่งเสริมให้มีคุณธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามซื่อสัตย์ สุจริตจริงใจ					
๑๔	วัดวัดท่านส่งเสริมให้สนับสนุนส่งเสริมชุมชนเยาวชนที่มีความซื่อสัตย์ทุกด้าน					
๑๕	วัดท่านส่งเสริมให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในการทำความดี					
ที่ ๕. ด้านสุขภาพ						
๒๑	วัดท่านส่งเสริมการหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ สุรา และ กาแฟ ซึ่งเป็นสิ่งที่บั่นทอนสุขภาพ					
๒๒	วัดท่านส่งเสริมการตรวจสุขภาพเป็นการป้องกันการเจ็บป่วยระดับต้น เป็นการค้นหาโรคหรือความผิดปกติของร่างกายในระยะเริ่มแรก					
๒๓	วัดท่านส่งเสริมสุขภาพกาย ได้แก่ การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายอย่างสม่ำเสมอ การตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละครั้ง					
๒๔	วัดท่านส่งเสริมสุขภาพทางจิตโดยทำกิจวัตรประจำวันของสงฆ์					

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี		ระดับความคิดเห็น				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ที่ ๑. ด้านความขยัน/ความเพียรในการจัดกิจกรรม		๑	๒	๓	๔	๕
	การทำวัตรสวดมนต์การเดินจงกรม การฝึกสมาธิ					
๒๕	วัดท่านส่งเสริมให้รู้จักประมาณในการบริโภคการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอโดยการทำ กิจวัตรประจำวันมีการกวาดวัด					
ที่ ๖. ด้านความสะอาดภายในวัด						
๒๖	วัดท่านมีอาคารสิ่งปลูกสร้าง และบริเวณวัดได้จัดวางผังไว้อย่างเป็นระเบียบ และอาณาบริเวณวัดมีความสะอาดเรียบร้อย					
๒๗	วัดท่านมีความร่มรื่น ร่มเย็นด้วยร่มเงาของต้นไม้มีความสวยงามจากไม้ดอกไม้ประดับ					
๒๘	วัดท่านมีบรรยากาศภายในวัดมีความสงบร่มเย็น มีความสะอาดและเป็นระเบียบ					
๒๙	วัดท่านจัดบริเวณไว้สำหรับเป็นที่พักผ่อนอย่างพอเพียงห้องน้ำห้องส้วมมีความสะอาด					
๓๐	วัดท่านได้จัดบอร์ดเพื่อให้ความรู้ในวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ให้มีศูนย์รวมความศรัทธาไว้ให้กราบไหว้เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ					
ที่ ๗. ด้านความสามัคคี						
๓๑	วัดท่านส่งเสริมให้ลดละความทิฐิมานะของตนเอง และความคิดของตนเองว่าถูกต้องเหนือใคร					
๓๒	วัดท่านส่งเสริมให้ลดละความอิจฉาริษยาการกระทำเพื่อส่วนรวมในพวกเดียวกัน					
๓๓	วัดท่านส่งเสริมให้ลดการใช้คำพูดที่สร้างปัญหาให้เกิดประเด็นถกเถียงที่ไม่มีข้อยุติ					
๓๔	วัดท่านส่งเสริมให้ลดละบทบาทเพื่อการแข่งขันชิงดีชิงเด่น					
๓๕	วัดท่านส่งเสริมให้ลดละความการหาผลประโยชน์เข้าตนเอง โดยใช้ชื่อเสียงของพวกเดียวกันเป็นเครื่องมือ					
ที่ ๘. ด้านความมีน้ำใจ						

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี		ระดับความคิดเห็น				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ที่ ๑. ด้านความขยัน/ความเพียรในการจัดกิจกรรม		๑	๒	๓	๔	๕
๓๖	วัดท่านช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน					
๓๗	วัดท่านช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์ทุกด้าน					
๓๘	วัดท่านช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งทางโลกและทางธรรม					
๓๙	วัดท่านช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนแก่คนที่เดือดร้อน					
๔๐	วัดท่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เยาวชนตามกำลังสติปัญญา					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้บอกถึงปัญหา อุปสรรคและ
ข้อเสนอแนะการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

๑. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความขยัน

.....

๑.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความขยัน

.....

๒. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความประหยัด

.....

๒.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความประหยัด

.....

๓. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์

.....

๓.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์

.....

๔. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัย

.....
.....

๔.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัย

.....
.....

๕. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านสุภาพ

.....
.....

๕.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านสุภาพ

.....
.....

๖. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสะอาด

.....
.....

๖.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสะอาด

.....
.....

๗. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามัคคี

.....
.....

๗.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามัคคี

.....
.....

๘. ปัญหา และอุปสรรค การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจ

.....
.....

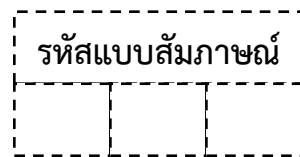
๘.๑ ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจ

.....
.....

ขอกราบขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาในครั้งนี้

พระครูโสภิตสัทธาธรรม จันทโสภโณ
นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้วิจัย เพื่อที่ใช้เป็นรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสืบต่อไป

กรุณาให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์นี้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้จะไม่มีผลเสียต่อผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งในตำแหน่งหน้าที่และการปฏิบัติงานแต่อย่างใด

แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๘ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ ๒ ด้านความขยัน/ ความเพียร ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๓ ด้านความประหยัด ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๔ ด้านความซื่อสัตย์ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๕ ด้านความมีวินัย ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๖ ด้านความสุภาพ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๗ ด้านความสะอาด ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๘ ด้านความสามัคคี ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๙ ด้านความมีน้ำใจ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ตอนที่ ๑๐ ข้อเสนอแนะงานทั้ง ๘ ด้าน

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณความเอื้อเฟื้อในทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

เริ่มสัมภาษณ์เวลา..... น.
 วัน / เดือน / ปีที่สัมภาษณ์.....
 ผู้สัมภาษณ์/ผู้วิจัย..... พระครูโสภิตสัทธาธรรม..... จนทโสภโณ.....
 ผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ที่อยู่.....
 ตำแหน่ง.....
 บันทึกข้อมูลโดย.....จดบันทึก / บันทึกเสียง / บันทึกภาพ.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา..... น.

ตอนที่ ๒ ด้านความขยัน

- ท่านคิดว่าด้านความขยันควรใช้ **หลักการ** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความขยันควรใช้ **วิธีการ** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความขยันควรมี **เป้าหมาย** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ ๓ ด้านความประหยัด

- ท่านคิดว่าด้านความประหยัดควรใช้ **หลักการ** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความประหยัดควรใช้ **วิธีการ** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความประหยัดควรมี **เป้าหมาย** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

ตอนที่ ๔ ด้านความซื่อสัตย์

- ท่านคิดว่าด้านความซื่อสัตย์ควรใช้ **หลักการ** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความซื่อสัตย์ควรใช้ **วิธีการ** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความซื่อสัตย์ควรมี **เป้าหมาย** อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

ตอนที่ ๕ ด้านความมีวินัย

- ท่านคิดว่าความมีวินัยควรใช้ หลักการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าความมีวินัยควรใช้ วิธีการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าความมีวินัยควรมี เป้าหมาย อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

ตอนที่ ๖ ด้านสุขภาพ

- ท่านคิดว่าด้านสุขภาพควรใช้ หลักการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านสุขภาพควรใช้ วิธีการ อะไรในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านสุขภาพควรมี เป้าหมาย อะไรในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

ตอนที่ ๗ ด้านความสะอาด

- ท่านคิดว่าด้านความสะอาดควรใช้ หลักการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความสะอาดควรใช้ วิธีการ อะไรในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าด้านความสะอาดควรมี เป้าหมาย อะไรในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

ตอนที่ ๘ ด้านความสามัคคี

- ท่านคิดว่าความสามัคคีควรใช้ หลักการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าความสามัคคีควรใช้ วิธีการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?
- ท่านคิดว่าความสามัคคีควรมี เป้าหมาย อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

ตอนที่ ๙ ด้านความมีน้ำใจ

-ท่านคิดว่าด้านความมีน้ำใจควรใช้ หลักการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

- ท่านคิดว่าด้านความมีน้ำใจควรใช้ วิธีการ อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

-ท่านคิดว่าด้านความมีน้ำใจควรมี เป้าหมาย อะไร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม?

ตอนที่ ๑๐ ข้อเสนอแนะงานทั้ง ๘ ด้าน

๑. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านความขยันหรือความเพียร ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร ?

๒. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านความประหยัด ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร ?

๓. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านความซื่อสัตย์ ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร ?

๔. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านความมีวินัยการประพฤติปฏิบัติ ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร ?

๕. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านสุขภาพ ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร?

๖. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านความสะอาด ภายในวัด ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร

๗. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านความสามัคคี ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร

๘. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านความมีน้ำใจ ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างไร

ขอกราบขอบพระคุณที่กรุณาให้สัมภาษณ์ที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาในครั้งนี้

พระครูโสภิตสัทธาธรรม จนทโสภโณ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ห้องเรียน มจร วั่งน้อย

ภาคผนวก ช
การสนทนากลุ่มเฉพาะ

บัญชีลงชื่อ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 ผู้ดำเนินเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนใน
 จังหวัดสิงห์บุรี"

โดย พระครูโสมภักดิ์ธาวรรณ

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

วันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลงชื่อ
๑.	พระคุณสีพีนิยาภ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๒.	พระปลัดระพีณ พุทธิสาร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๓.	พระมหาสุเมธ สุนทร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๔.	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๕.	พระมหาฤชฎา กิตติโสมภณ, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๖.	พระปลัดวิวัฒน์ นาควง, ดร.	เจ้าคณะตำบลอ้อสาม	
๗.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัศ กระสังข์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๘.	อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อีลาว	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา	
๙.	นายณัฐชัย เชาวโน	ผู้เชี่ยวชาญศาสนา	
๑๐.			
๑๑.			

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนฺทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

อินดีห์ห์ห์ห์

cm.
พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ, ดร.
๒๐/๒ ก.พ. ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระปลัดระพี นพธิสาโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
 เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนา
 พระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการ
 พัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันศุกร์ที่ ๒๓
 กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
 มา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

อินทร์ อ.

พระปลัดระพี นพธิสาโร

๒๓ / ๒.พ / ๖๑.

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
 โทรติดต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูโสภิตลัทธธรรม ฉายา จนทโสภโณ รัทสประจำต่วนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โซนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตลัทธธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑๑

ดร. อนุวัต กระสังข์
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นั้สการ พระมหาสุพันธ์์ สุนนโท, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูโสภิตลัทธธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนั้สการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตลัทธธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

รศ.สุรพล
สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อธิลา เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสถิตธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๕๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ยื่นไว้ที่ส่วน สนทนากลุ่มสิงห์บุรี

ดร.ประเสริฐ อธิลา

๒๐ ก.พ. ๖๑

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธรรม

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

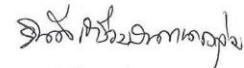
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

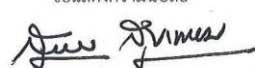
เรื่อง ขออนุญาตเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน นายเฉลิมชัย เชาวโน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสัทธาธรรม ฉายา จนทโสภโณ รัทสประจำตวันิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์
ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑
เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสัทธาธรรม
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๘๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระปลัดวรเมศร์ นาควิโร, ดร. เจ้าคณะตำบลศิลาदान
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสถิตธารธรรม ฉายา จันทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระ
คุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "รูปแบบการพัฒนา
วัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี" ในวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำไทรน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ยื่นขอเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
ร.ช. พงศสุโขทัย อภท.๒
พระปลัดวรเมศร์ นาควิโร, ดร.
เจ้าคณะตำบลศิลาदान
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธารธรรม
โทรศัพท์. ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/๒๘

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺเณ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูโสภิตสถิตธารธรรม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ
 เยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนา
 พระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการ
 พัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันศุกร์ที่ ๒๓
 กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
 มา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตสถิตธารธรรม
 โทรติดต่อบริเวณ ๐๘๕-๑๙๖-๓๑๑๑

บันทึกพร้อมบันทึกข้อตกลง (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺเณ, ผศ.ดร.)

๒๓ ก.พ. ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร. โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูโสภิตลัทธธารม ฉายา จนทโสภโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๐๒๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดสิงห์บุรี” ในวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนบิณะสังคมาศศตวรรษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมาศศตวรรษ

พระครูโสภิตลัทธธารม ฉ.

๒๓ ก.พ. ๖๑.

ผู้ประสานงาน : พระครูโสภิตลัทธธารม

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๕-๓๕๖-๓๑๑๑

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ:** พระครูโสภิตสัทธาธรรม (สังวาลย์ ชมวัน)
- เกิด:** วันอังคารที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๑
- สถานที่เกิด:** ๔๘ หมู่ ๘ ตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์
- การศึกษา:** -การศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส)
คณะสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ห้องเรียนวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร จังหวัดสิงห์บุรี
-นักธรรมชั้นเอก
-ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยคณะพุทธ
ศาสตร์ ห้องเรียนวัดพิบูลทอง จังหวัดสิงห์บุรี
-๒๕๕๕ จบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
- อุปสมบท** วันจันทร์ที่ ๘ เดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๒ เวลา ๑๔.๒๓ น.
ตรงกับวันขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะเส็ง ณ อุโบสถวัดสว่างนาครีสุข
ตำบลสนม อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์
- หน้าที่** -เจ้าอาวาสวัดราชฎ์ศรีธาทำ
-ครูสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนวัดเสื่อข้าม
-ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ประจำศูนย์อำเภออินทร์บุรี
-กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดราชฎ์ศรีธาทำ
- ที่อยู่ปัจจุบัน** วัดราชฎ์ศรีธาทำ ๑๐๙ หมู่ ๓ ตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี
จังหวัดสิงห์บุรี ๑๐๖๑๑๐
โทรศัพท์.๐๘๕-๑๙๖๓๑๑๑ ,G-mail : sopitwatra2511@gmail.com ,